

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

**Geografické aspekty vývoje bezpečnostní situace na
Blízkém východě od roku 2001**

**Geographical aspects of the development of the
security situation in the Middle East since 2001**

Daniel Novák

Plzeň 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Geografické aspekty vývoje bezpečnostní situace na Blízkém Východě od roku 2001“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 24. 4. 2023

v. r. *Daniel Novák*

Zásady pro vypracování práce

1. Proved'te rozbor a diskusi teoretické i empirické literatury zaměřené na vývoj bezpečnostní situace na Blízkém východě, zejména z geografické perspektivy.
2. Formulujte cíle práce a případné výzkumné otázky a hypotézy.
3. Stanovte metodiku geografického výzkumu bezpečnostní situace na Blízkém východě, s využitím adekvátních statistických a geoinformačních technik.
4. Shromážděte a zpracujte data a identifikujte hlavní vývojové trendy a ovlivňující faktory geografické diferenciaci bezpečnostní situace na Blízkém východě
5. Interpretujte výsledky ve vztahu k teoretickým předpokladům. Vytvořte vlastní typologii či regionalizaci sledovaného území podle bezpečnostní situace. Posuďte možná budoucí rizika a širší implikace.

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucímu své diplomové práce, panu RNDr. Davidu Vogtovi Ph.D. za užitečné rady a odborné rady, které mi po celou dobu psaní diplomové práce poskytoval.

Obsah

Úvod	6
1 Definice základních pojmů	8
1.1 Válka	8
1.2 Ozbrojený konflikt	9
1.3 Terorismus.....	10
1.4 Bezpečnost	11
2 Uspořádání světa	12
2.1 Střet civilizací podle Samuela Huntingtona.....	12
2.1.1 Civilizační dělení světa podle Huntingtona (1996)	13
2.2 Uspořádání světa podle Henryho Kissingera	14
3 Vývoj bezpečnostní situace po konci 2. světové války	16
3.1 Konflikty na území Blízkého východu během studené války.....	16
3.2 Blízký východ jako místo mnoha konfliktů.....	16
3.3 Výjimečnost Blízkého východu	17
3.4 Sovětská válka v Afghánistánu	18
3.5 Irácko-Íránská válka.....	19
3.6 Irácko-kuvajtské napětí	20
3.6.1 První válka v Perském zálivu – obsazení Kuvajtu.....	20
3.6.2 První válka v Perském zálivu – Operace pouštní bouře	21
4 Následky teroristického útoku z 11. září 2001	24
4.1 Globální válka proti terorismu	24
5 Metodika	27
5.1 Vybrané území	28
6 Události na Blízkém východě mezi lety 2001 a 2022	30

6.1	Události na Blízkém východě do roku 2010	31
6.1.1	Válka v Afghánistánu	31
6.2	Válka v Iráku.....	38
6.2.1	Vpád do Iráku	40
6.2.2	Události po konci hlavních bojů	41
6.3	Události na Blízkém východě po roce 2010	48
6.3.1	Sýrie	49
6.3.2	Jemen	54
7	Vývoj terorismu na území Blízkého východu od roku 2001 do roku 2020.....	57
7.1	Období od roku 2001 do roku 2010	58
7.2	Období od roku 2011 do roku 2020	67
8	Analýza možných faktorů ovlivňujících bezpečnostní situaci ve vybraných zemích Blízkého východu	78
	Závěr	82
	Seznam použitých zdrojů	84
	Seznam tabulek	93
	Seznam obrázků.....	94
	Seznam grafů.....	95
	Seznam použitých zkratk	96
	Seznam příloh.....	97

Úvod

Blízký východ je oblastí se zajímavou historií. Zrodily se zde nejstarší lidské civilizace, ale i nejrůznější náboženství, včetně islámu či křesťanství. Arabská říše měla počátek v této oblasti. Po svém vzniku se snažila podnikat expanzivní výpady do Evropy, které pro tuto říši skončily bitvou u Poitiers v roce 732 n. l. Po období Arabské říše se území Blízkého východu muselo potýkat s křížovými výpravami, které byly vedeny proti muslimům a pohanům (Serafin, 2021). I Mongolové se na nějakou dobu usadili na území Blízkého východu, konkrétně ve 13. a 14. století. (Dnešní části Iráku, Íránu a Afghánistánu) (Cartwright, 2019).

Po konci křížových výprav vznikla na území Blízkého východu zřejmě nejdůležitější říše této oblasti v novějších dějinách, a to Osmanská říše, která se rozpadla až po první světové válce. Během období Osmanské říše se Osmané dostali až do Evropy. V oblasti Balkánu roku 1526 vyhráli bitvu u Moháče proti českému a uherskému králi Ludvíku Jagellonskému. Turci postoupili až k Vídni, kde byli koncem 17. století odraženi. Obléhání je známé hlavně kvůli pomoci polských „okřídlených“ husarů (Ingram, 2014).

Osmanská říše se rozpadla krátce po konci první světové války, v roce 1922. V této době vznikají v arabských oblastech britské a francouzské kolonie, které se postupně po konci 2. světové války rozpadají a dávají vzniknout novým státům, jako je Sýrie (1946) či Izrael (1948). Izrael, židovský stát mezi arabskými, si musel projít několika konflikty, aby si udržel svou existenci. Hned první ozbrojený konflikt začal ani necelých 24 hodin po vzniku Izraele. Okolní státy napadly Izrael, který se musel okamžitě bránit. Svou existenci ubránil (Naor, 2008).

Od tohoto konfliktu je na Blízkém východě neustále určité napětí z možného konfliktu, pokud tedy na území nějaký neprobíhá. Od roku 1948 se na území Blízkého východu mnohokrát nestalo, že by byl klid. Pokud země v okolí Izraele neválčily s Izraelem, tak válčily mezi sebou. Příkladem může být irácko-iránská válka, která trvala téměř celá 80. léta 20. století.

Cílem práce je zhodnotit, jak se vyvíjela bezpečnostní situace, zahrnující projevy ozbrojených konfliktů i terorismu, na Blízkém východě od roku 2001. Pro zajištění tohoto cíle použiji data z internetových databází zabývajících se ozbrojenými konflikty a teroristickými útoky. Cíl práce dále rozvíjí následující výzkumné otázky:

- Jak se projevila spojenecká intervence na území Blízkého východu, zejména pak v Iráku a Afghánistánu, na počtu teroristických útoků?
- Měly vliv ozbrojené konflikty na množství teroristických útoků?
- Narostl počet teroristických útoků na území Blízkého východu v důsledku Arabského jara, či nikoliv?

1 Definice základních pojmů

Pro zkoumání vývoje bezpečnosti na Blízkém východě je důležité definovat základní pojmy, které se budou v práci vyskytovat.

1.1 Válka

Válku lze obecně definovat jako násilný konflikt mezi státy nebo národy. Národy mohou jít do války z různých příčin nebo důvodů. Dříve se tvrdilo, že národ jde do války, pouze pokud se má za to, že výhody války převažují nad nevýhodami, a zároveň pokud neexistuje žádné jiné přijatelné řešení. Podle některých odborníků se vedou války především z ekonomických, náboženských, či politických důvodů. Pak je zde skupina lidí, která si myslí, že se války vedou z ideologických důvodů (National Geographic, 2023).

Podle van der Dennena (1980) se může válka odehrávat pouze mezi suverénními politickými entitami neboli státy. Válka je podle něho prostředek pro řešení rozdílu mezi jednotkami nejvyššího řádu politické organizace. Válka je vnímána tak, že se na ní musí podílet státní instituce, jako je zahraniční úřad a ozbrojené síly. Důležité také je, že když je válka zasazena do mezinárodního kontextu, je v sázce i existence státu v případě jeho prohry ve válce.

Podle Cambridgeské univerzity (2023) je válka ozbrojený boj mezi dvěma a více zeměmi nebo skupinami. Rozlišují například válku na opotřebovací a nervů. Opotřebovací válka je vedena delší dobu a končí pouze v momentu, kdy nemá jedna strana dostatek zbývajících vojáků nebo vybavení, či se armádě vytratí morálka a odhodlání. Válka nervů je spíše situací, ke které dochází před bitvou, kdy se každá protistrana snaží vystrašit protivníka tím, že vyhrožuje nebo ukazuje svou sílu.

1.2 Ozbrojený konflikt

Mezinárodní humanitární právo rozlišuje dva typy ozbrojených konfliktů:

- a) mezinárodní ozbrojené konflikty, v nichž proti sobě stojí dva a více států
- b) nemezinárodní ozbrojené konflikty, mezi vládními silami a nevládními ozbrojenými skupinami nebo pouze mezi skupinami jako takovými. (International Committee of The Red Cross, 2008).

Právně vzato žádný jiný typ ozbrojeného konfliktu neexistuje. Je nicméně důležité zdůraznit, že situace se může vyvíjet z jednoho typu ozbrojeného konfliktu do druhého v závislosti na skutečnostech, které v určitém okamžiku převládají (International Committee of The Red Cross, 2008).

Uppsala Universitet (n.d.) definuje státní ozbrojený konflikt jako sporný střet, který se týká vlády, anebo území, kde použití ozbrojené síly mezi dvěma stranami, z nichž je alespoň jedna vlada státu, má za následek nejméně 25 mrtvých v souvislosti s boji za jeden kalendářní rok.

Ozbrojeným konfliktem se rozumí válečný stav nebo konflikt, který zahrnuje ozbrojené operace, jež svou povahou nebo rozsahem pravděpodobně ovlivní uplatňování smluv mezi státy, které jsou zainteresovány v ozbrojeném konfliktu, nebo mezi smluvním státem ozbrojeného konfliktu a třetím státem, bez ohledu na formální vyhlášení války nebo jiné vyhlášení kteroukoli nebo všemi stranami ozbrojeného konfliktu (Law Insider, 2023).

Mezi další definice patří, že ozbrojeným konfliktem se rozumí situace, kdy státy nebo jiné organizované strany proti sobě bojují vojenskou silou. Ozbrojené konflikty rovněž zahrnují jakoukoli vojenskou konfrontaci Mírových sil Organizace Spojených národů (OSN) (Law Insider, 2023).

Existují 3 typy konfliktů (Save the Children.org, n.d.):

- Státní konflikt se odehrává mezi dvěma státy nebo mezi jedním státem a jednou či více skupinami rebelů.
- Nestátní konflikt je veden mezi dvěma organizovanými (ozbrojenými aktéry), z nichž ani jeden není vládou státu.
- Jednostranného násilí se dopouští organizovaná ozbrojená skupina na civilním obyvatelstvu.

V rámci terminologie je vhodné zmínit rozdíl mezi válkou a ozbrojeným konfliktem. Konflikt je boj mezi ozbrojenými jednotkami. Válka je nepřátelství vůči jiným stranám oficiálně projevované vládami/státy. Válka je jedním z typů konfliktu, ale ne všechny konflikty jsou válkami (Save the Children.org, n.d.). Ve válce se strategicky plánuje, útočí se na důležité vojenské cíle, připouští se možnost civilních obětí, ale jenom tehdy, pokud je vojenská akce úměrná důležitosti vojenského cíle (DeYoung, 2014).

1.3 Terorismus

FBI podle Justice.gov (2005) definuje terorismus jako protiprávní použití nebo hrozící použití násilí páchaného na osobách a majetku k zastrašování nebo nátlaku na vládu, civilní obyvatelstvo a jakoukoli jejich část v zájmu dosažení politických nebo sociálních cílů.

Podle FBI (2023) existuje více druhů terorismu, a to mezinárodní a domácí terorismus:

- *Mezinárodní terorismus* – násilné trestné činy spáchané jednotlivci nebo skupinami, které jsou inspirovány, spojeny s označenými zahraničními teroristickými organizacemi nebo národy (státem podporované).
- *Domácí terorismus* – násilné trestné činy spáchané jednotlivci nebo skupinami za účelem dosažení dalších ideologických cílů vyplývajících z domácích vlivů, například politických, náboženských, sociálních, rasových a ekologických.

Podle Ministerstva vnitra České republiky (n.d.) je terorismus chápán jako plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, které je zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící k dosažení vytyčených cílů.

Podle Bezpečnostní informační služby (BIS) (2023) je terorismus násilnou formou prosazování politických zájmů stoupenců určité radikální ideologie, příkladem mohou

být politické, náboženské, nacionalistické a separatistické ideologie. Cílem těchto násilností jsou z převážné části civilisté.

V současnosti je terorismus je mezinárodně rozšířeným jevem, který je nebezpečím pro všechny státy na světě. Džihádismus se řadí mezi hlavní myšlenkové zdroje tohoto mezinárodního terorismu a je nejvíce radikální odnoží islamistických ideologií (BIS, 2023).

1.4 Bezpečnost

Bezpečností je chápán stav, kdy systém dokáže odolávat známým a předvídatelným hrozbám z vnějšku i vnitřku, které by mohly negativně působit proti prvkům systému. Případně v horší situaci proti celému systému tak, aby byla zachována struktura systému, stabilita, spolehlivost a chování v souladu s jeho cílem (Ščurek, 2021).

Existuje více typů bezpečnosti, konkrétně národní a globální bezpečnost (Osisanya, n.d.).

- Národní bezpečnost je definována jako schopnost státu postarat se o ochranu a obranu svých občanů.
- Globální bezpečnost se naopak vyvinula z nutností, které příroda či jiné další aktivity, hlavně pak globalizace, na státy uvalily. Jde o požadavky, které žádný aparát národní bezpečnosti není schopen sám zvládnout a v důsledku toho je za potřebí spolupráce států. Takovéto globální propojení a vzájemná závislost států, kterou svět zažívá od konce studené války, vyžaduje větší a hlubší spolupráci mezi státy.

2 Uspořádání světa

Uspořádání světa je důležité z hlediska zařazení civilizace. Práce se zaměřuje na oblast Blízkého východu čili je důležité zařadit do jaké civilizační skupiny patří.

2.1 Střet civilizací podle Samuela Huntingtona

Kniha S. Huntingtona *Střet civilizací* byla publikována v roce 1996 a dílo dodnes budí zájmy politologů z celého světa, jelikož obsahuje témata, jako jsou náboženství, identita, vývoj civilizací a jejich střetů. Henry Kissinger o ní dokonce řekl, že se jedná o jednu z nejdůležitějších knih od konce studené války (Huntington, 1996).

Huntington poprvé vydal *Střet civilizací* jako článek v časopisu *Foreign Affairs* již v roce 1993. Tento článek profesora z Harvardu vyvolal ve světě velký rozruch. Reakce na tuto publikaci nebyly nikterak příznivé, a to kvůli tomu, že se dle jeho názoru svět nevyhne konfliktu civilizací. Bylo to v době, kdy se zdálo, že by jakýkoliv konflikt měl být v nedohlednu (Huntington, 1996).

Článek byl vydán čtyři roky po pádu železné opony, Sovětský svaz se rozpadl dva roky před vydáním článku, stejně jako když došlo k porážce Iráku ve válce v Zálivu převážně americkými vojsky. USA, spíše Clintonova administrativa, v této době podporovala konec apartheidu v Jihoafrické republice, snažila se o mírové procesy na Blízkém východu. Na území Spojených států amerických, konkrétně v zahradách Bílého domu, si palestinský předák Jásir Arafat a izraelský premiér Jicchak Rabin podali ruce. Jedinou „kaňkou“ na tomto všem byl etnický konflikt v Jugoslávii, v němž se nechtěly Spojené státy americké v této době nikterak angažovat (Huntington, 1996).

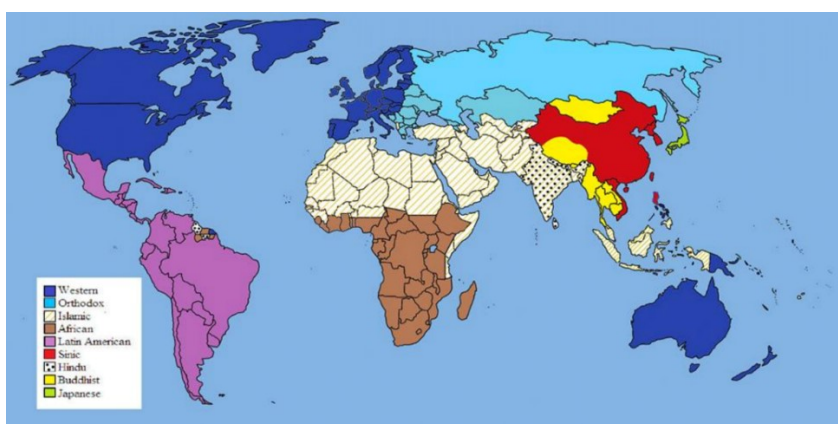
Opakem k tomuto postoji byl o čtyři roky dříve vůči knize, tedy v roce 1992, Francis Fukuyama, který ve svém díle *Konec dějin* předpovídal, že důsledkem celosvětového triumfu liberální demokracie bude „konec dějin“, že nastane jakýsi konec velkých mezistátních válek (Fukuyama, 1992, citován v Eichler, 2006), jelikož díky absenci ideologických konfliktů nebude potřeba sahat k válečným prostředkům, které by byly použity jako nástroje k řešení sporů. Díky takto rozvířené diskusi vydal Huntington, jak je výše zmíněno, rozsáhlou více než 400stránkovou knihu, ve které sám ponechává možnost Západu se střetům vyhnout, pokud se stáhne z pozic globálního aktéra

a přestane-li vyvážet své ideje do jiných koutů světa (Huntington, 1996, citovaný v Bubeníčková, 2010).

2.1.1 Civilizační dělení světa podle Huntingtona (1996)

Huntington rozdělil lidskou populaci podle její civilizační příbuznosti na základě kulturně-geografických znaků. Celkově vymezil tímto způsobem 9 civilizací. Konkrétně to jsou civilizace: Západní, Latinsko-americká, Ortodoxní, Islámská, Africká, Čínská, Japonská, Hinduistická a Buddhistická.

Obr. 1: Civilizační dělení světa podle Huntingtona (1996)

Zdroj: Shindelar (2013)

Obr. 2: Civilizační dělení světa podle Bláhy a et al. na základě Huntingtona (1996)

Zdroj: Bláha et al. (2018)¹

¹ Rozdíly mezi obr. 1 a 2 jsou v řazení Etiopie a Tibetu

2.2 Uspořádání světa podle Henryho Kissingera

Knihy s názvem *Uspořádání světa: Státní zájmy, konflikty a mocenská rovnováha* byla sepsána bývalým ministrem zahraničních věcí Spojených států amerických a představitelem realistické školy Henrym Kissingerem v roce 2014.

V této knize Kissinger představil svou vizi světa, který bude tvořen několika regionálními oblastmi, jež si v průběhu historie prošly rozdílným vývojem a v důsledku toho mají odlišný pohled na uspořádání světa. V knize je řešen evropský světový řád, který byl vytvořen po třicetileté válce, která v Evropě zuřila mezi lety 1618 a 1648. Dále se zabýval existencí islámské vize, dále asijské uspořádání, hlavně tedy čínský a japonský pohled na uspořádání světa. A v neposlední řadě je zde řešena perspektiva Spojených států amerických (Kissinger, 2014, citovaný v Urban, 2018).

Kissingerovo pojetí uspořádání světa jde přirovnat k rozdělení světa podle nábožensko-civilizačních hodnot, které jsou rozebírány ve výše zmíněné knize od Samuela Huntingtona. I když Huntington a Kissinger vymezili jednotlivé regiony podle vlastních kritérií, jejich následná kategorizace projevuje podobné rysy. Je zde ovšem rozdíl, a to v předpokládaném budoucím rozdělení budoucnosti. Huntington varoval, že rozdělení světa povede ke střetům civilizací. Kissinger se naopak snažil najít nějaký způsob, jak se tomuto vyhnout a jak tyto rozdílné oblasti usmířit do globálního řádu, který bude jednotný (Kissinger, 2014, citovaný v Urban, 2018).

První řád, kterému se Kissinger věnoval, byl evropský. Podle Kissingera byl tento evropský řád unikátní a je pro něho překvapující, že se Evropa tohoto řádu vzdala. V současné době se státy Evropy dobrovolně vzdávají své suverenity v rámci Evropské unie (Kissinger, 2014).

Podle Kissingera je Blízký východ v dnešní době předurčen k tomu, aby experimentoval se všemi svými historickými zkušenostmi současně, konkrétně tedy s říší, svatou válkou, zahraniční nadvládou a sektářskými válkami. Ty jsou vedeny stylem všichni proti všem, než region dospěje, otázkou je, pokud někdy dospěje, k ustálenému pojetí mezinárodního řádu. Dokud se tak nestane, bude území Blízkého východu neustále střídavě přitahováno ke vstupu do světového společenství a bojem proti němu (Kissinger, 2014, citovaný v Urban, 2018).

Rozdílem mezi americkou a islámskou koncepcí uspořádání světa je to, že se islámské rozdělení světa již od počátku snažilo a usilovalo o vytvoření univerzalistické říše pouze s jedním vládnoucím jádrem. Dále se Kissinger věnuje Asii. Na příkladu Číny ukazuje, jak se etablovaly globální ambice v regionu. Čína měla díky své univerzalistické vizi dominovat celému světu a ohromovat ho svým bohatstvím či čínskou kulturou. Na území Asie měly podobné smyšlení jako Čína ještě země jako Japonsko a Indie. Kissinger se ve své práci snažil zjistit, zda je možné, aby rozdílné regiony světa, které mají odlišné historické zkušenosti a představy o globálním řádu, mohly vytvořit jednotné společenství (Kissinger, 2014, citovaný v Urban, 2018).

3 Vývoj bezpečnostní situace po konci 2. světové války

Po konci 2. světové války neměla celosvětová bezpečnost dlouhého trvání, jelikož začala studená válka. V tomto období byly obavy z vypuknutí zničujícího globálního ozbrojeného konfliktu logické. Strach z možného konfliktu se dostával do všech oblastí společenského života. Narůstaly počty vysokých škol po světě, které se zaměřovaly na strategická studia. Obě strany se snažily co nejlépe připravit na možnost války (Eichler, 2006).

3.1 Konflikty na území Blízkého východu během studené války

Na území Blízkého východu během studené války proběhlo několik konfliktů. Z těch známých to jsou bezesporu irácko-iránská válka v letech 1980 a 1988, dále sovětská válka v Afghánistánu v letech 1979 – 1989 a válka v Zálivu po konci studené války, a to v letech 1990 – 1991. V neposlední řadě to byly konflikty na území Izraele, kterými si prošel od svého vzniku v roce 1948 (příkladem může být šestidenní válka či sinajská válka).

3.2 Blízký východ jako místo mnoha konfliktů

Blízký východ je jedním z nejvíce konfliktně náchylných regionů. Již od vzniku Izraele trvá na Blízkém východě izraelsko-palestinský, ale i izraelsko-arabský konflikt, který je jedním z nejvytrvalejších konfliktů. Dále region hostil dvě války s mezinárodními účastníky, konkrétně v Kuvajtu (1991) a Iráku (v období 2003 – 2011). Proběhla zde i mezistátní válka mezi Irákem a Íránem. Region je také obklopen dalšími dlouhodobými konfliktními zónami, jako je například Kavkaz, Africký roh, či Súdán (Sørli et al., 2005).

Z tohoto důvodu se často odkazuje na „blízkovýchodní výjimečnost“, což v jednoduchosti znamená, že na Blízkém východě je něco jedinečného, co činí region více náchylný na konflikty, autoritářské vlády či na ekonomickou bídu (Sørli et al., 2005).

Dominantním typem konfliktu na Blízkém východě jsou občanské války, které obvykle ale nepatří k těm s nejvyšším počtem úmrtí. Výskyt konfliktů se od konce 80. let 20. století snižuje. Jedinou výjimkou byla, jak už bylo psáno výše, irácko-iránská válka mezi lety 1980 a 1988, která učinila Blízký východ nejkrvavějším regionem na světě (Sørli, et al., 2005). Možnou další válkou, která měla velké množství civilních obětí, je

sovětsko-afghánská válka. Podle některých odhadů zde zemřelo mezi 1 až 2 milióny civilistů (Taylor, 2014).

3.3 Výjimečnost Blízkého východu

„Blízkovýchodní výjimečnost“ se používá většinou k označení odporu regionu vůči demokracii (neplatí pro Izrael), zahrnut je ovšem také nedostatečný úspěch regionu v otázkách hospodářského a sociálního rozvoje, příkladem může být postavení žen ve společnosti (Sørli et al., 2005). Celkově se vedou debaty, proč došlo k selhání v procesu demokratizace po konci studené války, během níž státy Blízkého východu prokázaly odolnost vůči globální liberální transformaci (Salamey, 2009). Transformací, jak uvádí např. Salamey (2009), že kombinace globální ekonomické liberalizace a regionální rovnováhy moci upevnila sevření režimů moci, čímž došlo ke zmenšení snaha o změnu režimu. To vše přispělo k výjimečnosti států ležících na Blízkém východě.

Region Blízkého východu zůstává autoritářskou pevností světa, která ještě musí zažít vlnu demokratizace (Huntington, 1991). Z regionu Blízkého východu se dají klasifikovat jako demokratické země pouze Izrael (bez zahrnutí Turecka, ovšem u Turecka se dá říci, že se míra demokracie pravidelně mění, někdy je více demokratické, někdy méně). Podle organizace FreedomHouse.org (2023) je bráno Turecko dokonce jako nesvobodná země. Libanon nebo Kuvajt jsou brány jako částečně svobodné země. Jedním z důvodů je role islámu na Blízkém východě (Sørli, et al., 2005). Podle Fishe (2004) je islám robustně spojován s autokracií, můžeme to vidět i na příkladu žen, které jsou ve většině islámských států podřízené mužům či mají menší práva, i když to v Koránu není žádáno.

Naopak Donno a Russett (2004) zjišťují, že je autoritářství více charakteristické pro arabské státy než pro islámské země. A to vlivem koloniální zkušenosti a přetrvávajících konfliktů, které nepodpořily demokratické tendence. Můžeme však říct, že tyto vlivy do určité míry platí pro obě skupiny zemí.

Důležitější ovšem je, že ve většině zemí Blízkého východu základ ekonomiky nevytvářel sociální a ekonomický rozvoj s modernismem a demokracií jako příznivými vedlejšími produkty, jelikož jsou tyto země velmi závislé na produkci ropy. Silná závislost na těžbě ropy nepřispívá k tvorbě demokracie v zemi (Sørli, et al., 2005).

Hlavní zdroje hospodářských příjmů a činností na Blízkém východě pocházejí z přírodních zdrojů. Úloha přírodních zdrojů je následně důležitá pro analýzu příčin občanských válek. Podle Homer-Dixona (1999) je nedostatek zdrojů důvodem pro konflikt, zatímco jiní badatelé jako Le Billon (2001) tvrdí, že hojnost zdrojů vyvolává konflikty, protože kontrola přírodních zdrojů a obchod s nimi představuje zdroj pro financování povstalců (či jiných rebelů) anebo poskytuje osobní bohatství vůdcům rebelů. Blízký východ je domovem pro bohaté i chudé země. Hospodářský vývoj na Blízkém východě byl a je závislý na ropě. Od roku 1960 do roku 1999 byla ve státech, které jsou závislé na exportu ropy, o něco menší pravděpodobnost občanských válek a protistátních protestů. Také v těchto zemích měl tamní režim delší trvání (Sørli, et al., 2005).

Na Blízkém východě vytvořil přístup k ropě zvláštní regionální systém, včetně vazeb na mezinárodní trhy a politické aktéry. Neschopnost demokratizovat vedla k velkým vnitřním vzpourám. Zhoršující se hospodářské podmínky a nedostatek demokracie mohou v budoucnu vytvořit úrodnou půdu pro vzpoury založené na křivdách (Sørli, et al., 2005). Toto můžeme vidět na střetech mezi Izraelem a Palestinci v dnešní době.

3.4 Sovětská válka v Afghánistánu

V roce 1973 došlo v Afghánistánu k převratu, kdy byl svržen král, a došlo k nastolení republiky. Do čela se postavil prezident Muhammad Daúd Chán, který převrat uskutečnil za pomoci komunistů. Této revoluce využil Sovětský svaz, který nabídl pomoc s cílem udržení a zvýšení svého vlivu v této lokalitě. Odhaduje se, že v Sovětském svazu bylo vyškoleny na 100 000 afghánských odborníků z řad vojáků či úředníků (Valka.cz, 2004). Období let 1978 – 1979 bylo ve znamení převratů, nejprve v roce 1979 Núr Muhammad Tarakí s Hafizulláhem Amínem svrhli a zavraždili prezidenta. K moci se dostal Núr Muhammad Tarakí, který je o rok později na rozkaz Amína zabit (MUNI, n.d.a).

Sovětský svaz se domníval, že Amínova politika skončí neúspěchem, další obavou Sovětů bylo to, aby se Amín v zájmu moci neobrátil proti Sovětskému svazu. Vedení Sovětského svazu se tedy rozhodlo jednat a došlo k rozhodnutí, že nahradí Amína Babrakem Karmalem, který souhlasil, že bude vykonávat politiku v souladu se SSSR, ale na oplátku Sověti zemi poskytnou vojenskou a hospodářskou pomoc. Bylo zřejmé, že se Amín své moci v zemi nevzdá, takže bylo rozhodnuto, že musí být odstraněn. V

strategickém plánu bylo ještě kromě odstranění Amína také obsazení velkých měst či jiných bodů strategického významu, tak aby byla zajištěna stabilita země (Valka.cz, 2004).

Sovětské jednotky zaútočily na Afghánistán v noci z 24. na 25. prosince 1979. Na kábulském letišti přistálo okolo 300 letounů, které měly na palubách 30 000 vojáků, okamžitě začalo obsazování Kábulu. Během následujících dnů vjížděly do země tanky a další jednotky. Tato invaze byla velmi podobná invazi, která se uskutečnila na území Československa v roce 1968 (ČT24, 2019a).

Již 25. prosince 1979 byl Amín zabit komandem Specnaz a Sověti začali rychle obsazovat zemi. Ačkoliv se snažil Karmal zlegalizovat vstup sovětských vojsk do země, tak se to spíše minulo účinkem, jelikož docházelo ke zvýšení počtu protiakcí a motivací ze strany islámských povstalců (Mudžahedínů) (Valka.cz, 2004).

Během války pomáhal Mudžahedínům jak hornatý terén, který je pro vedení partyzánské války výhodou, tak i finanční podpora ze strany Spojených států amerických. Povstalce podpořily více než třemi miliardami dolarů, tak aby zažila Moskva svůj „vlastní Vietnam“ (ČT24, 2019a).

Podpořen byl Afghánistán i ze strany Pákistánu a jeho tajné služby ISI. Bez podpory Pákistánu by byly vyhlídky na úspěch afghánského odporu proti Sovětům velmi malé. Pákistán se rovněž stal prostředníkem pro mezinárodní dodávky zbraní určené Afghánistánu protikomunistickým silám (Weinbaum, 1991).

Naopak povstalci měli problém se sovětskými bitevními vrtulníky Mi-24, které jim dělaly velké starosti. A to hlavně kvůli rychlosti, výzbroji a schopnosti přepravovat až osmičlenné družstvo. Kvůli tomu je Američané, i když ze začátku nechtěli, podpořili střelami země-vzduch FIM-92A Stinger, které používají infračervené navádění. Intervence Sovětského svazu do Afghánistánu se změnila v desetileté „peklo“, které nakonec stálo více než 15 000 životů sovětských vojáků (Valka.cz, 2004).

3.5 Irácko-Íránská válka

Irácko-iránská válka byl konflikt trvající téměř 8 let, který se odehrával na irácko-iránské hranici zejména v oblasti Chúzistán. Hlavním důvodem této války byl spor o ropná naleziště v této oblasti, který se táhl již od 60. let 20. století. Saddám Husajn využil

situace, že byl v roce 1980 Írán oslaben kvůli občanské válce, která v zemi začala v roce 1978 v souvislosti s islámskou revolucí (MUNI, n.d.b). Husajn si myslel, že porevoluční Írán nebude schopen klást odpor, to ovšem platilo pouze do jara 1981, kdy se postup Iráku zastavil. Válka skončila v roce 1988 a nepřinesla žádné územní změny, nebyl ani žádný vítěz, mohlo by se říct, že byli jen poražení. Počet obětí se ale vyšplhal na 1 – 1,5 miliónu a materiální škody činily několik stovek miliónů dolarů (ČT24, 2019b).

3.6 Irácko-kuvajtské napětí

Skončení irácko-iránské války v roce 1988 nepřineslo žádné územní změny, ale naopak boje měly velký dopad na ekonomiku Iráku. Tento stát, v čele se Saddámem Husajnem, byl vleklými boji finančně zruinován. Dlužil desítky miliard dolarů zemím jako Kuvajt, či Saúdská Arábie, dlužil i jiným věřitelům. Jediná možnost, jak se dostat z krize, byla produkce a prodej ropy. Jedinou nevýhodou bylo, že OPEC v roce 1988 schválil limity produkce členských států. Došlo ovšem k překročení těchto limitů Kuvajtem, a to o nějakých 20 %, což způsobilo pokles ceny ropy na světovém trhu (MUNI, n.d.c).

To byla další rána pro režim Saddáma Husajna. Saddám Husajn se snažil určitým nátlakem Kuvajt přimět k vyplacení ušlých zisků z ropy (MUNI, n.d.c). Obvinil Kuvajt, že již od roku 1980 těžil metodou šikmých vrtů u ropného pole Rumaila, které leží na společné hranici Kuvajtu a Iráku. Kuvajt odmítal obvinění a požadovanou sumu 2,4 miliardy dolarů, kterou měl údajně dlužit Iráku, nezaplatil (Patrovský, 2020).

3.6.1 První válka v Perském zálivu – obsazení Kuvajtu

Dne 2. srpna 1990 nařídil Saddám Husajn invazi do Kuvajtu. Kuvajt byl po krátkém boji zcela obsazen, netrvalo to ani 12 hodin od zahájení útoku (MUNI, n.d.c). Husajn ihned po obsazení prohlásil Kuvajt za devatenáctou provincii Iráku. Ještě v tentýž den se sešla Rada bezpečnosti OSN a vyzvala Irák, aby Kuvajt opustil. To Husajn neudělal a do čela země dosadil přechodnou „svobodnou“ vládu, do jejíhož čela usedl Husajnov zet' plukovník Al-Husajn Alí. Ze země ihned uteklo na 400 000 kuvajtských uprchlíků (Patrovský, 2020).

Po čtyřech dnech Rada bezpečnosti OSN přijala rezoluci č. 661 (1990) o sankcích proti Iráku, ve kterém je zakázáno všem členům OSN obchodovat s Irákem a poskytovat mu zbraně nebo finanční pomoc. Všechny pokusy o řešení situace ale selhaly (Patrovský,

2020). To se ovšem nelíbilo Spojeným státům americkým, jelikož Irák představoval hrozbu pro Saúdskou Arábii, dalšího významného vývozce ropy. Pokud by Irák dobyl i Saúdskou Arábii, kontroloval by pětinu světových zásob ropy (Collins, 2019).

V rámci operace „Pouštní štít“ bylo nasazeno více než 500 000 amerických vojáků do Saúdské Arábie pro případ, že by irácká vojska zaútočila (Collins, 2019). Československo poskytlo koalici svou protichemickou jednotku, která také do Saúdské Arábie odcestovala (MUNI, n.d.c). Husajn se i přesto z Kuvajtu nestáhl a ve snaze získat větší podporu od muslimského světa vyhlásil proti koalici svatou válku, ovšem tato snaha spojit muslimský svět selhala (History.com, 2022).

Dne 29. listopadu dostal poslední šanci v rezoluci č. 670 (1990), že musí Kuvajt stáhnout do 15. ledna 1991. Pokud neuposlechne, Rada bezpečnosti OSN povolí použít všech nezbytných prostředků síly proti Iráku. Irák na to zvýšil počet svých vojáků na 300 000 (History.com, 2022). Je nutné říct, že měl Irák v této době jednu z největších armád na světě, jelikož byl během irácko-iránské války podporován Spojenými státy, které ho vyzbrojovaly a dodávaly mu vojenské informace (MUNI, n.d.c). V Irácko-iránské válce dostával Irák i zbraně od Sovětského svazu, zejména pak těžkou techniku, převážně tanky a letadla. Tyto tanky, převážně T-55 a T-72, pak bojovaly v Kuvajtu.

3.6.2 První válka v Perském zálivu – Operace pouštní bouře

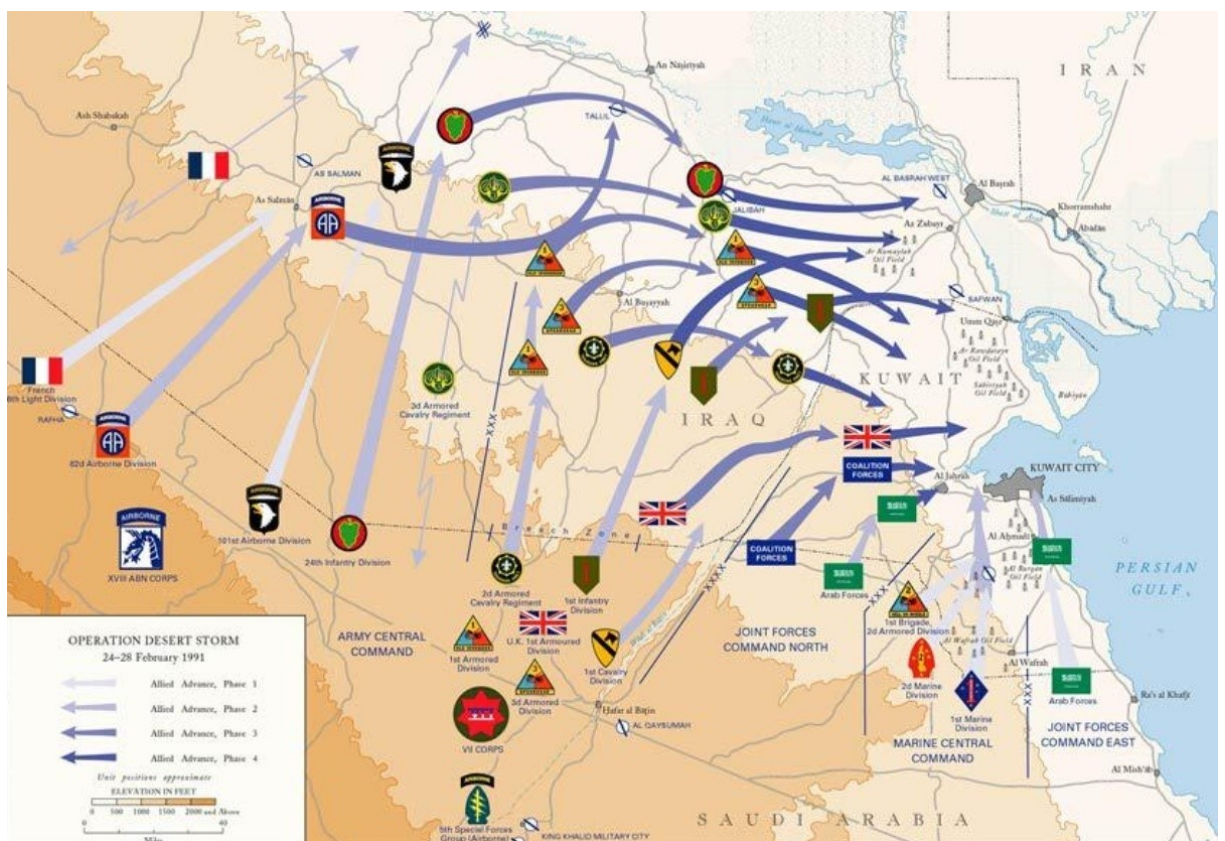
Do ledna měly koaliční síly k dispozici 750 000 vojáků, z toho 540 000 bylo příslušníků ze Spojených států. Dne 17. ledna 1991 začala pod vedením amerického generála Schwarzkopfa operace Pouštní bouře. Začala masivní leteckou ofenzívou, která zasáhla iráckou protivzdušnou obranu a poté irácké komunikační síť. Irácké letectvo bylo brzy vyřazeno z boje. Cílem koalice bylo vyhrát válku ve vzduchu, aby se co nejvíce minimalizoval boj na zemi (History.com, 2022). Bylo uskutečněno více než 18 000 leteckých misí a shozeno 88 500 tun bomb. Letecká příprava trvala šest týdnů (Collins, 2019).

Území Iráku bylo neustále bombardováno, což donutilo Husajna zvolit taktiku útočit na neutrální území Izraele, aby ho vyprovokoval k zapojení do války. Což mohlo vést k rozbití koalice, jelikož by Židé a Arabové nikdy nebojovali spolu na stejné straně – alespoň tehdy ale Husajnov plán nevyšel. Izrael se do bojů nezapojil (MUNI, n.d.c). V důsledku toho, že mu byly poskytnuty záruky v podobě raketového systému Patriot.

Tento systém ho chránil proti iráckým raketám Scud, i když ne úplně stoprocentně (Postol, 1992).

Dne 24. února 1991 nastal pozemní útok, tak jak slíbil prezident Bush st. Pozemnímu vojsku se podařilo pomocí rychlého přesunu přes poušť obejít irácké pozice, které byly nahromaděny na jihu Kuvajtu na hranici se Saúdskou Arábií a proniknout až na irácké území (Patrovský, 2020).

Obr. 3: Operace Pouštní bouře

Zdroj: Tomek (2022)

Velitelé Husajna nepředpokládali, že by koaliční armáda mohla projet skrze písčnou pouštinu, jelikož zde nebyly žádné orientační body či cesty. Vojska koalice ale měla satelitní navigaci, která jim toto umožnila, a napadla nechráněné pravé křídlo armády Iráku (Patrovský, 2020).

Irácké jednotky se daly na ústup nebo byly odříznuty a nakonec se musely vzdát. Celá operace netrvala ani 100 hodin a Irák 28. února 1991 kapituloval. Ztráty na životech byly nesrovnatelné, zatímco spojenci ztratili přes 300 vojáků (několik tisíců ale zemřelo

později na zdravotní komplikace, způsobené nejspíše pesticidy, yperitem, či sarinem) a zemřelo též tisíc Kuvajťanů, ztráty na straně Iráku šly do desetitisíců mrtvých vojáků a civilistů (Patrovský, 2020). Kuvajt byl osvobozen, ale byl naprosto zdevastován. Iráčané, když ustupovali, zapálili a podminovali 732 ropných vrtů, které nebylo možné nijak uhasit, což zapříčinilo ekologickou katastrofu (MUNI, n.d.c).

Spojenci, především Američané, už před a během války řešili, co bude po válce, zda dojít až do Bagdádu a svrhnout Husajna, či nikoliv. Podle Rauche (2001) měl Bush dokončit svou práci a dojít až do Bagdádu, aby iráckého diktátora našli a odstranili. Podle Grossmana (2003) měl George Bush st. pouze za cíl vyhnat z Kuvajtu irácké síly, jelikož to slíbil. I když se Bush st. netajil tím, že by byl více než šťastný, kdyby Husajn zmizel. Byl by rád, kdyby tu práci udělal někdo jiný.

4 Následky teroristického útoku z 11. září 2001

Dne 11. září 2001 se staly Spojené státy americké cílem jednoho z největších sebevražedných útoků v historii lidstva (Jackson, 2021). V tento den se jednotky hnutí al-Káida, což je militantní islamistická teroristická organizace, založená Usámou bin Ládinem, zmocnily 4 letadel v prostoru poblíž New Yorku a Washingtonu (Lee, 2022).

Tato 4 letadla poté byla použita jako obří řízené střely, které narazily do významných budov v New Yorku a Washingtonu. Dvě letadla zasáhla obě věže Světového obchodního centra v New Yorku (Lee, 2022). Třetí letadlo zasáhlo Pentagon – sídlo Ministerstva obrany USA a čtvrté letadlo havarovalo na poli v Pensylvánii po boji únosců s cestujícími. Únosci měli namířeno zpět do Washingtonu a předpokládá se, že měli v úmyslu zaútočit na budovu Kapitolu (Jackson, 2021). Celkově zahynulo v tento den 2 977 lidí a tisíce jich bylo zraněno (911 memorial, n.d.).

4.1 Globální válka proti terorismu

V roce 1996 musel Usáma bin Ládín opustit Súdán a jeho novým domovem se stal Afghánistán. Zde ho Talibán přijal včetně al-Káidy a vzal ho pod svoji ochranu. Odmítl ho například vydat po teroristických útocích v roce 1998, kdy bombově zaútočil (al-Káida) na americká velvyslanectví ve městech Dar es Salaam (Tanzánie) a Nairobi (Keňa) (Schnabel, 2011).

To samozřejmě americké vládě stačilo, viděla po 11. září mezi al-Káidou a Tálibánem spojitost a předpokládalo se, že se stane Afghánistán cílem americké odplaty. To šlo vidět i na projevu prezidenta George Bushe ml., který v něm pronesl, že on a jeho administrativa nebude dělat rozdíly mezi teroristy a těmi, kteří tyto činy a zločiny podporují nebo podporovali (Schnabel, 2011). Po událostech z 11. září 2001 vznikla zcela nová politika Spojených států amerických, a to „Válka proti terorismu“ (Dunn, 2005).

Po teroristických útocích na Spojené státy americké z 11. září 2001 oznámil americký prezident George Bush ml. komplexní plán na vyhledávání a zastavení teroristů po celém světě (National Archives, n.d.). Dne 20. září 2001 požadoval Bush ml., aby Tálibán přestal ukrývat členy al-Káidy a varoval, že válka proti terorismu neskončí, dokud nebude terorismus vymýcen (National Archives, n.d.).

Válka proti terorismu se skládala ze tří strategií. První strategii lze označit jako „protiterorismus“, která byla zaměřená úzce proti teroristům. Zahrnovala tradiční techniky boje proti terorismu a vedla k válce v Afghánistánu. Druhá strategie s názvem „Prevence“ vyrostla z americké zkušenosti v Afghánistánu a představovala skokovou změnu washingtonské koncepce teroristické hrozby a způsobu, jak se s ní vypořádat. Invaze do Iráku byla konečným projevem této politiky (Dunn, 2005).

Třetí strategie s názvem „Postupná demokratizace Blízkého východu“ se snažila najít dlouhodobé řešení americké války proti terorismu (Dunn, 2005).

První operací, která pod záštitou války proti terorismu proběhla, byla námořní operace NATO Active Endeavor z října 2001. Operace měla za úkol kontrolovat ve Středozemním moři lodní dopravu a nastupovat na paluby a prohledávat všechny podezřelé lodě (NATO, 2022a).

Ve Spojených státech amerických byl v důsledku války proti teroru vytvořen kult strachu. Tato 3 slova vytvořená Bushovou administrativou měla dopad na americkou demokracii. Taktéž to mělo dopad na americkou psychiku a postavení Spojených států amerických ve světě. Aby americká administrativa ospravedlnila válku proti terorismu, vytvořila později falešný historický příběh. V tomto tvrzení administrativa ospravedlňovala válku tím, že to je válka podobná těm, jako byly boje Spojených států amerických proti nacismu anebo později proti komunismu. Tím, že americká administrativa argumentovala tímto, si jen připravovala půdu pro válku s Afghánistánem, Irákem, možná také s Íránem a Pákistánem (Brzezinski, 2007).

Špatným na tom je (bylo) ignorování faktu, že nacistické Německo a Sovětský svaz byly prvotřídní vojenské velmoci, což je status, kterého al-Káida nikdy nedosáhla a nikdy dosáhnout nemůže (Brzezinski, 2007).

Podle Eichlera (2007) může mít válka proti terorismu jak chtěné, tak i nechtěné účinky. Každý represivní útok či zásah proti teroristům může být pro ně „vodou na mlýn“. Jelikož jim to může pomoci stylizovat se do role obětí a na tomto základu pak dále rozšiřovat svou základnu svých stoupenců a podporovatelů.

Eichler (2007) si myslí, že boj proti terorismu je dlouhodobé působení, u něhož by se měly v největším možném rozsahu používat nevojenské prostředky a nástroje, konkrétně pak politické, diplomatické a ekonomické nástroje. Rozdíl mezi koncepcí „boje

s terorismem“ a koncepcí „války s terorismem“ je v tom, že se „boj s terorismem“ více zaměřuje na postižení základních kořenů a příčin současného globálního terorismu a na preventivní strategie.

Spojené státy jsou ve válce proti terorismu více než 20 let. Dá se ale říct, že se zásadního strategického cíle nepodařilo dosáhnout. Zásadním problémem bylo přetrvávající nepochopení radikálního islamismu. Jakmile je jedna skupina zničena, vznikne nová. Al-Káidu například nahrazuje Islámský stát. V případě zničení jedné organizace je úspěch dočasný. Navíc se zvýšila jednoduchost v organizaci útoků, složitost 11. září se už nikdy neopakovala. Útočníci jsou členové hnutí, kteří nikdy neměli kontakt s organizací. Z hlediska organizace jsou to ideální útočníci, jelikož je nelze vysledovat zpět k organizaci (Friedman, 2016). Válka proti terorismu byla nakonec kritizována společností kvůli tomu, že byla vojenská akce do Afghánistánu neoprávněná a chyběly důvody k intervenci (Lee, 2022). Podle Lee (2022) šly Spojené státy americké do války proti teroru jako odvěta za 11. září 2001. Ironií podle něho je, že v této válce vznikla ještě větší teroristická skupina, než byla al-Káida, a to ISIS (Islámský stát v Sýrii).

5 Metodika

K tvorbě diplomové práce si autor zvolil téma, ve kterém analyzuje bezpečnostní situaci na území Blízkého východu od roku 2001 do roku 2022. Výběr tématu byl ovlivněn kladným vztahem autora k dané problematice a k danému území.

Při tvorbě praktické části autor čerpal různorodá sekundární data převážně z elektronických zdrojů a databází. Hlavním zdrojem sekundárních dat byla Global Terrorism Database, jež je spravována University of Maryland. Odtud byla převzata data ve formě tabulek a grafů, která autor následně utřídil a vizualizoval pomocí grafů a tabulek vlastního zpracování. Data, která mají zpravidla kvantitativní charakter, se týkají počtů teroristických útoků, počtů obětí či počtů sebevražedných útoků.

Dalším hlavním zdrojem sekundárních dat byla databáze Uppsala Conflict Data program, jež je spravována Uppsala Universitet. Odtud byla převzata data ve formě grafů. Následně autor tato data vizualizoval za pomoci tabulek a grafů vlastního zpracování. Data mají kvantitativní charakter a týkají se počtu obětí ozbrojených konfliktů či počet obětí útoků mířených přímo proti civilistům.

V práci jsou také zahrnuté tematické mapové výstupy zachycující vizualizaci utříděných dat. Mapy jsou ztvárněné pomocí kartogramů a kartodiagramů. Veškeré mapové výstupy byly zhotovené samostatně v softwaru ArcGIS, konkrétně v ArcMap 10. 4. 1. a jsou vytvořené na úrovni států (v jedné mapě jsou zobrazeny jednotlivé sledované státy). Zobrazenými ukazateli jsou počty teroristických útoků v zájmovém území, počty obětí na 100 000 obyvatel či procentuální podíl sebevražedných útoků.

Diplomová práce současně zahrnuje výše zmíněné grafické a tabulkové výstupy, které jsou jedněmi z jejích klíčových prvků. Tabulky zachycují počty teroristických útoků spáchaných danou teroristickou skupinou na území Blízkého východu. Grafy zachycují například vývoj počtu teroristických útoků v čase.

Metoda komparace byla použita pro srovnání vlivu ozbrojených konfliktů na množství teroristických útoků. Takto sestavená metoda komparace umožnila autorovi zodpovědět stanovené výzkumné otázky, které jsou definované v kapitole Cíle práce a vybrané území. Významnou roli v práci zastává prostorová analýza, která umožňuje zhodnotit rozdíly mezi jednotlivými zeměmi.

V práci byly využity statistické metody, konkrétně tedy korelační analýza, která hledala vztah mezi proměnnými, jako jsou počet teroristických útoků, počet obětí ozbrojených konfliktů (celkem 3 typy – vládní, nevládní a zaměřený proti civilistům), počet uprchlíků, občanská svoboda a politická práva. Korelační matice byla zpracována v programu Statistica. Konkrétně pomocí Spearmanova korelačního koeficientu.

Shrnutí celého díla představuje závěrečná diskuse výsledků a syntéza v závěru práce, do kterého autor shromáždil veškeré zjištěné poznatky v rámci zvolené problematiky na území Blízkého východu.

5.1 Vybrané území

Vybraným územím, které bude tato diplomová práce sledovat, je Blízký východ. Důležité ovšem je Blízký východ vymežit, jelikož existuje více definic tohoto území. V této práci bude využito vymezení, které bude zahrnovat státy a území:

- Afghánistán
- Bahrajn
- Irák
- Írán
- Izrael
- Jemen
- Jordánsko
- Katar
- Kuvajt
- Libanon
- Omán
- Palestina
- Saúdská Arábie
- Sýrie
- Spojené Arabské Emiráty

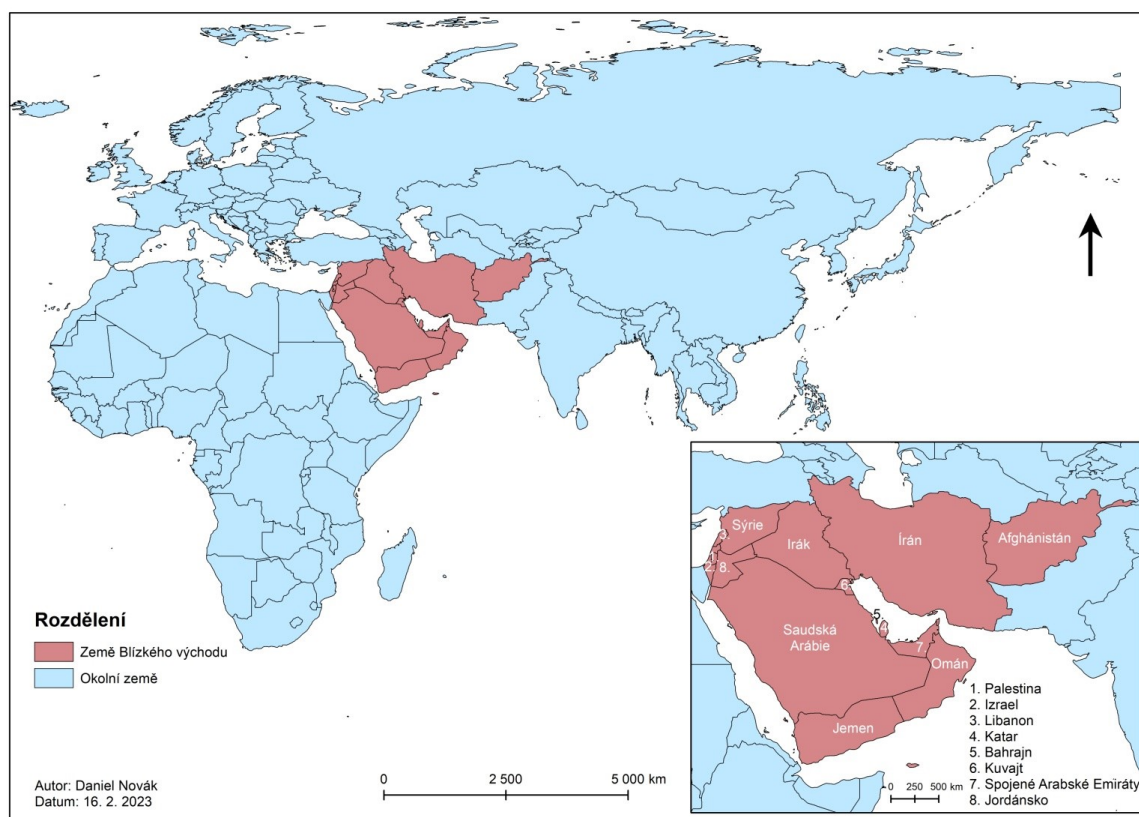
Při výběru zkoumaných států bylo nejprve zásadní určit, zda Afghánistán a Turecko vnímat jako součást Blízkého východu. Podle některých zdrojů není Afghánistán brán za území ležící na Blízkém východě (viz Afghanaid, n.d, či World Population Review, 2023). Jiné zdroje naopak hovoří o tom, že v dobách před první světovou válkou byl Afghánistán řazen mezi státy Blízkého východu (Migiro, 2019). Podle Qiblawi (2021) sice Afghánistán není součástí Blízkého východu, nicméně jeho geopolitický osud je po

desetiletích natolik spjat s osudem Blízkého východu, že se sem může řadit. Na základě nastudované literatury byl Afghánistán zahrnut do oblasti Blízkého východu, vzhledem k jeho historii, která je obdobná s ostatními státy Blízkého východu. Například s historickým sepejetím s Perskou říší.

Turecko má evropskou část území, tak i asijskou (ležící na Blízkém východě). Je i kandidátem do Evropské unie. S Evropskou unií má partnerské vztahy, má i nárok na finanční podporu z EU. Za období 2021 – 2023 dostalo od EU 3 miliardy Euro (European Union, 2023). Z těchto zmíněných důvodů nebylo Turecko vymezeno za území Blízkého východu.

Druhým dilematem byla Palestina a Izrael, jestli je brát jako jeden celek (stát), či je brát odděleně. Československo dříve uznávalo Palestinu jako stát, Česká republika ještě ne, ale má zde své velvyslanectví, rozhodl se autor pro účely práce tyto dva celky rozdělit. Navíc tím, že jsou Palestina a Izrael rozděleny, nedojde ke zkreslování dat.

Obr. 4: Vymezení Blízkého východu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Natural Earth (2023), pomocí programu ArcMap 10.4.1.

6 Události na Blízkém východě mezi lety 2001 a 2022

Tab. 1 poukazuje, ve kterých zemích Blízkého východu umíralo nejvíce lidí v důsledku ozbrojeného konfliktu a přímého použití síly proti civilistům za období mezi lety 2001 a 2021.

Tab. 1: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu nebo použití ozbrojené síly proti civilistům na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2021

Stát	Počet obětí v důsledku:		
	OKV	OSC	OKS
Afghánistán	240 998	4 730	2 805
Bahrajn	0	26	0
Irák	75 680	17 489	551
Írán	1 459	421	0
Izrael a Palestina	7 356	822	319
Jemen	50 773	278	3 339
Jordánsko	35	59	3
Katar	0	0	0
Kuvajt	0	26	0
Libanon	930	213	689
Omán	0	0	0
Saúdská Arábie	364	97	0
Sýrie	337 980	16 834	50 925
Spojené Arabské Emiráty	1	0	0
Celkem	715 576	40 995	58 631

Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Poznámka – platné pro následující tabulku č. 3

OKV – Počet obětí ozbrojeného konfliktu mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí strana

OSC – Záměrné použití ozbrojené síly vlády nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům (počet obětí)

OKS – Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu dvou a více skupin, z nichž ani jedna není vládnoucí

Lze pozorovat, že nejvíce lidí zemřelo v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Sýrie, přes 335 tisíc lidí, a Afghánistánu, přes 240 tisíc lidí. Větší hodnoty zaznamenaly státy

jako Irák a Jemen. Naopak nejlépe si v tomto ohledu vedly státy jako Bahrajn, Katar, Kuvajt a Omán, kde nezemřel nikdo v důsledku ozbrojeného konfliktu. Celkově za období mezi lety 2001 a 2021 zemřelo více než 700 000 lidí, kteří žili na území Blízkého východu.

Druhý datovaný sloupec tab. 1 ukazuje, ve kterých zemích byla použita ozbrojená síla přímo proti civilistům (OSC). Nejvyšší hodnoty lze spatřit u Iráku, kde zemřelo takto přes 17 tisíc lidí, a Sýrie, kde zemřelo tímto způsobem přes 16,5 tisíc lidí. V Kataru, Ománu a ve Spojených Arabských Emirátech nezemřel za těchto okolností žádný člověk. Celkově za období mezi lety 2001 a 2021 zemřelo na území Blízkého východu v důsledku ozbrojené síly zaměřené přímo proti civilistům podle záznamů 40 995 lidí.

Třetí datovaný sloupec tab. 1 sleduje, ve kterých zemích zemřelo nejvíce lidí v důsledku ozbrojeného konfliktu skupin (OKS), z nichž ani jedna není vládnoucí. Nejvíce těchto obětí bylo zaznamenáno v Sýrii, kdy za období mezi lety 2001 a 2021 zemřelo podle záznamů 50 925 lidí. Naopak hned v sedmi zemích nebyla zaznamenána žádná oběť. Celkově mezi lety 2001 a 2021 zemřelo na území Blízkého východu 58 631 lidí v důsledku ozbrojeného konfliktu skupin, z nichž ani jedna není vládnoucí. Dané rozdíly jsou dány i rozdílným charakterem konfliktů, počtem zapojených skupin atd.

6.1 Události na Blízkém východě do roku 2010

Nejdůležitějšími událostmi, které se z hlediska bezpečnosti na Blízkém východě udály v tomto období, byly válka v Afghánistánu a Iráku. Tyto dvě války ovlivnily budoucí vývoj Blízkého východu.

6.1.1 Válka v Afghánistánu

Po sovětské válce v Afghánistánu se vládnoucí strany nedokázaly dohodnout na spravedlivém dělení moci. Došlo k fragmentaci společnosti, čehož využil Tálibán. Poprvé se v Afghánistánu objevil v roce 2014 a získal si podporu místního obyvatelstva. V roce 1998 kontroloval již 90 % území. Byla založena Severní aliance, v čele s prezidentem Rabbáním, bývalým ministrem obrany Másudem a Dostúmem (Schnabel, 2011).

Ahmád Šáh Masúd byl zavražděn 9. září 2001 dvěma sebevraždnými atentáčníky z řad členů al-Káidy, kteří se vydávali za marocké novináře a během rozhovoru s Masúdem

odpálili bombu, kterou měli skrytou v kameře. Masúd zemřel na následky výbuchu do 30 minut. Zabití Masúda, který byl mistr partyzánské války s přezdívkou Lev z Pandžšíru, zasadilo protitalibánskému odboji vážnou ránu. Podle některých expertů, jako je Peter Bergen, mělo zavraždění Masúda zajistit bin Ládínovi ochranu ze strany Tálibánu po útocích z 11. září (Council on Foreign Relations, 2023b).

Dne 20. září 2001 prezident Bush obvinil al-Káidu a Usámu bin Ládína z teroristického útoku z 11. září a také označil Afghánistán místem, kde probíhá výcvik teroristů. Zdůraznil také spojení Tálibánu s al-Káidou a mluvil o vládě Tálibánu, kvůli níž Afghánci trpí. Bush dále prohlásil, že Tálibán nejenže utiskuje svůj lid, ale také že ohrožuje lidi tím, že sponzorují, ukrývají a podporují teroristy (Schnabel, 2011). Po tomto projevu následovalo ultimátum pro Tálibán, ve kterém byly požadavky jako:

- Vydat vůdce al-Káidy, kteří se schovávají v Afghánistánu.
- Propustit zahraniční vězně, kteří byli neoprávněně zatknuti a uvězněni.
- Ochránit všechny zahraniční novináře, diplomaty či humanitární pracovníky, kteří pracovali nebo pomáhali v Afghánistánu.
- Uzavřít všechny teroristické výcvikové tábory.
- Umožnit volný vstup do teroristických výcvikových táborů, tak aby se mohly Spojené státy ujistit, že už nejsou aktivní (Schnabel, 2011).

Tálibán musel tyto požadavky bez výjimky splnit, jinak by se s ním zacházelo stejně jako s al-Káidou. Tálibán se odmítl výše uvedeným bodům podvolit. Z tohoto důvodu George Bush mladší vyhlásil 7. října 2001 v televizi operaci Trvalá Svoboda (Schnabel, 2011).

V tento den byly zahájeny hlavní boje v Afghánistánu. Úsilí Spojených států sestávalo především z leteckých útoků na jednotky Tálibánu a al-Káidy. První fáze války byla především bombardovací kampaní americké armády s podporou Britů a s budoucí podporou Austrálie, Kanady, Francie a Německa proti jednotkám Tálibánu (Council on Foreign Relations, 2023b).

Tab. 2: Tréninkové tábory pro teroristy v Afghánistánu do roku 2001

Seznam táborů			
Al Badr I a II	Jaibal camp	Khost	Pharsi Gund
Asadabad	Jozjan	Kúnár	Salfia Markaz
Džalálábád	Kábul	Logar	Sarkanar
Ghazni	Kandahár	Markaz-e-Toiba	Tremangal
Hikmat Yar camp	Kantara	Paktya	Yawar
Chaharbagh	Khalid Markaz	Pashad	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Warikoo (2007)

V tab. 2 je možné vidět seznam teroristických táborů v Afghánistánu. Některé tábory už byly v roce 2001 uzavřeny. Ale tábory jako Al-Badr II, Jaibar, Džalálábád, Khost, Kunar, Pashad, Yawar, Jozjan a Logar byly stále aktivní a probíhal zde výcvik teroristů z řad al-Káidy (Warikoo, 2007).

První vlna amerických pozemních sil dorazila do Afghánistánu o dvanáct dní později, tedy v říjnu 2001, kdy byla do bojů nasazena americká námořní pěchota s počtem okolo 1 300 vojáků, s cílem zatlačit Tálibán u Kandaháru. Režim Tálibánu se rozpadl poté, co 9. listopadu přišel o město Mazáre Šeríf ve prospěch jednotek Severní aliance. I když Severní aliance Spojeným státům slíbila, že nepůjde dále do Kábulu, neučinila tak a 12. listopadu 2001 vešla za všeobecného jásotu do města (Katzman & Thomas, 2017).

V dalších dnech přišel Tálibán o jih a východ země. Režim Tálibánu zcela skončil 9. prosince 2001, kdy Tálibán a jeho vůdce mulla Umar utekli z Kandaháru (Katzman & Thomas, 2017). V prosinci 2001 byl také vystopován vůdce al-Káidy Usáma bin Ládín, který se ukrýval v jeskynním komplexu Tora Bora jihovýchodně od Kábulu. Zde mezi 3. a 17. prosincem 2001 svedly afghánské milice nelítostný boj s al-Káidou, výsledkem bylo několik stovek mrtvých a útěk bin Ládina. Vůdce al-Káidy s největší pravděpodobností uprchl do Pákistánu 16. prosince, pouhý jeden den předtím, než afghánské jednotky zajmuly zbylých 20 bin Ládínových mužů (Council on Foreign Relations, 2023b).

Někteří kritici si po této události pokládali otázku, proč americké síly nevedly útok, když měly informace, že zde Usáma bin Ládín opravdu byl, a hrály v tomto střetnutí roli pozorovatele. Po této události americké a afghánské síly provedly „operaci Anakonda“, v březnu 2002. Operace Anakonda byla prvním velkým pozemním útokem a největší

operací od Tora Bora, byla zahájena s téměř 2 000 americkými a 1 000 afghánskými vojáky proti přibližně 800 bojovníkům Tálibánu a příslušníkům al-Káidy v údolí Šahi-Kot jižně od města Gardéz. Během této operace bylo 15 padlých a 82 zraněných vojáků koalice proti odhadovaným ztrátám v rozsahu 100–800 vojáků na straně al-Káidy a Tálibánu (Council on Foreign Relations, 2023b).

Dne 1. května 2003 americké úřady oznámily konec velkých bojů v Afghánistánu (Katzman & Thomas, 2017). Po této operaci začal Pentagon přesouvat své vojenské a zpravodajské zdroje z Afghánistánu směrem k Iráku, který byl čím dál více zmiňován jako hlavní hrozba pro Američany ve válce proti terorismu (Council on Foreign Relations, 2023b).

Operace Trvalá svoboda skončila na konci roku 2014 a byla nahrazena Operací Rozhodná podpora (Resolute Support Mission), jejímž cílem bylo poskytnout další výcvik, poradenství a pomoc afghánským bezpečnostním silám a institucím (NATO, 2022b).

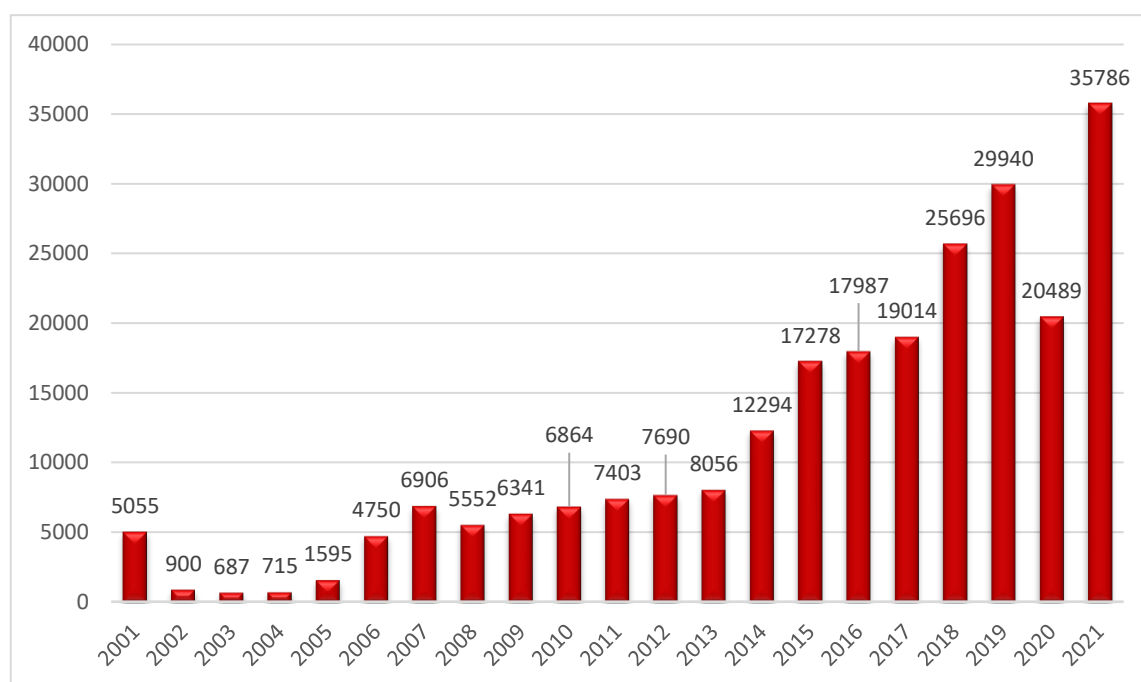
Mezi klíčové funkce byly zahrnuty (NATO, 2022b):

- Podpora při plánování, programování a rozpočtování.
- Zajistit transparentnost, odpovědnost a dohled.
- Podpora dodržování zásad právního státu.
- Podpora u zavedení a udržení procesů, které by vedly k vytvoření bezpečnostních sil, jejich náboru, výcviku a řízení.

V únoru 2020 podepsaly Spojené státy americké a Tálibán dohodu o stažení mezinárodních sil z Afghánistánu do května 2021. Na druhé straně se Tálibán zaručil, že země nebude využita k teroristickým aktivitám. Podle dohody začala jednání Tálibánu a afghánské vlády až následující měsíc a neexistovalo doposud žádné příměří. V dalších dnech provedli bojovníci z hnutí Tálibán desítky útoků na afghánské bezpečnostní síly, na to odpovědělo americké letectvo úderem proti Tálibánu v jižní provincii Hilmand. V polovině dubna 2021 započalo stahování sil z Operace Rozhodná podpora, které mělo být uskutečněno do 1. května 2021, ale prezident Spojených států amerických Joe Biden oznámil, že původní termín je neuskutečnitelný a novým datem se stalo symbolicky 11. září 2021. Joe Biden v projevu řekl, že je čas ukončit nejdelší americkou válku (stažení dojednala ještě Trumpova administrativa). Válka stála Spojené státy americké 2,26 bilionů dolarů. (Council on Foreign Relations, 2023b; Lee, 2022).

Talibán se ještě před dokončením stažení Američanů snažil zemi ovládnout na úkor dosavadní vlády. Po rychlém dobytí většiny hlavních měst provincií, obsadili dne 15. srpna 2021 bojovníci Talibánu město Kábul a pár hodin poté, co prezident Ašraf Ghaní opustil zemi, ovládli i prezidentský palác. Lídři Talibánu tvrdili, že se pokusí vést rozhovory s afghánskými představiteli tak, aby byla vytvořena „otevřená, inkluzivní islámská vláda“. Mezitím spojené státy řešily, jak evakuovat za pomoci 6 000 vojáků zbývající spojenecký a americký personál z kábulského letiště. Během této evakuace byl 26. srpna 2021 mířený útok na kábulské letiště, během kterého bylo zabito 13 amerických vojáků, 18 jich bylo zraněno a dále bylo zabito okolo 170 Afghánců. K odpovědnosti se přihlásil Islámský stát. Dne 30. srpna 2021 opustili Afghánistán poslední američtí vojáci. Celkově bylo evakuováno 120 000 lidí, zůstaly zde ovšem tisíce Afghánců, kteří pomáhali Spojeným státům. Americký ministr zahraničí řekl, že se pokusí tyto Afghánce dostat ven za pomoci diplomacie (Council on Foreign Relations, 2023b).

Graf 1: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Afghánistánu mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládou, mezi lety 2001 a 2021

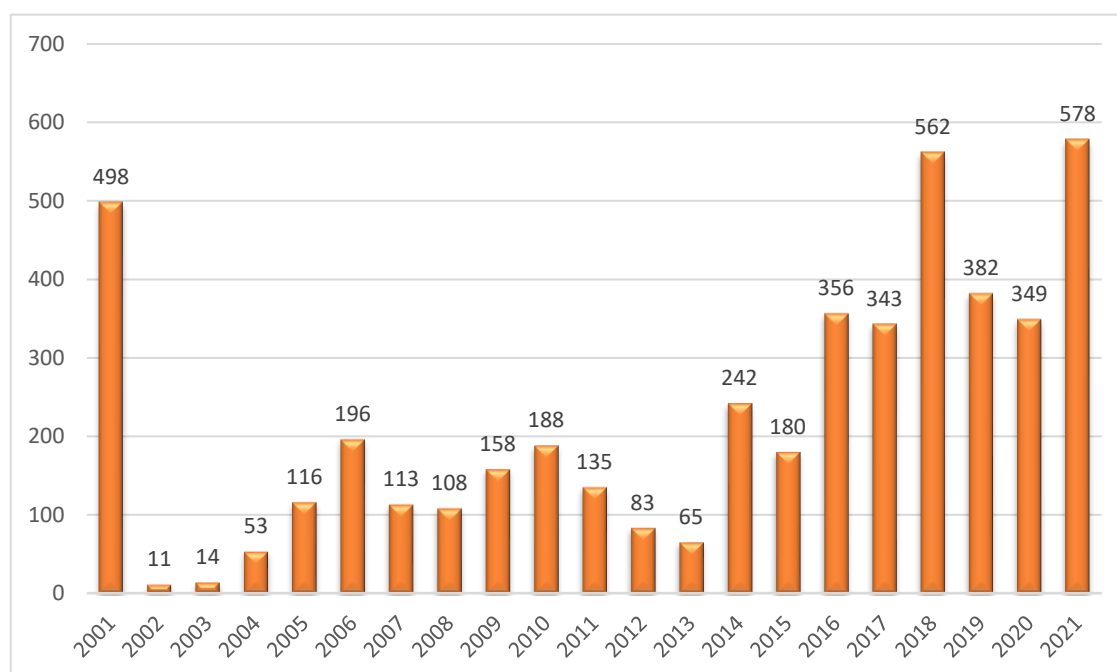
Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program (2023)

Graf 1 znázorňuje, ve kterém roce mezi lety 2001 a 2021 se umíralo v důsledku ozbrojeného konfliktu mezi vládou Afghánistánu a druhou stranou. Lze nalézt, že v roce 2001 zemřelo 5 055 lidí, poté počet obětí poklesl. Ovšem to netrvalo dlouho,

jelikož od roku 2003 až do roku 2021 počet úmrtí každoročně stoupal. Výjimkou byly pouze roky 2008 a 2020, v těchto dvou letech počet obětí klesl.

Nejmenší počet obětí byl zaznamenán v roce 2003, v tomto roce zemřelo 687 lidí. Největší počet úmrtí byl v roce 2021, kdy zemřelo 35 786 lidí, což činí velký rozdíl mezi těmito hodnotami. Celkově zemřelo mezi lety 2001 a 2021 v důsledku ozbrojeného konfliktu kolem 240 000 obyvatel Afghánistánu (Uppsala Conflict Data Program 2023).

Graf 2: Zabití po záměrném použití ozbrojené síly vlády Afghánistánu nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům, mezi lety 2001 a 2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Dle grafu 2 lze vysledovat, ve kterých letech mezi roky 2001 a 2021 umíraly nejvyšší počty civilního obyvatelstva. Je zřejmý rozdíl mezi prvním zkoumaným rokem 2001, kdy zemřelo 498 lidí, a dalším rokem, kdy zemřelo 11 lidí.

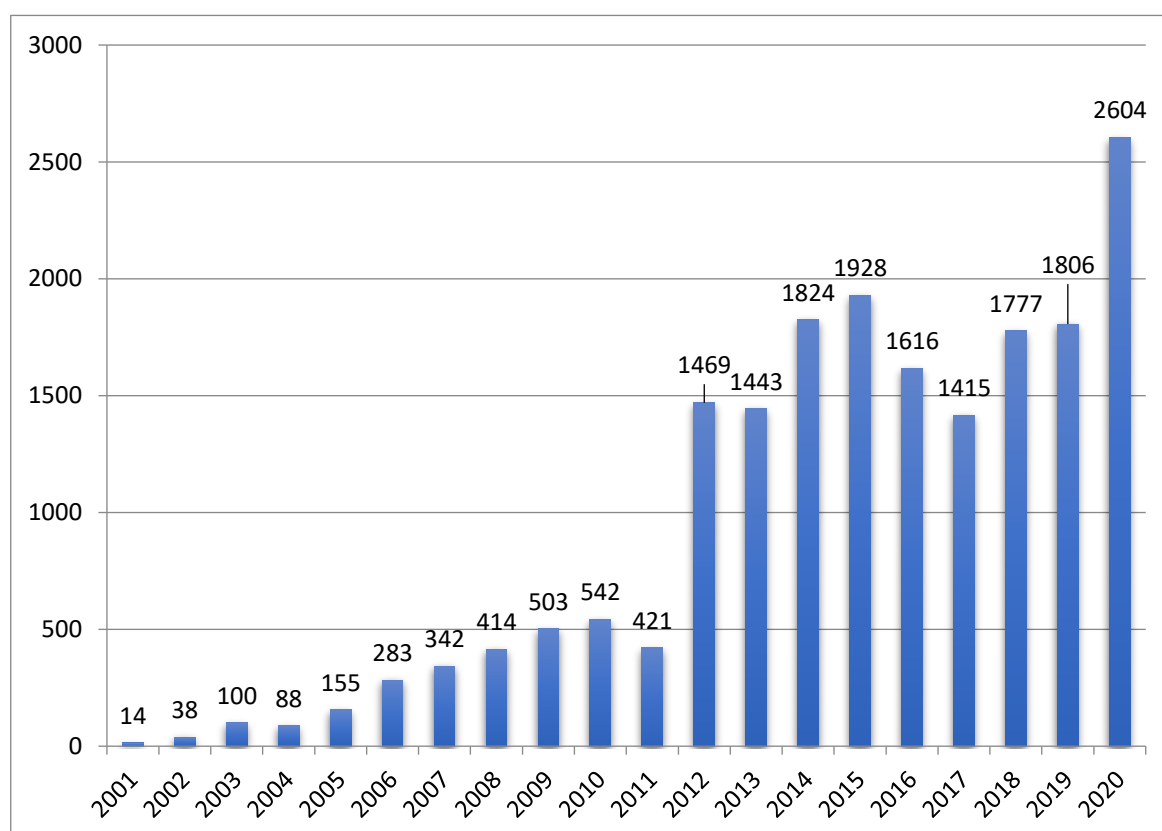
Tento počet mrtvých v roce 2001 byl způsoben tím, že na území Afghánistánu v této době působila povstalecká skupina bojující proti vládě Afghánistánu, která se jmenovala Sjednocená islámská fronta pro spásu Afghánistánu (UIFSA), a která zabila na konci roku 2001 200 civilistů (Uppsala Conflict Data Program, 2023).

Od roku 2005 do 2013 byl počet obětí přibližně ustálený, vyjma roků 2006 a 2010, kde počet úmrtí lehce stoupl. V tomto období žádný rok nepřesáhl hranici dvou set obětí. Od

roku 2014 docházelo k většímu nárůstu v počtu obětí, který dosáhl vrcholu v roce 2021 s počtem 578 zaznamenaných obětí.

Podle grafu 2 byl největší počet obětí byl ve sledovém období v roce 2021, jak už bylo zmíněno výše, zemřelo 578 lidí. Naopak nejmenší počet úmrtí byl v roce 2002, kdy zemřelo 11 lidí. Celkem za zkoumané období zabily ozbrojené síly Afghánistánu nebo organizované skupiny na 4 730 lidí.

Graf 3: Vývoj počtu teroristických útoků v Afghánistánu mezi lety 2001 a 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database (2023)

Podle grafu 3 je možné zaznamenat vývoj teroristických útoků na území Afghánistánu mezi lety 2001 a 2020. Lze pozorovat, že mezi lety 2001 a 2010 rostl konstantně počet útoků, největší hodnoty dosáhl v roce 2010. Poté došlo ke snížení v počtu útoků za rok 2011. Následně mezi rokem 2011 a 2012 došlo k velkému nárůstu v počtech útoků, kdy se hodnota ztrojnásobila.

Dále graf 3 znázorňuje, že největší počet útoků byl v roce 2020, kdy bylo spácháno za tento rok na území Afghánistánu 2 604 útoků. Naopak nejmenší počet útoků byl zaznamenán v roce 2001, kdy došlo ke třem útokům.

6.2 Válka v Iráku

Hlavním důvodem, proč Bushova administrativa zaútočila na Irák, byl podle ní fakt, že se na území Iráku nacházely zbraně hromadného ničení. Zejména jaderné schopnosti Iráku byly považovány jako dostatečně alarmující, aby podnítily válku (Butt, 2019). Dále podle Butta (2019) napadla Bushova administrativa Irák spíše pro svůj demonstrační efekt, aby vyslala zprávu do světa jak rychle a rozhodně dokáže vyhrát.

Dne 5. února 2003 předložil americký ministr zahraničí Colin Powell Radě bezpečnosti OSN satelitní snímky, kde ukázal americké důkazy o iráckých zbraních hromadného ničení. Později se ukázaly jako neexistující. Radu bezpečnosti OSN tyto snímky nepřesvědčily, aby podpořila vojenskou akci proti Iráku (Borger, 2021).

Obr. 5: Satelitní snímek, který předložil Colin Powell Radě bezpečnosti OSN

Zdroj: CBS News (2003)

Obrázek 5 znázorňuje satelitní snímek, který předložil Colin Powell Radě bezpečnosti OSN v únoru 2003. Podle Powella bylo z fotek patrné, jak Irák před inspekcemi, které byly po prohrané válce v Kuvajtu v Iráku pravidelné, schovává materiál k výrobě zbraní hromadného ničení (CBS News, 2023).

Powellův projev měl ovšem za následek jen to, že byla podkopána důvěryhodnost USA na světové scéně. Tím spíše, když Powell opakovaně trval na tom, že jeho tvrzení byla založena na tvrdých zpravodajských informacích (Borger, 2021). Podle tohoto jde vidět, jak Bushova administrativa chtěla válku v Iráku. Zajímavý pohled na to měl Harvey (2012), který si myslel, že by za Ala Gora neplatila neokonzervativní ideologie, kterou razila Bushova administrativa a jeho okolí (Colin Powell či Condoleeza Rice) ve snaze zasahovat ve světě ve prospěch amerického vlivu a demokracie. Díky tomu si Harvey myslel, že by za Gora k válce nedošlo, ale v závěru své práce došel, že by i tak válka byla a původní tvrzení o neokonzervatismu neplatí.

Hlavním cílem Bushovy administrativy tedy byla snaha o změnu režimu. Pokud by byl svržen Saddám Husajn, znamenalo by to pro Spojené státy jistotu, že budou zpřetrhány vazby Iráku na teroristy. Došlo by k eliminování nebezpečí, které irácký režim představoval pro své okolní státy, hlavně pro Izrael. Změna režimu v Iráku byla cílem americké administrativy již v roce 1998, tedy před teroristickými útoky z 11. září 2001. Cíl byl ustanoven v Zákoně o osvobození Iráku, který daroval irácké opoziční skupině dar ve výši 97 miliónů dolarů (Schnabel, 2011).

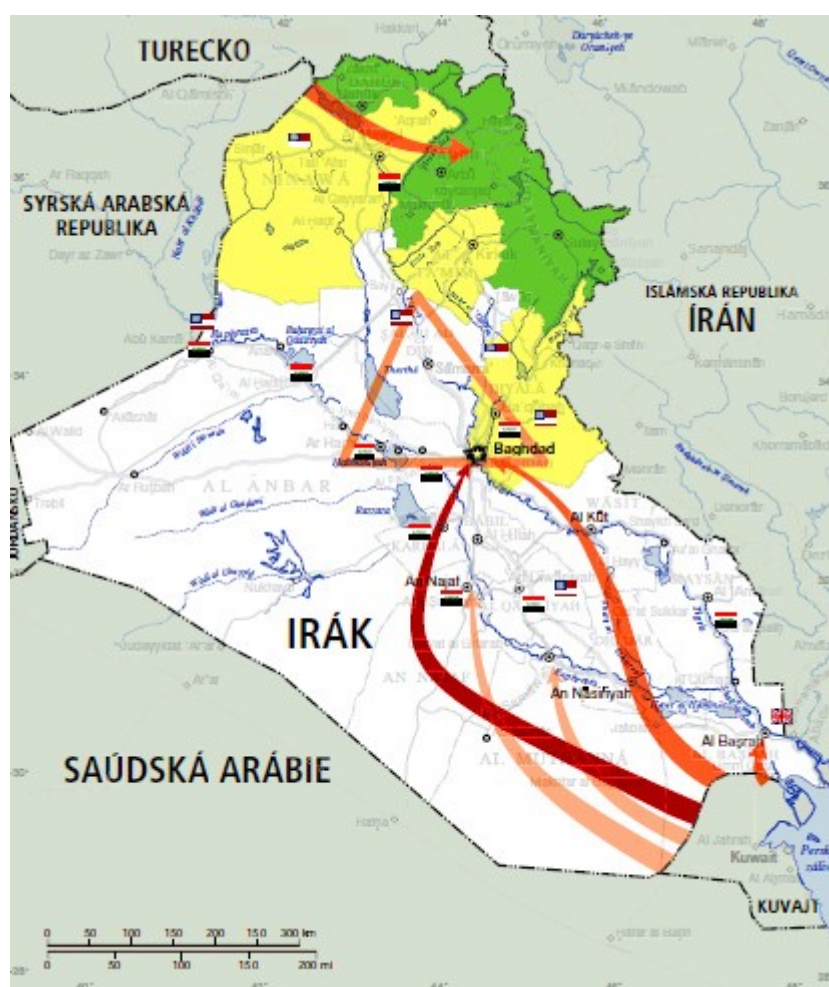
Podle Rentoul (2018), mohly hrát pro válku v Iráku roli osobní důvody ze strany George Bushe jr., jelikož v roce 1993 byla Husajnem vyslána úderná četa, aby zavraždila v Kuvajtu tehdy prezidenta Bushe st., který zde oslavoval vítězství. Toto spiknutí bylo zmařeno kuvajtským ministrem obrany.

Někteří si kladli otázku, zda nejde o osobní posedlost George Bushe jr. Husajnem s tím, aby dokončil práci svého otce, který nechal u moci Saddáma Husajna po válce v Perském zálivu (ABC News, n.d.).

6.2.1 Vpád do Iráku

Válka začala 20. března 2003, když prezident George Bush mladší oznámil, že americké síly zahájily vojenskou operaci v Iráku. Podle prezidenta Bushe bylo toto zahajovací fáze něčeho, co bude širokým a soustředěným tažením (Council on Foreign Relations, 2023a). V první den války odstartovaly bombardéry na 1 500 strategických cílů v rámci letecké kampaně. V témže okamžiku se dala do pohybu i pěchota. Následující den se ve městě Basra vzdalo 8 000 iráckých vojáků (Schnabel, 2011).

Obr. 6: Invaze do Iráku v roce 2003

Zdroj: Dolejší, 2008

Během dalších tří týdnů americké, britské a jiné koaliční síly rychle přemohly iráckou armádu. Hlavní boje byly vedeny hlavně proti složkám loajálním Saddámu Husajnovi, které pak po válce tvořily jádro povstaleckého odboje (Council on Foreign Relations, 2023a). Již 9. dubna 2003 se američtí vojáci dostali do Bagdádu, zde s místním

obyvatelstvem strhli na náměstí Firdos sochu Saddáma Husajna. Mnoho Iráčanů tuto událost slavilo v ulicích, ale Arabové z okolních zemí tuto událost viděli spíše jako začátek okupace než jako akt osvobození. Posledním místem odporu bylo město Tikrít, které Američané dobyli 14. dubna 2003 (Schnabel, 2011).

Dne 1. května 2003 Prezident George Bush mladší oznámil konec velkých bojových operací v Iráku. Konec vyhlásil z paluby letadlové lodi USS Abraham Lincoln (CVN-72). V tento den začala pro Irák (podle Američanů) fáze stabilizace a rekonstrukce země. Dále v projevu Bush řekl, že americké jednotky v zemi zůstanou, dokud v Iráku nebude nastolena demokracie (Schnabel, 2011).

6.2.2 Události po konci hlavních bojů

Řízení země do doby, než bude vytvořena nová irácká vláda, měl na starost americký představitel Paul Bremer. Dne 23. května 2003 vydal nařízení, v jehož důsledku bylo propuštěno okolo 400 000 iráckých vojáků a policistů. Rozpuštěny byly soudy, bezpečnostní služby, ministerstvo obrany, a hlavně byla zrušena armáda (Schnabel, 2011). Spolu s tímto nařízením zůstalo v Iráku na 100 000 velmi dobře vyzbrojených a vycvičených amerických vojáků (Council on Foreign Relations, 2023a).

Podle mnoha analytiků vedlo zmizení Saddáma Husajna a okupace americkými silami k výraznému nárůstu teroristické aktivity islámského zaměření. Ovšem toto nebyl jediný důvod, proč k nárůstu teroristických útoků docházelo. Tím dalším důvodem byl fakt, že během invaze do Afghánistánu byla zničena pyramidová struktura sítě al-Káida. Díky čemuž se staly teroristické buňky nezávislejšími (Bassil, 2011).

V Iráku v této době došlo k humanitární krizi, kvůli nedostatku potravin, čisté vody, léků a dalších důležitých věcí. Dále byla poškozena či zničena civilní infrastruktura, nemocnice, silnice, či elektrárny. Dalším faktorem byly rebelie, sabotáže a samozřejmě terorismus, který se touto dobou stával více pravidlem než výjimkou. Kvůli těmto důvodům Spojené státy americké oznámily dne 31. května 2003, že v Iráku zůstanou déle, než původně zamýšlely (Bassil, 2011).

Organizovaný odpor v zemi rychle narostl, na což reagovaly Spojené státy dne 22. června 2003 kombinovaným útokem na město Mosul, během něhož byli zabiti synové Saddáma Husajna Udaj a Kusaj (Council on Foreign Relations, n.d.a). Ozbrojené povstalecké

skupiny neútočily jen na spojenecké jednotky, útočily i na civilní osoby. Dne 19. srpna 2003 tyto skupiny podnikly teroristický útok, ve kterém sebevražedný atentátník najel s míchačkou plnou výbušnin do sídla OSN v Iráku. Během tohoto útoku bylo zabito 22 lidí včetně vedoucího mise OSN v Iráku Sergia Vieira de Mella. Vlivem tohoto útoku stáhlo OSN všechny zaměstnance, kteří nebyli v Iráku nezbytní (Schnabel, 2011).

Ještě v roce 2003 se Spojeným státům podařilo na základě tipů od Husajnova bodyguarda a některých členů jeho rodiny najít Saddáma Husajna, který se skrýval v jednomístné díře poblíž svého rodného domu u Tikritu. Oznámení ohlásil dne 14. prosince 2003 v televizi Paul Bremer se slovy „Dostali jsme ho“ (We got him). Toto zjetí bylo americkým velením ohlašováno jako možný bod zlomu a Washington doufal, že narůstající násilí v zemi poleví (Council on Foreign Relations, 2023a).

V lednu 2004 Bushova administrativa připustila, že argumenty, se kterými před válkou přišla, o tom, že se v Iráku nacházely rozsáhlé zásoby zbraní hromadného ničení, byly mylné. Prezidentská komise došla v březnu 2005 k závěrům, že předválečné informace od zpravodajců o iráckých jaderných zbraních vůbec nevyšly. Al-Káida, která se zde po svržení režimu Saddáma Husajna aktivovala, postupně v Iráku stupňovala vlnu sebevražedných atentátů, útočila proti šíitským muslimským svatým místům ve městech, jako je Bagdád a Karbalá. Tyto sebevražedné útoky si postupně vyžádaly stovky obětí, což jen rozdmýchávalo sektářskou zášť (Council on Foreign Relations, 2023a).

Během těchto událostí byly 31. března 2004 odvysílány západními médii záběry, na kterých byl vidět rozzuřený dav ve městě Fallúdža, táhnoucí za sebou čtyři mrtvá těla amerických zaměstnanců soukromé vojenské společnosti Blackwater, kteří byli před tím upáleni, a poté pověšeni na mostě. Tyto záběry silně připomínaly záběry z roku 1993 ze somálského Mogadiša, kde došlo k známému incidentu se sestřelením vrtulníku „Black Hawk“ (Bassil, 2011).

Toto všechno vedlo k rozhořčení americké společnosti, což způsobilo zvýšení povědomí o násilnostech tohoto konfliktu. Zároveň bylo oznámeno, že dojde k odplatě takzvanou „pacifikací“ města. Útok na Fallúdžu proběhl nejprve v dubnu, skončil dohodou o zastavení útoků a dosazením místní „Brigády z Fallúdži“, která měla město zabezpečit. Dohoda dlouho nevydržela a boje byly obnoveny v listopadu, kdy bylo zabito na 1 200

povstalců, 95 mužů ztratila koalice a 500 mužů bylo zraněno. Velká část města byla přitom zničena (Council on Foreign Relations, 2023a).

Ještě v květnu 2004 byl unesen americký podnikatel Nicholas Berg, kterému únosci sťaly hlavu, což doložili videozáznamem, který později umístili na džihádistických webových stránkách. Únosci tento čin spáchali s odvoláním na věznicí Abú Ghrajb. Během tohoto incidentu američtí vojáci šikanovali a mučili irácké vězně právě v této věznicí. Podle Američanů mužem, který sťal hlavu Bergovi, je Abú Musab az-Zarkávi, zakladatel al-Káidy v Iráku. Zarkávi byl zabit během leteckého útoku o 2 roky později v červnu 2006. Washington se domníval, že jeho smrtí skončila krvavá kampaň sebevražedných atentátníků, únosů, stínání hlav a jeho smrt utlumí povstání (Council on Foreign Relations, 2023a).

Dne 5. listopadu 2006 byl souzen bývalý irácký diktátor Saddám Husajn, který byl odsouzen k trestu smrti oběšením (CNN, 2023). Na jihu Iráku Šíité vyšli do ulic, kde slavili. Naopak v „sunnitském trojúhelníku“ (který lze vidět v obr. 6) sunnitští radikálové slibovali pomstu. Dne 30. prosince 2006 byl Saddám Husajn oběšen. V roce 2009 se americké bojové jednotky stáhly z Bagdádu a dalších iráckých měst. Uzavřeno bylo více než 150 amerických základů (Council on Foreign Relations, 2023a).

V roce 2010 Spojené státy oficiálně se rozhodly ukončit svou bojovou misi v Iráku. Barrack Obama v projevu řekl, že jen Iráčané si mohou vyřešit své problémy, ale že USA poskytnou pomoc iráckému lidu jako přáteli a partnerovi. Bojové operace skončily a Američané měli rok na výcvik iráckých bezpečnostních složek. Dne 18. prosince 2011 poslední američtí vojáci opustili Irák a ukončili téměř devítiletou bojovou misi, v jejímž základě byly falešné důkazy o zbraních hromadného ničení včetně biologických zbraních. Od roku 2003 se vystřídal v zemi více než 1 milion vojáků (Council on Foreign Relations, 2023a).

Tab. 3: Počet padlých zahraničních vojáků v Iráku za období mezi lety 2003 a 2011

Rok	Počet zemřelých
2003	580
2004	906
2005	897
2006	872
2007	963
2008	322
2009	150
2010	60
2011	53 (do 7. listopadu)
Celkem	4803

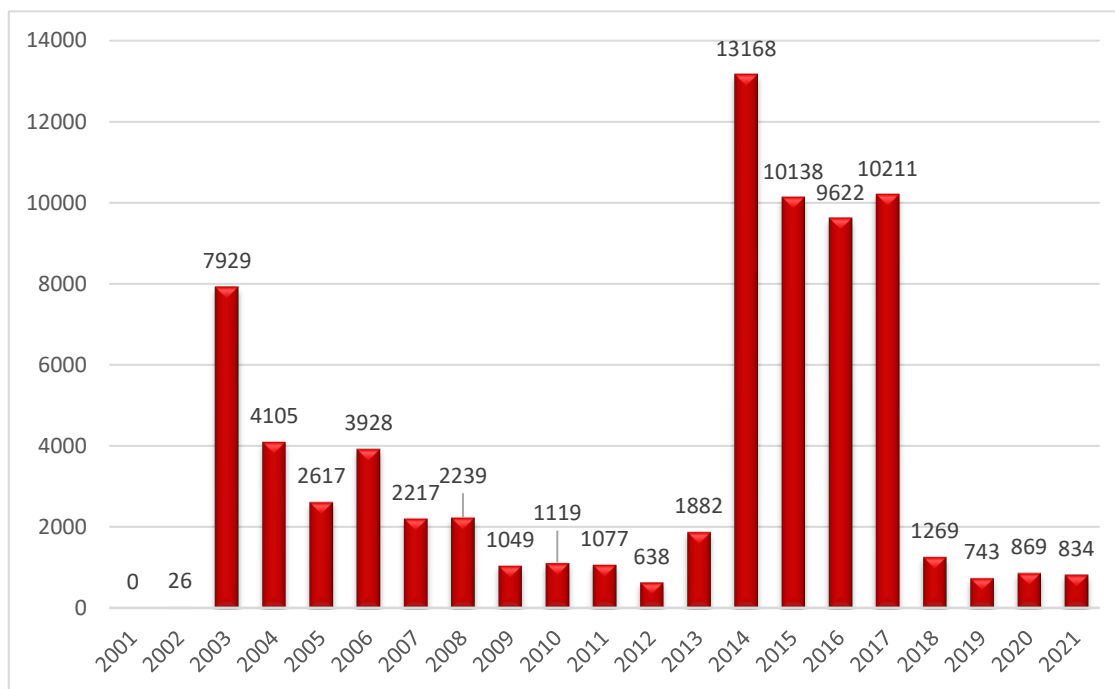
Zdroj: vlastní zpracování dle Bassil (2011)

Během války v Iráku zemřelo více než 4 500 amerických vojáků, z toho 3 531 přímo v bojových akcích, takzvaně status KIA (Killed in Action) (Bassil, 2011). V průběhu války bylo také zabito více než 100 000 civilistů (Council on Foreign Relations, 2023a). Podle některých studií zemřelo více obyvatel, a to minimálně 450 000. Bylo to ovšem v důsledku bojů nebo nepřímých příčin, například kolapsů budov (BBC, 2013). Vojenskou misi vystřídala diplomatická mise, která měla chránit americké zájmy v Iráku, který se stále ale potýkal s bezpečnostními problémy a hluboce zakořeněnými sektářskými rozpory (Council on Foreign Relations, 2023a).

Hlavní důsledky invaze do Iráku byly (Bassil, 2011):

- Zmenšení celkové úrovně bezpečnosti v zemi, včetně teroristických útoků, krádeží, napadení, vražd, braní rukojmí
- Vytvoření irácké přechodné vlády
- Nezadržitelná humanitární krize v zemi
- Zvětšující se procento teroristických útoků na území mimo Irák
- Organizace prvních svobodných voleb v Iráku v roce 2005, téměř po 50 letech

Graf 4: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Iráku mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládou, mezi lety 2001 a 2021

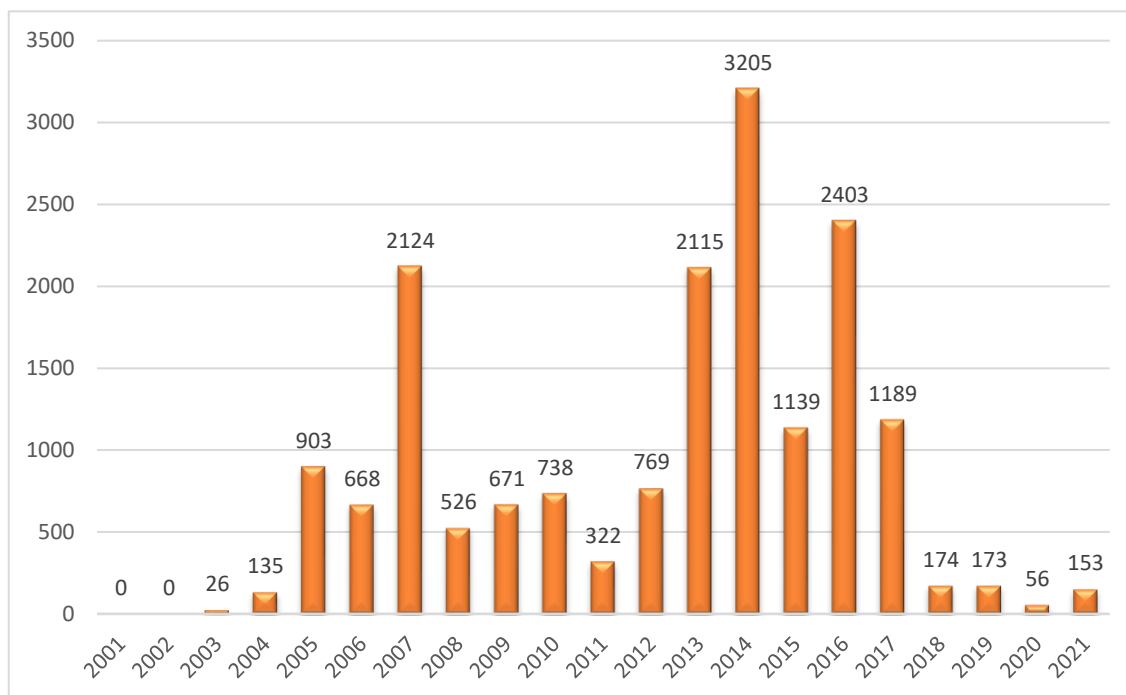
Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program (2023)

Graf 4 sleduje, ve kterém roce mezi lety 2001 a 2021 se nejvíce umíralo v důsledku ozbrojeného konfliktu mezi vládou Iráku a druhou stranou. V letech 2001 a 2002 zemřelo na území Iráku 26 lidí. V roce 2003 došlo k válce v Iráku mezi Spojenými státy americkými a Irákem, v důsledku toho zemřelo 7 929 obyvatel. Počet obětí poté klesal.

Velký nárůst v počtu obětí nastal od roku 2014, kdy počet obětí přesáhl hranici 13 tisíc obyvatel. Vysoký trend v počtech úmrtí poté trval až do roku 2018, kdy bylo přes 10 000 obětí za tento rok. Počet obětí poté výrazně klesl. V roce 2018 počet úmrtí činil kolem 1 200 obětí. V letech 2014 – 2017 se na území Iráku vyskytoval Islámský stát (Global Terrorism Database, 2023).

Celkově byl zaznamenán nejvyšší počet obětí v roce 2014, kdy zemřelo 13 168 lidí, nejméně to bylo v roce 2001, kdy nezemřel žádný člověk. Celkově zemřelo v přímém důsledku konfliktu za období mezi lety 2001 a 2021 přes 75 500 obyvatel Iráku.

Graf 5: Zabití po záměrném použití ozbrojené síly vlády Iráku nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům

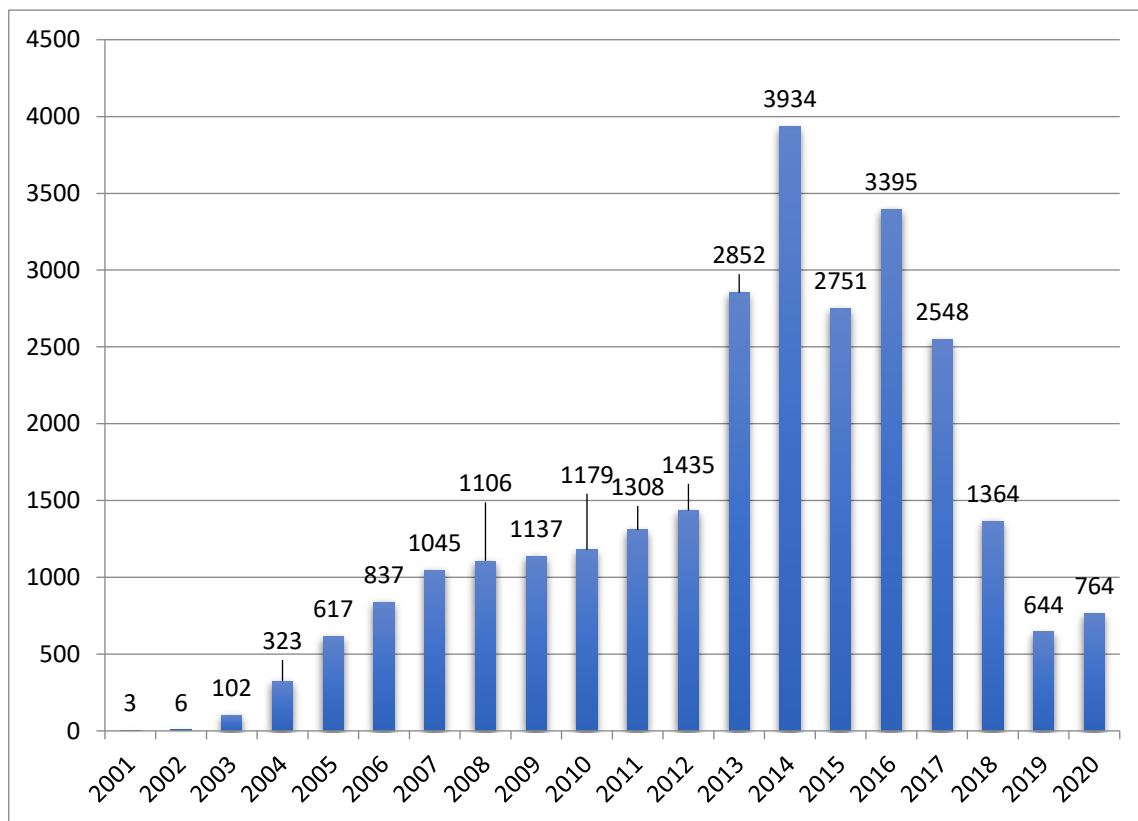

Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Graf 5 znázorňuje, ve kterém roce mezi lety 2001 a 2021 umíraly nejvyšší počty civilního obyvatelstva. Lze pozorovat, že za období mezi lety 2001 a 2010 lidé nejvíce umírali v roce 2007, kdy bylo zaznamenáno 2 124 lidí. Naopak nejméně obyvatelé Iráku umírali v letech 2001 a 2002, kdy nikdo nezemřel.

Největší počet obětí byl zaznamenán v letech 2013 a 2016 (opět, jak bylo zmíněno výše, důsledkem je aktivita Islámského státu), poté začal klesat, nejméně civilistů pak zemřelo mezi rokem 2018 a 2021. V roce 2014 zemřelo 3 205 civilistů. Nikdo nezemřel v roce 2001 a 2002, kdy zde konflikt neprobíhal. Celkově během sledovaného období zemřelo přímo v důsledku zaměření ozbrojené síly Iráku nebo organizované skupiny na civilisty kolem 17 500 zaznamenaných civilních obětí.

Graf 6: Vývoj počtu teroristických útoků v Iráku mezi lety 2001 a 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database (2023)

Z grafu 6 lze vyčíst, že největší množství teroristických útoků v Iráku bylo spácháno mezi lety 2013 a 2017 (opět Islámský stát), poté začal počet teroristických útoků klesat. Roky 2001 a 2002 byly charakterizovány minimálními zaznamenanými počty teroristických útoků za tvrdého, ale stabilního režimu Saddáma Husajna. Poté se začalo množství útoků vyvíjet přibližně konstantním tempem, roku 2008 se nárůst lehce zpomalil, který trval až do roku 2012. Od té doby množství teroristických útoků stoupl, nejvíce v roce 2014, kdy došlo k 3 934 útokům.

6.3 Události na Blízkém východě po roce 2010

V roce 2011 začalo na Blízkém východě tzv. arabské jaro, které otřásl celým arabským světem. Toto období je specifické sérií prodemokratických povstání, která postihla muslimské země, jako je Tunisko, Maroko, Sýrie, Libye, Egypt či Bahrajn. Události ve zmíněných zemích začaly na jaře 2011, odtud je také odvozen název. Politický a sociální dopad těchto lidových prodemokratických povstání zůstává značný dodnes, tedy roky poté, co mnoho povstání skončilo (History.com, 2020).

Podle Mendela (2015) je termín „jaro“ používáno spíše v Evropě a arabská média ho nepoužívaly. V arabských zemích se aplikoval termín „Arabská revoluce“.

Mendel (2015) rozdělil Arabské jaro do tří skupin podle intenzity, jak v zemích proběhla:

- Krvavé revoluce (protesty přerostly do občanské války) – Bahrajn, Jemen a Sýrie
- Politický konflikt – Jordánsko a Saúdská Arábie
- Arabské jaro nepřineslo téměř žádné změny – Irák a Palestina

V Bahrajnu vypukly protivládní protesty v únoru 2011 a došlo zde i k úmrtím, nejméně k 10. V březnu došlo ke střetům mezi sunnitskou menšinou a šíitskou většinou. Kvůli nepokojům požádal Bahrajn Saúdskou Arábii a Spojené arabské emiráty o pomoc, obě země vyslaly část své armády do Bahrajnu. Hlavní protesty trvaly přibližně rok, od té doby jsou pouze sporadické, jelikož se nic nezměnilo (Reuters, 2021).

V Libanonu došlo také v roce 2011 k protestům, které měly za cíl svrhnout režim. Protesty v Libanonu netrvaly dlouho. Hlavní protesty ustoupily po necelých třech měsících a pohybovaly se mezi stovkami, někdy i tisíci protestujícími. Nicméně nestabilita Libanonu, spojená i s ekonomickou krizí pokračuje (Halabi, 2019).

V roce 2014 zvýšil svou teroristickou činnost ISIS, kořeny Islámského státu byly v odnožích al-Káidy. Jeho rozšiřující se hrozba pro USA a spojence, poslala Američany, na pozvání bagdádské vlády, zpět do Iráku. Spojené státy prováděly letecké nálety na pozice Islámského státu na území Iráku, poté i Sýrie. USA jsou v Iráku doteď, i když byl vojensky Islámský stát poražen. Je zde nasazeno přibližně 2 500 vojáků (Baldor & Copp, 2023).

Oficiálním důvodem, proč zde americké jednotky stále působí, je pomoci Iráku se zbytky Islámského státu a zabránit jeho oživení. Hlavním důvodem je ale Írán, protože je pro

Spojené státy americké bezpečnostním problémem, jelikož přesouvá zbraně přes Irák a Sýrii do Libanonu. Libanonský Hizballáh poté používá zbraně proti Izraeli. Díky americké armádě je tento most narušen. Američtí vojáci v Iráku dále poskytují kritickou logistickou podporu americkým silám v Sýrii, kteří zde působí kvůli podpoře demokratických sil (Baldor & Copp, 2023).

V roce 2020 došlo v Iráku k zabití velitele iránských elitních jednotek Kuds Kásima Solejmáního. Atentát byl spáchán Američany pomocí dronu. Důsledkem byly a stále jsou zhoršené vztahy mezi oběma zeměmi. Írán reagoval vypuštěním raket na americké základny v Iráku, při kterých nikdo nezemřel. V roce 2023 slíbil iránský prezident pomstu za zabití Solejmáního (AP News, 2023).

V současné době probíhá v Íránu velká vlna protestů, kvůli zabití mladé ženy mravnostní policií v září 2022. Demonstranti vyzývají ke svržení vlády. Íránské úřady neposkytují počty mrtvých a zadržených, ale podle aktivistů za lidská práva v Íránu zemřelo 516 demonstrantů a 19 000 jich bylo zatčeno (AP News, 2023).

6.3.1 Sýrie

V březnu 2011 čelila syrská vláda bezprecedentnímu povstání, kdy se demonstranti po celé zemi vydali do ulic s požadavky na změnu režimu Bašára Asada. Vláda se uchýlila k nadměrnému použití násilí s pokusem demonstrace potlačit. Do ulic byla vyslána policie, armáda i zpravodajské síly (Uppsala Conflict Data Program, 2023a).

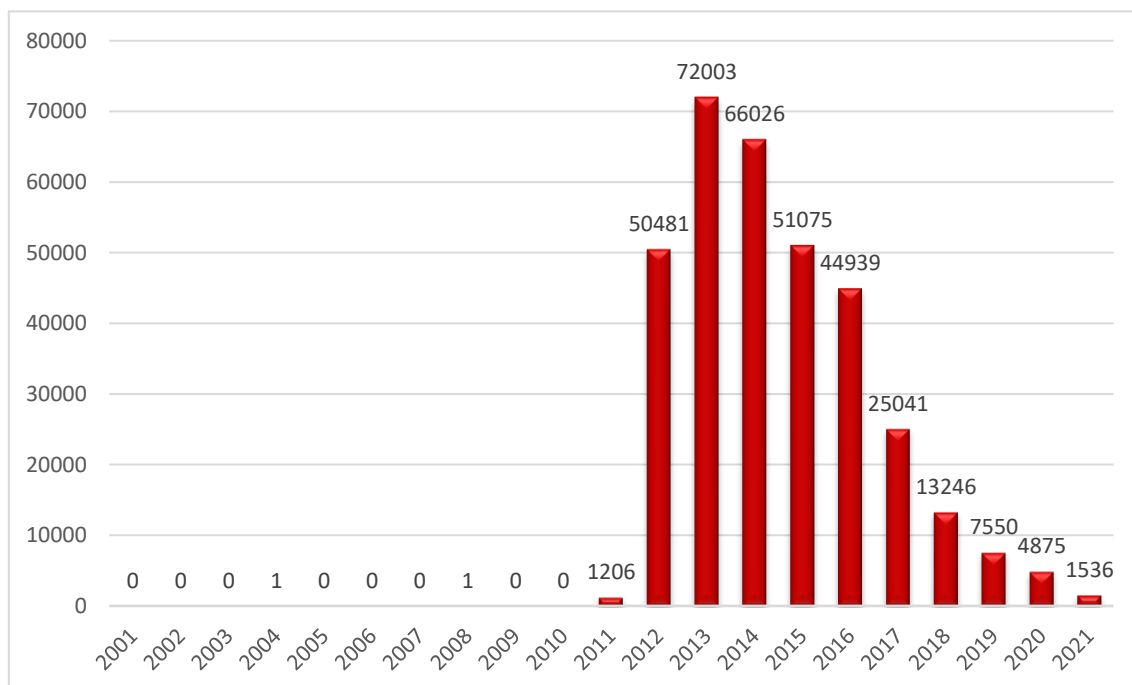
Opozice na to zareagovala tím, že začala vytvářet milice. V roce 2012 se konflikt proměnil v brutální občanskou válku, v níž syrská vláda ztratila části země ve prospěch povstaleckých skupin. Konflikt od té doby zahrnoval i cizí mocnosti a přinesl zkázu do regionu (Uppsala Conflict Data Program, 2023a).

V roce 2014 se v Sýrii zrodila mezinárodní koalice, která byla vedena Spojenými státy americkými. Její útoky byly vedeny proti Islámskému státu, který zde začal ve větší míře působit, i proti vládním cílům. Islámský stát v té době kontroloval téměř polovinu území Sýrie, ale také třetinu území sousedního Iráku. V Iráku se podařilo Islámský stát porazit za tři roky, tedy v roce 2017. V Sýrii byl Islámský stát poražen až v roce 2019. (Ondráčková, 2022).

Příkladem spojenců Bašára Asada je Rusko, které se snaží udržet svůj vliv na Blízkém východě. Podporou Asada se to Rusku daří, ale v případě jeho výhry nastává otázka, zda by dokázalo Rusko financovat Asadovi poválečnou rekonstrukci. Pravděpodobně by to znamenalo pro Rusko velkou zátěž (Souleimanov & Abbasov, 2020).

Dodnes je stále Sýrie nejednotná, ačkoliv vojska Bašára Asada s podporou Ruska, ale i Íránu, dobyla většinu území. Válka ale už není tak intenzivní jako v roce 2012, intenzita bojů klesla (Borek, 2022, citovaný v Ondráčková, 2022). Sýrie se vlivem pomoci Ruska stala de facto jeho satelitem, nebo alespoň jeho blízkým spojencem. Ruští vojáci, kteří zde působili, byli pro Bašára Asada nesmírně důležití. Zachránili mu jeho politickou kariéru, ale hlavně asi i život (Borek, 2022, citovaný v Ondráčková, 2022). Pro Rusko to také mělo svá pozitiva, jejich armáda zde získala zkušenosti, které může nyní uplatnit na Ukrajině (Ondráčková, 2022). Důležitý aktér je také Turecko na severu země, které má zde své aktivity vůči Kurdům, Kurdi se přitom také podíleli na porážce Islámského státu. Turecko zde ovládá i jakýsi nárazníkový pás (Council on Foreign Relations, 2023c).

Graf 7: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Sýrie mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí, mezi lety 2001 a 2021

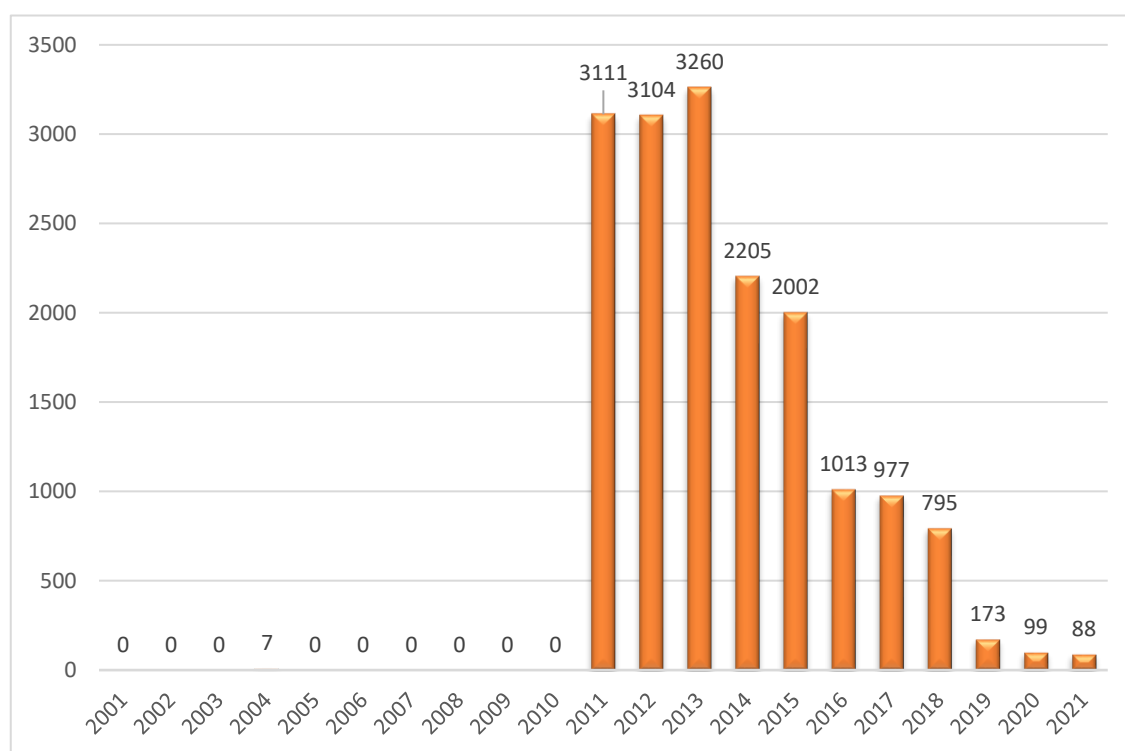
Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Z grafu 7 je zřejmé, ve kterém roce mezi lety 2001 a 2021 se umíralo v důsledku ozbrojeného konfliktu mezi vládou Sýrie a dalšími stranami nejvíce. Lze pozorovat, že od roku 2001 do roku 2010 nedošlo k téměř žádnému úmrtí v důsledku konfliktu, který zde neprobíhal, až na roky 2004 a 2008, kdy zemřeli za tyto dva roky 2 civilisté.

Od roku 2011 se setkáváme s nárůstem obětí, kdy začala občanská válka v Sýrii. Největší počet obětí byl mezi lety 2013 a 2014, kdy počet každoročně přesáhl hodnotu 65 000. Poté začal počet obětí klesat.

Největší počet úmrtí byl registrován v roce 2013, kdy následkem ozbrojeného konfliktu zemřelo kolem 72 000 obyvatel Sýrie a celkově zemřelo za sledované období na území Sýrie přes 337 000 lidí.

Graf 8: Zabití po záměrném použití ozbrojené síly vlády Sýrie nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům

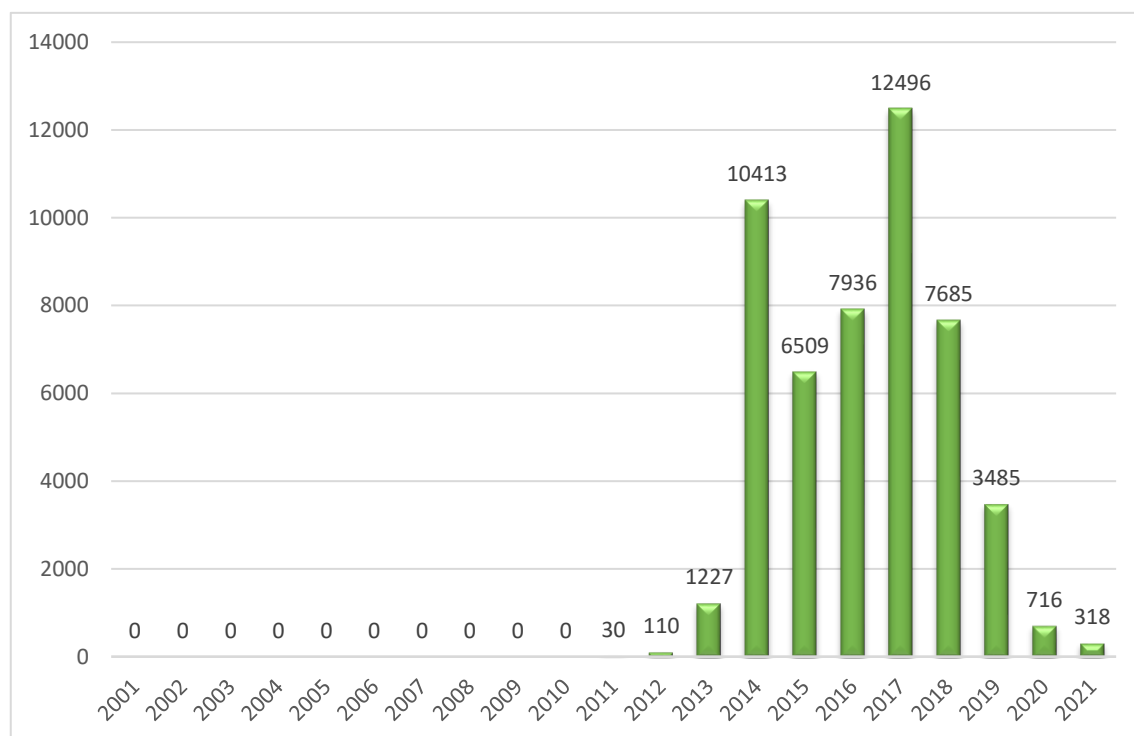
Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Graf 8 znázorňuje, ve kterém roce mezi lety 2001 a 2021 umíralo nejvíce civilní obyvatelstvo v rámci použití ozbrojené síly proti civilistům. Lze vidět, že od roku 2001 do roku 2010 zemřelo 7 lidí, a to konkrétně v roce 2007.

Viditelné je, že velká změna nastala v důsledku občanské války v Sýrii, kdy hned v prvním roce války zemřelo na 3 111 obyvatel v důsledku použití ozbrojené síly proti civilistům. Další dva roky byly v počtech civilních obětí podobně, poté nastal zlom a počet obětí začal postupně každoročně klesat.

Největší počet obětí byl za celé zkoumané období zaznamenán v roce 2013, kdy zemřelo v důsledku použití ozbrojené síly proti civilistům nejméně 3 260 lidí. Celkem za období 2001 a 2021 zemřelo podle záznamů nejméně 16 834 lidí.

Graf 9: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu skupin, z nichž ani jedna není vládnoucí na území Sýrie mezi lety 2001 a 2021

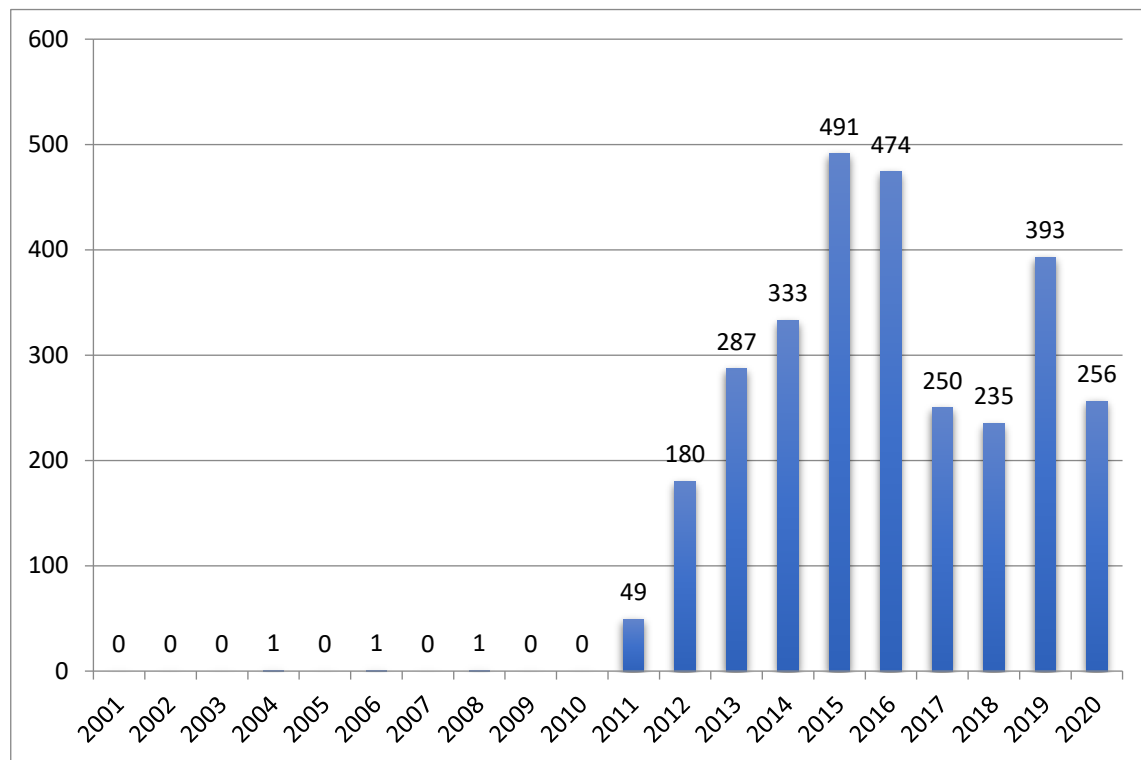
Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Graf 9 poukazuje, ve kterém roce mezi lety 2001 a 2021 se nejvíce umíralo v důsledku ozbrojeného konfliktu mezi ozbrojenými skupinami, z nichž ani jedna není vládnoucí stranou, navzájem. Lze nalézt, že od roku 2001 do roku 2010 nebyla žádná oběť tohoto konfliktu. Od roku 2011 do roku 2014 se začal počet obětí zvedat. V roce 2014 to činilo 10 413 obětí.

Vysoký počet úmrtí byl zaznamenáván až do roku 2018, poté začal počet obětí klesat. Nejvíce obětí bylo v roce 2017, kdy zemřelo 12 498 obyvatel Sýrie. Celkový počet úmrtí

na území Sýrie, způsobený boji mezi dvěma a více ozbrojenými skupinami, byl podle záznamů 50 925 lidí.

Graf 10: Vývoj počtu teroristických útoků v Sýrii mezi lety 2001 a 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Graf 10 sleduje, jak se vyvíjel počet teroristických útoků na území Sýrie mezi lety 2001 a 2020. Lze vidět, že teroristé byli aktivní hlavně po roce 2010, kdy se destabilizoval Asadův režim. Od roku 2001 do roku 2010 byla teroristická činnost utlumena. Spáchány byly pouze 3 útoky, a to v letech 2004, 2006 a 2008.

Od roku 2011 došlo k prudkému nárůstu v počtu teroristických útoků, který trval až do roku 2015, poté dochází ke klesajícímu trendu s výjimkou roku 2019 (Působení Islámského státu v zemi) (Global Terrorism Database, 2023). Nejvíce teroristických útoků bylo zaznamenáno v roce 2015, kdy to bylo téměř 500 útoků. Nejméně útoků bylo téměř v celém období mezi lety 2001 a 2010, tedy před rozpoutáním konfliktu.

6.3.2 Jemen

Jemen se řadí mezi nejchudší země Blízkého východu a od roku 2009, kdy začal bojovat proti jemenské odnoži al-Káidy (al-Káida na Arabském poloostrově, zkráceně AQAP), je svědkem stupňujícího se násilí. Protesty začaly v zemi proti současné vládě. Hlavním důvodem byly korupce, rozkrádání státních financí a nezaměstnanost. Autoritářský prezident Jemenu Alí Abdalláh Sálih se snažil umírnit pobořený dav tím, že nebude kandidovat v příštích volbách v roce 2013 (Mendel, 2015; Uppsala Conflict Data Program, 2023b). To ovšem nepomohlo a po masivních protestech během Arabského jara v roce 2011 donuceně odstoupil, což vyústilo k převzetí moci jeho viceprezidentem Abdar Rabbú Mansúr Hádím (Uppsala Conflict Data Program, 2023b).

Od roku 2009 do roku 2012 se zvýšil počet obyvatel Jemenu, kteří žili pod hranicí chudoby. V roce 2009 to bylo 42 % a v roce 2012 to již bylo 54 %. USA vynaložily velké množství financí a technické podpory ve prospěch Hádího (Mahel, 2021). Ovšem situace se dále v zemi zhoršovala. Na přelomu let 2014 a 2015 vypukl vnitrostátní konflikt s Ansar Alláh, neboli húthíjským hnutím, což je islámská (šíitská) politická a ozbrojená skupina. Bylo dobyto hlavní město a svržena vláda v čele s Hádím. Ansar Alláh se tak stal novou vládou v Jemenu na konci ledna 2015 (Uppsala Conflict Data Program, 2023b).

Nová vláda se nezamlouvala Saúdské Arábii, která se obávala, že se stane Jemen díky Ansar Alláh satelitem svého rivala, šíitského Íránu (BBC, 2022). Byla zahájena letecká kampaň všech států Arabského poloostrova, kromě Ománu. Koalice získala logistickou a zpravodajskou podporu od Spojených států amerických (Mahel, 2021).

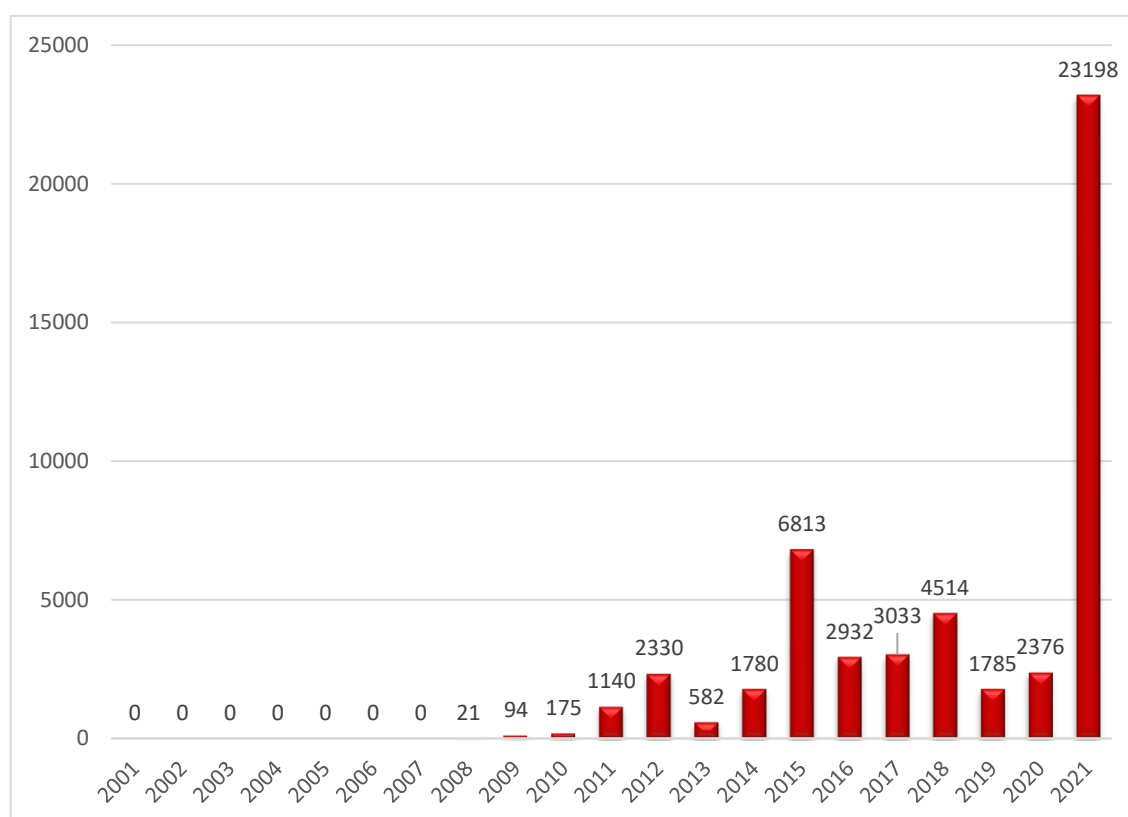
Od této doby se vede letecká válka mezi koalicí a Ansar Alláh, která byla a je každým rokem brutálnější. Ansar Alláh útočí v současné době na cíle v Saúdské Arábii a ve Spojených Arabských Emirátech za pomoci balistických raket a bezpilotních letadel. Cílem jsou ropná zařízení, ale také civilisté (BBC, 2022).

Kvůli válce v Jemenu platí Saúdská Arábie bojovníkům al-Káidy za to, aby opustili své pozice. Několikrát jim umožnila volný odchod, což znamená, že si mohli bojovníci al-Káidy ponechat své zbraně. Velitelé koalice to poté interpretují jako boj proti terorismu, ve kterém vybojovali zpět území. Americká armáda o tomto ví, ale pořád je

lepší podporovat koalici, než aby byl Jemen pod vlivem Anssar Alláh a Íránu (Michael et al., 2018).

Představitelé USA a Saúdské Arábie obviňovali Írán z dodávání zbraní Hutíům, hlavně tedy bezpilotních letounů. Írán toto obvinění popřel. Koalice vedená Saúdskou Arábií provedla tisíce útoků na území Jemenu, v jejichž důsledku zahynuly desetitisíce lidí. OSN tvrdí, že byly na území Jemenu páčány válečné zločiny z obou stran, to ovšem obě strany popírají (BBC, 2022).

Graf 11: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Jemenu mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládou, mezi lety 2001 a 2021

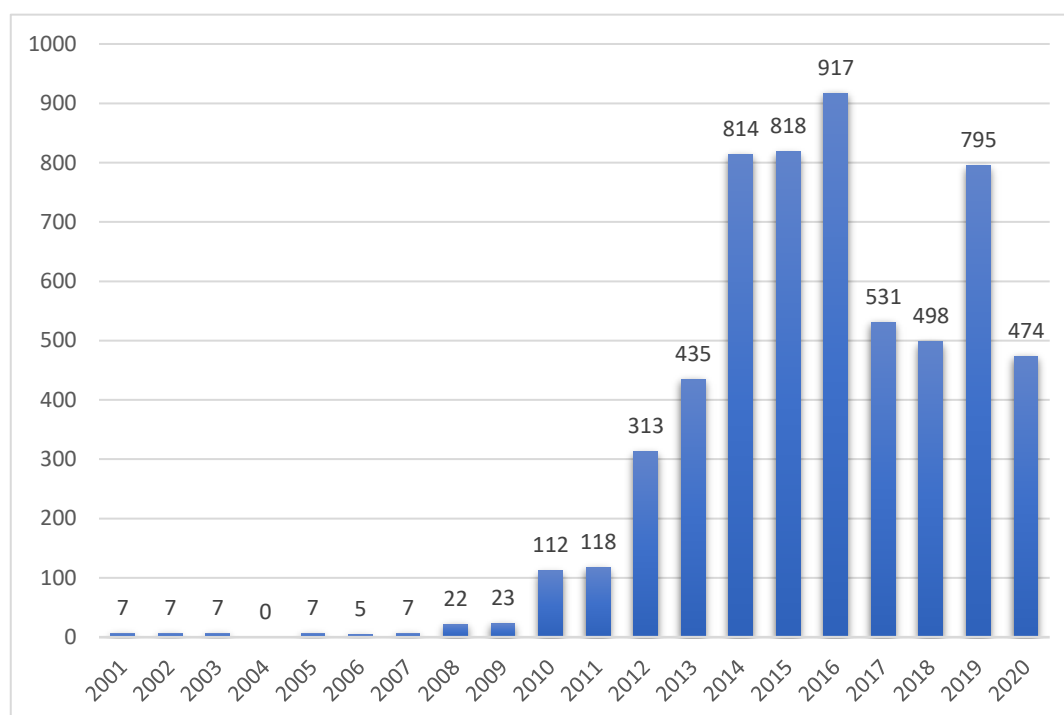

Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Graf 11 znázorňuje, ve kterém roce mezi lety 2001 a 2021 se nejvíce umíralo v důsledku ozbrojeného konfliktu mezi vládou Jemenu a druhou stranou. Lze pozorovat, že od roku 2001 do roku 2007 nedošlo k žádnému úmrtí. K prvnímu registrovanému úmrtí došlo v roce 2008, kdy zemřelo 21 lidí. Od této doby počet obětí každoročně rostl až do roku 2013, kdy nastal pokles.

Od doby, co začala v roce 2014 občanská válka v Jemenu, do roku 2020 se počet obětí zvedal, ale nijak razantně. Jedinou výjimkou byl rok 2015, kdy bylo zaznamenáno 6 813 obětí. Velký zlom v tomto ohledu nastal v roce 2021, kdy zemřelo důsledkem ozbrojeného konfliktu 23 198 lidí, což je oproti roku předtím téměř desetinásobek, jelikož v tomto roce zemřelo více než 2 300 lidí. Největší počet obětí nastal, jak už bylo zmíněno výše, v roce 2021, kdy přes 23 000 lidí. Celkově za období mezi lety 2001 a 2021 zemřelo dle záznamů 50 773 obyvatel Jemenu v důsledku ozbrojeného konfliktu.

Graf 12: Vývoj počtu teroristických útoků v Jemenu mezi lety 2001 a 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle Uppsala Conflict Data Program, 2023

Graf 12 poukazuje, jak se vyvíjel počet teroristických útoků na území Jemenu mezi lety 2001 a 2020. Lze pozorovat, že teroristé byli aktivní hlavně po roce 2007. Do té doby byl počet teroristických útoků v rámci jednotek.

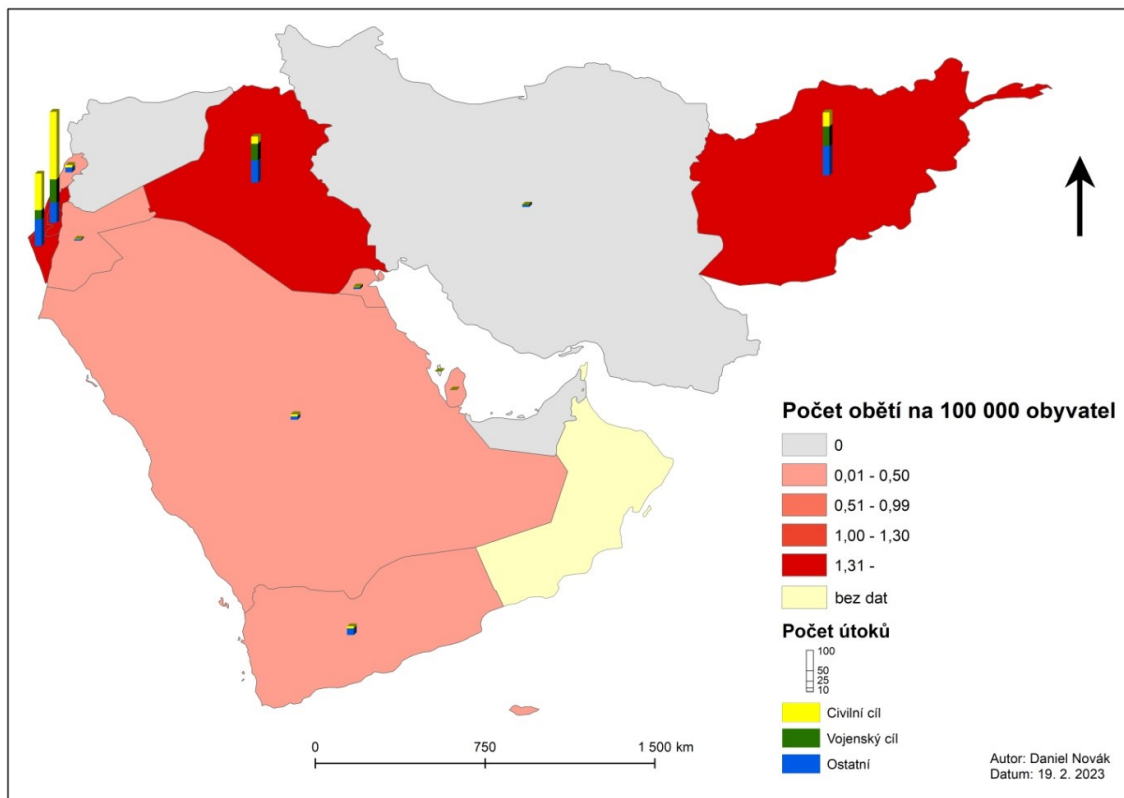
Od roku 2011 došlo k prudkému nárůstu v počtu teroristických útoků, který trval až do roku 2016, poté dochází ke klesajícímu trendu s výjimkou roku 2019. Nejvíce teroristických útoků bylo zaznamenáno v roce 2016, kde to bylo téměř 500. V roce 2004 nebyl zaznamenán žádný teroristický útok na území Jemenu.

7 Vývoj terorismu na území Blízkého východu od roku 2001 do roku 2020

Teroristé z řad al-Káidy a Islámského státu (i jiných skupin) neskrývají svou nenávist vůči Západu. Tato nenávist má velmi silný civilizační a náboženský rozměr. Často otevřeně hovoří o boji proti „Římanům“. Tímto bojem dávají na odiv své protizápadní a protikřesťanské zaměření, proto lze sledovat boje proti intervenujícím vojskům Západu kdekoli v islámském světě. Čím déle jsou západní vojska v islámské zemi, tím více dochází k navyšování počtu a smrtonosnosti teroristických útoků. Nenáviděnou zemí pro teroristy je Saúdská Arábie, a to kvůli vývozu ropy do Spojených států amerických. Ta zas na oplátku nakupuje od USA zbraně (Tichý et al., 2017). Druhou nenáviděnou zemí je Izrael. Důvodem je partnerství s USA a náboženské vyznání. Velkým důvodem, proč je bezpečnost na území Izraele relativně konstantní, je dáno dlouhodobou preemptivní strategií. Strategie zaměřená na předstihující údery (Tichý et al., 2017). Tento způsob platí i pro boj proti terorismu, kdy se Izrael snaží eliminovat teroristy ještě předtím, než stihnou udeřit (Gross, 2010).

7.1 Období od roku 2001 do roku 2010

Obr. 7: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2003

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 7 zkoumá, ve kterých oblastech Blízkého východu byli teroristé nejvíce aktivní v období 2001 až 2003. Největší aktivity byla v zemích Palestina, Izrael, Afghánistán a Irák. V Palestině bylo zaznamenáno nejvyšší množství útoků, a to konkrétně 268 útoků. Největší množství obětí bylo zaznamenáno v Izraeli (611) (viz příloha A). Země jako Sýrie a Spojené Arabské Emiráty nezaznamenaly v daném období ani jeden teroristický útok.

Dále obr. 7 sleduje, kolik bylo zaznamenáno obětí v přepočtu na 100 000 obyvatel, Největší hodnoty za tento ukazatel měly státy jako Izrael a Palestina, dále pak Irák a Afghánistán. Naopak nejmenší množství obětí bylo v Íránu, kde ze šesti teroristických útoků nebylo zaznamenáno žádné úmrtí.

Obr. 7 dále zkoumá, na jaké cíle se teroristé nejvíce zaměřují. Lze z toho vypožorovat, že na územích Izraele a Palestiny, se teroristé nejvíce zaměřovali na civilní cíle. V Iráku a v Afghánistánu bylo více útoků směřovaných na vojenské cíle nežli na civilní obyvatelstvo, což je dáno i charakterem konfliktu.

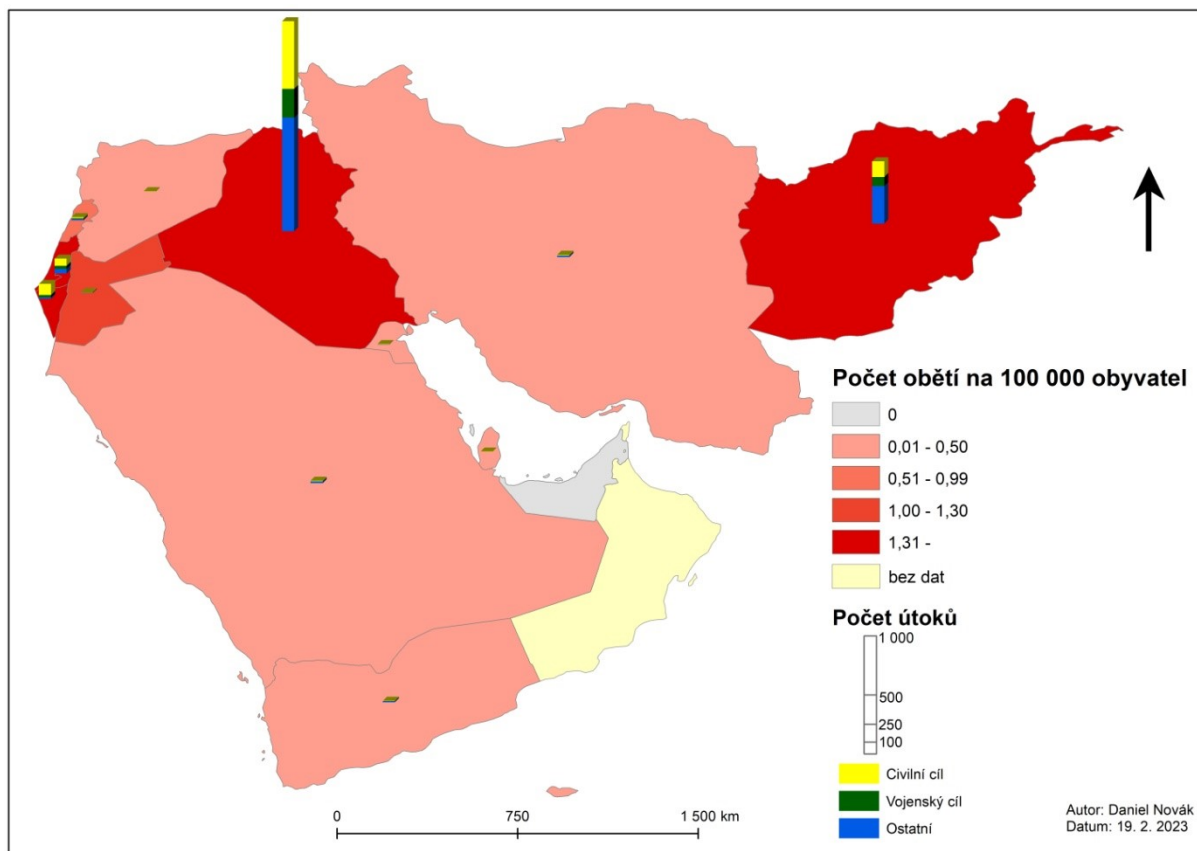
Tab. 4: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2001 a 2003

Stát	Počet útoků teroristické skupiny				
	al-Káida	Hamás	Hizballáh	ISIS/ISIL	Tálibán
Afghánistán	26	0	0	0	73
Bahrajn	0	0	0	0	0
Irák	1	0	0	0	0
Írán	0	0	0	0	0
Izrael	0	51	5	0	0
Jemen	0	0	0	0	0
Jordánsko	0	0	0	0	0
Katar	0	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	0	0	0
Libanon	0	0	2	0	0
Omán	-	-	-	-	-
Palestina	0	49	1	0	0
Saudská Arábie	6	0	0	0	0
Sýrie	0	0	0	0	0
Spojené Arabské Emiráty	0	0	0	0	0
Celkem	33	100	8	0	73

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Tab. 4 sleduje, kde se daná teroristická skupina nejvíce aktivně vyskytuje. Pro al-Káidu je za zkoumané období hlavním místem Afghánistán. Hamás operoval pouze v Izraeli a v Palestině. Hamás provedl mezi lety 2001 a 2003 nejvíce teroristických útoků, konkrétně 100. Hnutí Tálibán působilo pouze v Afghánistánu. Podle dat lze vyčíst, že v Afghánistánu bylo spácháno nejvíce teroristických útoků vybranými skupinami. Celkově 99 útoků, což je téměř polovina ze všech útoků daných skupin.

Obr. 8: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2004 a 2006

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 8 zkoumá, ve kterých oblastech Blízkého východu byli teroristé nejvíce aktivní mezi lety 2004 až 2006. V tomto období narostly počty teroristických útoků rapidně v Iráku, mezi lety 2001 až 2003 to bylo 111 evidovaných útoků. V sledovaném období mezi lety 2004 – 2006, už to bylo podle záznamů 1 777 teroristických útoků. Během těchto útoků zemřelo v Iráku přes 10 000 lidí (viz příloha B). Nárůst v počtu teroristických útoků také zaznamenal Afghánistán, i když to nebylo tak razantní jako v Iráku. Zde došlo k nárůstu o 374 teroristických útoků. Konkrétně ze 152 útoků na 526 za následující období.

Dále je podle obrázku možné pozorovat, že ve sledovaném období bylo nejvíce úmrtí na 100 000 obyvatel stejně jako za minulé období v zemích Izrael, Palestina, Irák a Afghánistán. Nejhůře na tom byl Irák, kde zemřelo přes 35 lidí na 100 000 obyvatel. Naopak nejlépe si v tomto ohledu vedla Sýrie (viz příloha B), pokud nezapočteme Spojené Arabské Emiráty, kde nebyl zaznamenán žádný teroristický útok v období mezi

lety 2004 až 2006. Obrázek poukazuje, že se v tomto období teroristé více zaměřovali na civilní cíle než na vojenské. Vhodným příkladem pro představu je stát Palestina, kde téměř 50 % všech teroristických útoků bylo zaměřeno na civilní obyvatelstvo a jen necelá pětina na vojenské cíle.

Tab. 5: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2004 a 2006

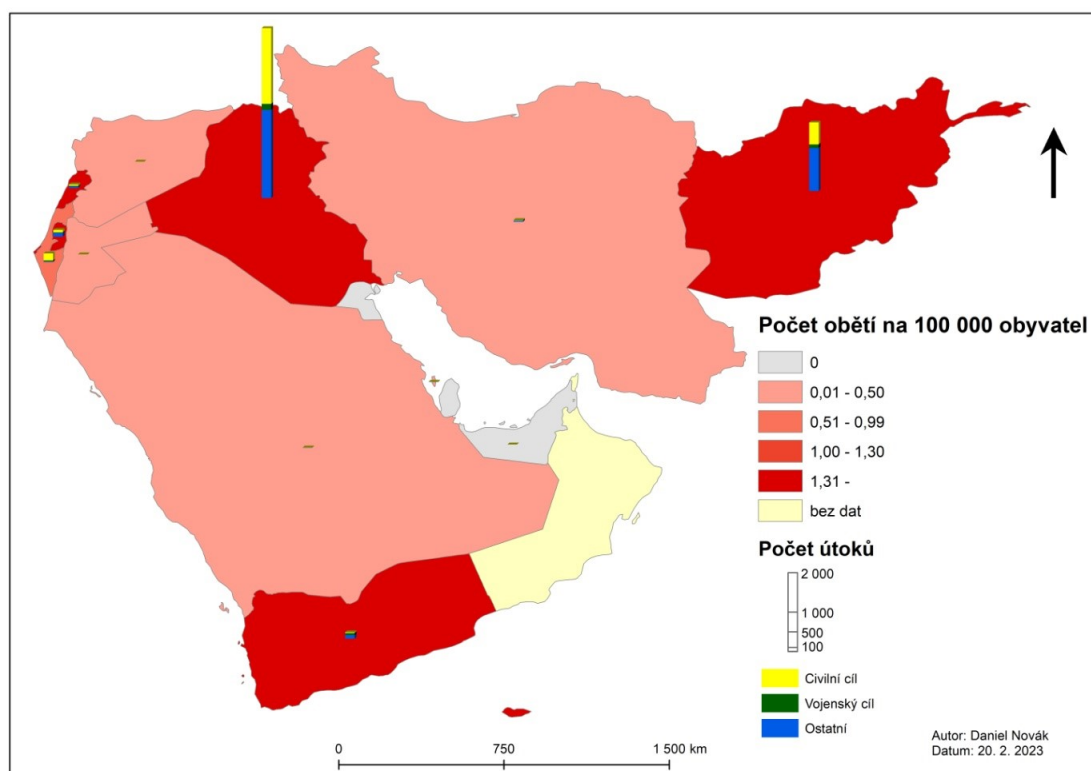
Stát	Počet útoků teroristické skupiny				
	al-Káida	Hamás	Hizballáh	ISIS/ISIL	Tálibán
Afghánistán	5	0	0	0	335
Bahrajn	0	0	0	0	0
Irák	77	0	0	0	0
Írán	0	0	0	0	0
Izrael	0	28	14	0	0
Jemen	1	0	0	0	0
Jordánsko	3	0	0	0	0
Katar	0	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	0	0	0
Libanon	0	0	4	0	0
Omán	-	-	-	-	-
Palestina	0	23	0	0	0
Saúdská Arábie	8	0	0	0	0
Sýrie	0	0	0	0	0
Spojené Arabské Emiráty	0	0	0	0	0
Celkem	94	51	18	0	335

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Podle tab. 5 jde vysledovat, že během tohoto období byla al-Káida aktivní hlavně v Iráku. Minulé období působila al-Káida spíše v Afghánistánu, kde měla útočiště za Tálibánu, ale mezi lety 2004 a 2006 její činnost tady nebyla tak velká. Provedla „pouhých“ pět útoků. Ovšem iniciativu v Afghánistánu převzalo za sledované období hnutí Tálibán, které své množství útoků téměř zpětinasobilo.

Lze pozorovat, že nejvíce územně roztržštěnou teroristickou skupinou na Blízkém východě byla v daném období al-Káida, která provedla alespoň jeden útok v pěti zemích. Až na Hamás a ISIS/ISIL (který ještě nebyl aktivní), všechny zbylé teroristické skupiny svou činnost zvýšily. U Hamásu klesl počet útoků o polovinu. Celkový počet útoků spojených se vybranými skupinami činil 498. V minulém období, za roky 2001 až 2003 bylo zorganizováno 214 útoků.

Obr. 9: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2007 a 2010

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 9 ukazuje, ve kterých oblastech Blízkého východu byli teroristé nejvíce aktivní mezi lety 2007 a 2010. Velký nárůst v počtu útoků zaznamenal Irák a Afghánistán. V předchozím období byl v Iráku průměrný počet útoků za rok 592, mezi lety 2007 až 2010 bylo průměrně spácháno 1 116,75 teroristických útoků za rok. Celkově jich poté bylo zaznamenáno 4 467 (viz příloha C).

V Afghánistánu byl v předchozím období průměrný počet registrovaných útoků za rok 175, v pozorovaném období bylo průměrně spácháno 450,25 teroristických útoků za rok.

Celkově jich tedy bylo 1 801. Narostl oproti předchozímu stavu počet teroristických útoků v Jemenu. Během minulého tříletého období, bylo v tomto státě spácháno 26 teroristických útoků. V období mezi lety 2007 a 2010 bylo provedeno 164 teroristických útoků, což je největší procentuální nárůst ze všech států z tohoto regionu (viz příloha C, ve srovnání s přílohou B).

Z obrázku 9 lze dále vyčíst, že v tomto období bylo nejvíce obětí na 100 000 obyvatel v zemích jako Irák, Afghánistán, Jemen, Libanon a Palestina. Naopak klesl počet obětí v Izraeli, během tohoto čtyřletého období zemřelo 46 lidí v důsledku teroristických útoků. Nulový počet obětí mezi lety 2007 a 2010 byl zaznamenán v Kuvajtu, Kataru a ve Spojených Arabských Emirátech, což jsou poměrně stabilní země, na jejichž území ve sledovaném období nedochází ke konfliktům (viz příloha C).

Za období 2007 – 2010 se teroristé v Iráku a Izraeli zaměřovali převážně na civilní cíle. Nejlépe tento trend jde pozorovat v Izraeli, kde bylo provedeno 189 útoků na civilní cíle z celkových 228. Jemen jako jediný stát ze všech zemí, které zaznamenaly alespoň 100 teroristických útoků, měl větší množství útoků na vojenské cíle než na civilní (souvislost s bojem proti AQAP). Zbylé státy to měly opačně, útoky na civilní obyvatelstvo převládaly (viz příloha C).

Tab. 6: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2007 a 2010

Stát	Počet útoků teroristické skupiny				
	Al-káida	Hamás	Hizballáh	ISIS/ISIL	Tálíbán
Afghánistán	0	0	0	0	1 019
Bahrajn	0	0	0	0	0
Irák	143	0	0	0	0
Írán	0	0	0	0	0
Izrael	0	13	0	0	0
Jemen	58	0	0	0	0
Jordánsko	0	0	0	0	0
Katar	0	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	0	0	0
Libanon	0	0	13	0	0
Omán	-	-	-	-	-
Palestina	1	38	0	0	0
Saudská Arábie	1	0	0	0	0
Sýrie	0	0	0	0	0
Spojené Arabské Emiráty	1	0	0	0	0
Celkem	204	51	13	0	1 019

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

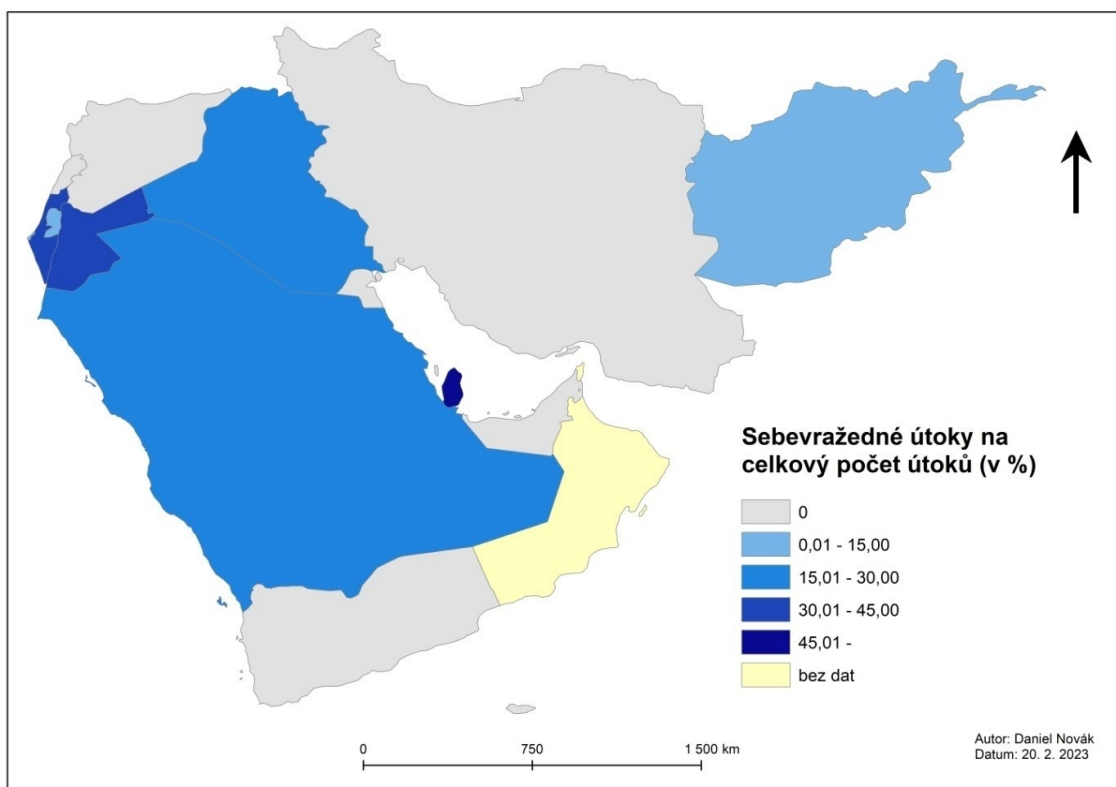
Tab. 6 poukazuje, že během čtyřletého období vzrostl počet teroristických útoků ze strany Tálíbánu. Průměrný roční počet útoků ze strany Tálíbánu činil kolem 250 útoků. Také al-Káida zesílila svou činnost v regionu, hlavně pak v Iráku a Jemenu. Jemen zaznamenal vysoké procentuální zvýšení v počtu útoků od dané skupiny.

Teroristické skupiny Hamás a Hizballáh nezvýšily svůj počet teroristických útoků. Hamás během zkoumaného období snížil počet útoků v Izraeli, ale naopak zintenzivnil svou činnost v Palestině. Možná souvislost s tím, že Hamás ovládl pásmo Gazy na úkor vládnoucího hnutí Fatah, když Hamás v roce 2006 porazil Fatah v celopalestinských

volbách (Barron, 2019). Hizballáh během sledovaného období nespáchal žádný teroristický útok na území Izraele, naopak zvýšil svou aktivitu v Libanonu.

Celkově bylo zaznamenáno 1 287 teroristických útoků způsobených hlavními teroristickými skupinami. Oproti minulému období došlo k nárůstu. Hlavním důvodem byla zvýšená aktivita Tálibánu v Afghánistánu.

Obr. 10: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2005

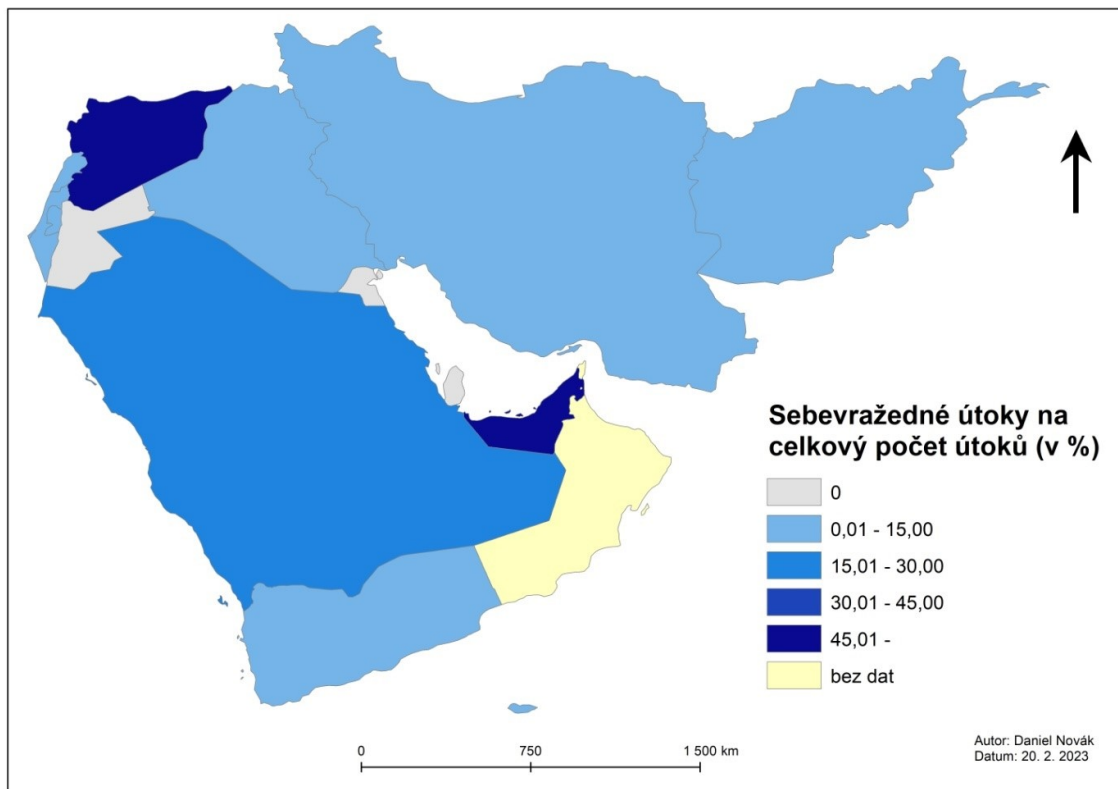
Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 10 ukazuje, ve kterých zemích na Blízkém východě docházelo k sebevražedným teroristickým útokům. Největší podíl byl za zkoumané období mezi lety 2001 a 2005 na území Kataru, kde jich bylo přesně 50 %. Ovšem je to dáno tím, že za dané období 2001 a 2005 byly v Kataru spáchány pouze 2 teroristické útoky, z toho byl jeden sebevražedný (viz příloha D).

Druhou zemí, kde dosáhly sebevražedné útoky velký podíl na všech útocích, byl Izrael. Došlo zde za sledované období k 221 útokům, a z toho bylo 96 sebevražedných, což znamená podíl přes 43 %. Nejlépe si vedl Libanon, kde došlo k 36 teroristickým činům,

ale ani jeden nebyl sebevražedný. Naopak nejhůře si vedl Irák, ve kterém došlo k 259 sebevražedným útokům (viz příloha D).

Obr. 11: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2006 a 2010

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

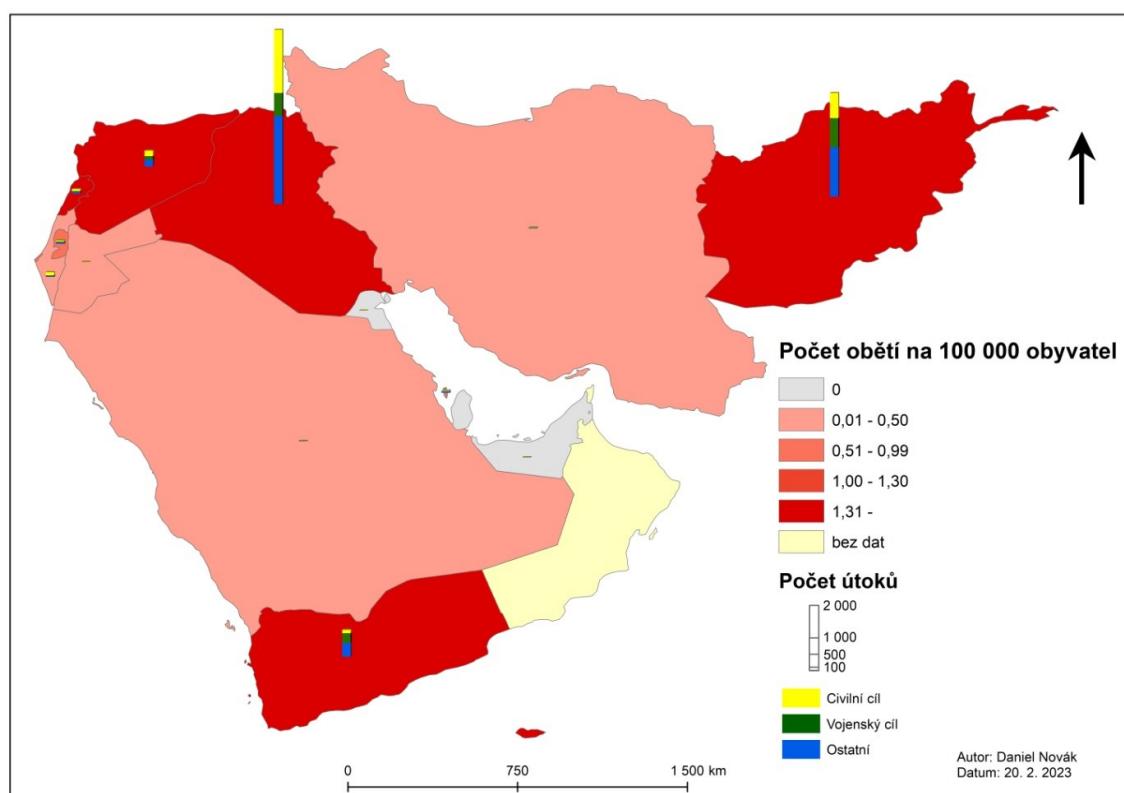
Podle obr. 11 lze pozorovat, že za období mezi lety 2006 a 2010 byl spáchán alespoň jeden sebevražedný útok téměř v každé zemi na Blízkém východě. Výjimkou v tomto byly Bahrajn, Jordánsko, Katar a Kuvajt. Ovšem v Kataru a Kuvajtu nebyl spáchán žádný teroristický útok (viz příloha E) a za Omán nejsou data.

Největší podíl sebevražedných útoků byl v Sýrii a ve Spojených Arabských Emirátech, v obou to bylo 50 %, ovšem u obou zemí došlo během sledovaného období jen ke dvěma teroristickým útokům, z toho byl jeden sebevražedný. Naopak velmi dobře si v tomto ohledu vedly Izrael a Palestina, v Izraeli bylo pouhých 8 sebevražedných útoků z 307 celkově. Oproti minulému období došlo k poklesu o 88 sebevražedných útoků, ale došlo k nárůstu celkového počtu útoků. V Palestině došlo ke třem sebevražedným útokům z celkových 218, čili šlo také o velmi malé procento jako u Izraele (viz příloha E).

V Iráku došlo během zkoumaného období k největšímu počtu sebevražedných útoků, konkrétně jich bylo 517. Dle zjištěných dat byl přibližně každý desátý teroristický útok sebevražedný (viz příloha E).

7.2 Období od roku 2011 do roku 2020

Obr. 12: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 12 zkoumá, kde byli teroristé nejvíce aktivní během období 2011 a 2013. Nejvyšší činnost byla opět na území Iráku a Afghánistánu. Na území Iráku bylo během tohoto období spácháno téměř 5 600 teroristických útoků. V Afghánistánu to bylo něco přes 3 300 útoků (viz příloha F). Vzrostl počet útoků na území Sýrie a Jemenu v souvislosti s vypuknutím občanské války v Sýrii a nestabilitou před vypuknutím občanské války v Jemenu. Naopak poklesl na území Izraele a Palestiny. Pouze na území Kataru nebyl během let 2011 a 2013 spáchán žádný registrovaný teroristický útok.

V zemích, jako jsou Afghánistán, Írán, Jemen a Saudská Arábie, bylo větší množství teroristických útoků mířených na vojenské cíle než na ty civilní. Nejvíce je tato skutečnost pozorovatelná u Jemenu. Irák je příkladem přesného opaku, kde byly za cíle mezi lety 2011 a 2013 spíše civilisté.

Nejvyšší počet obětí na 100 000 obyvatel byl v Iráku, Afghánistánu, Sýrii, Jemenu a Libanonu. Nejhuře na tom byl ovšem Irák s Afghánistánem. V Iráku zemřelo za zkoumané období přes 11 500 obyvatel a v Afghánistánu zemřelo přes 8 500 lidí. Nejlépe si vedly Katar, Kuvajt a Spojené Arabské Emiráty, kde nezemřel nikdo následkem teroristického útoku. Celkem bylo za sledované období spácháno přes 10 000 teroristických činů (viz příloha F).

Tab. 7: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2011 a 2013

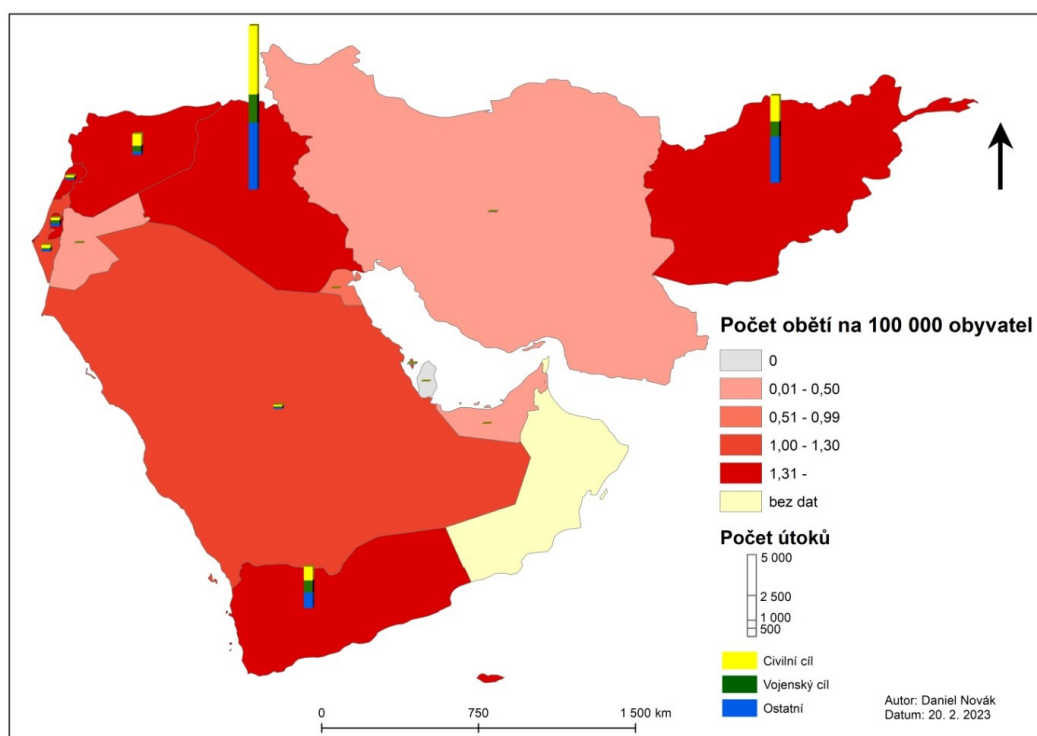
Stát	Počet útoků teroristické skupiny				
	Al-káida	Hamás	Hizballáh	ISIS/ISIL	Tálibán
Afghánistán	0	0	0	0	1 771
Bahrajn	0	0	6	0	0
Irák	416	0	0	341	0
Írán	0	0	0	0	0
Izrael	0	16	1	0	0
Jemen	419	0	0	0	0
Jordánsko	0	0	0	0	0
Katar	0	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	0	0	0
Libanon	0	0	5	0	0
Omán	-	-	-	-	-
Palestina	0	6	0	0	0
Saudská Arábie	1	0	0	0	0
Sýrie	2	0	3	33	0
Spojené Arabské Emiráty	0	0	0	0	0
Celkem	838	22	15	374	1 771

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Z tabulky 7 je možné vysledovat, že nejvíce činí teroristickou skupinou mezi lety 2011 a 2013, byl Tálibán v Afghánistánu. Kromě Tálibánu byla dále velmi aktivní al-Káida, která během sledovaných let zaměřovala své útoky převážně na území Jemenu a Iráku. Dále si jde povšimnout, že se zvedlo množství teroristických útoků na území Sýrie, která dříve patřila mezi bezpečnější území z hlediska teroristických útoků. Na území Blízkého východu se objevuje nová teroristická skupina, která do této doby neměla žádný uskutečněný teroristický útok, a to ISIS/ISIL.

Do roku 2013 působila islámská radikální teroristická organizace pod názvem ISI (Islámský stát v Iráku) a během svého působení mezi lety 2006 a 2013 měla na svědomí 147 teroristických útoků na území Iráku (Global Terrorism Database, 2023). Během období 2011 až 2013 organizace ISIS/ISIL nadále působila v Iráku, kde zvýšila svou aktivitu, ale začala se rozšiřovat i do okolních států, konkrétně do Sýrie, kde provedla 33 útoků. Celkově bylo za zkoumané období zaznamenáno 3 020 teroristických útoků způsobených vybranými sledovanými teroristickými skupinami. Je to zapříčiněno zvýšenou aktivitou Tálibánu, al-Káidy a nově i ISIS/ISIL.

Obr. 13: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2014 a 2016

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 13 poukazuje, ve kterých oblastech Blízkého východu byli teroristé nejvíce aktivní mezi lety 2014 až 2016. Velký nárůst v počtu útoků byl zaznamenán v Iráku, ve kterém došlo k překonání desetitisícové hranice v počtu teroristických útoků během zkoumaného tříletého období. V Iráku narostl i počet obětí, která přesáhla hranici 35 000 lidí (viz příloha G).

Takto vysoké počty obětí byly dány nejen vysokým počtem útoků, ale i tím, že zde docházelo k vysokým ztrátám na životech během jednotlivých útoků. Příkladem může být útok zřejmě skupiny ISIL (Islámský stát v Iráku a Levantě) na Jezidy ve městě Sindžár ze dne 3. srpna 2014, kdy bylo zabito při útoku nejméně 953 lidí a dalších 5 350 lidí bylo uneseno. Do poloviny roku 2020 bylo propuštěno (osvobozeno) na 3 000 obyvatel, o zbytku unesených se dodnes neví (Global Terrorism Database, 2023).

Dalším příkladem je únos a následná poprava 3 000 vojáků z města Tikrít, kteří po jeho pádu v létě 2014 dostali od svého velení rozkaz odejít do civilu. Po zajištění byli odděleni šíitští muslimové a odvezeni na různá místa v okolí Tikrítu, kde byli následně popraveni. K tomuto činu se přihlásil ISIL, který uvedl, že to byla pomsta za zabití jejich vůdce Abdula-Rahmana al-Beilawyho (Global Terrorism Database, 2023).

Posledním velkým útokem ISILu na území Iráku ve sledovaném období byl útok na věznicu Badush ve stejnojmenném městě. Poté, co útočníci přepadli věznicu, oddělili od sebe šíitské a sunnitské vězně. Sunnitští vězni byli propuštěni, ale šíitští vězni byli popraveni, celkem bylo popraveno na 670 šíitských vězňů (Global Terrorism Database, 2023).

Dále je podle obr. 13 možné vyčíst, že narostl počet teroristických útoků v Afghánistánu, Jemenu a Sýrii. V Sýrii došlo mezi lety 2014 a 2017 k téměř 1 300 útokům, během kterých zemřelo přes 10 000 obyvatel. Tento průměr obětí na útok neměla žádná jiná země.

Docházelo zde tedy k útokům s vysokým počtem obětí. Prvním je útok ISIL na leteckou základnu Tabqa z léta 2014, během něhož zemřelo 171 vojáků a dalších 150 bylo uneseno, někteří byli poté zabiti a o osudu zbylých rukojmích se neví nic. Další útok s vyšší mírou úmrtí měl také na vině ISIL. Útočníci včetně sebevražedných útočníků zaútočili na vojáky Národních obranných sil v syrském guvernorateu Horském. Bylo zabito

270 lidí a několik bylo i uneseno. Přesné počty nejsou známy a o jejich osudu se rovněž nic neví (Global Terrorism Database, 2023).

Z obr. 13 lze dále vysledovat, že většina území více zčervenala, tudíž zde byl větší počet úmrtí na 100 000 obyvatel. I relativně stabilní země jako Saúdská Arábie měla téměř 400 úmrtí v důsledku teroristických útoků. Každá země byla postihnuta alespoň jedním teroristickým útokem (Omán nebyly data). Nejlépe si v tomto ohledu vedl Katar s jedním útokem a Spojené Arabské Emiráty se dvěma útoky. Celkově došlo během tohoto období na území Blízkého východu k více než 20 000 teroristických útoků (viz příloha G).

Poslední věcí, kterou lze z obr. 13 pozorovat, je fakt, že ve většině zemí převažovaly u teroristických útoků civilní cíle, nejlepším příkladem je Irák. Pouze v zemích jako Írán, Jordánsko, Kuvajt a Palestina bylo více vojenských cílů než civilních.

Tab. 8: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2014 a 2016

Stát	Počet útoků teroristické skupiny				
	al-Káida	Hamás	Hizballáh	ISIS/ISIL	Tálibán
Afghánistán	0	0	0	0	3 356
Bahrajn	0	0	1	2	0
Irák	0	0	0	3 333	0
Írán	0	0	0	0	0
Izrael	0	59	7	2	0
Jemen	542	0	0	1	0
Jordánsko	0	0	0	6	0
Katar	0	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	0	0	0
Libanon	0	0	8	50	0
Omán	-	-	-	-	-
Palestina	0	41	0	2	0
Saúdská Arábie	2	0	0	14	0
Sýrie	0	0	3	474	0
Spojené Arabské Emiráty	0	0	0	0	0
Celkem	544	100	19	3 884	3 356

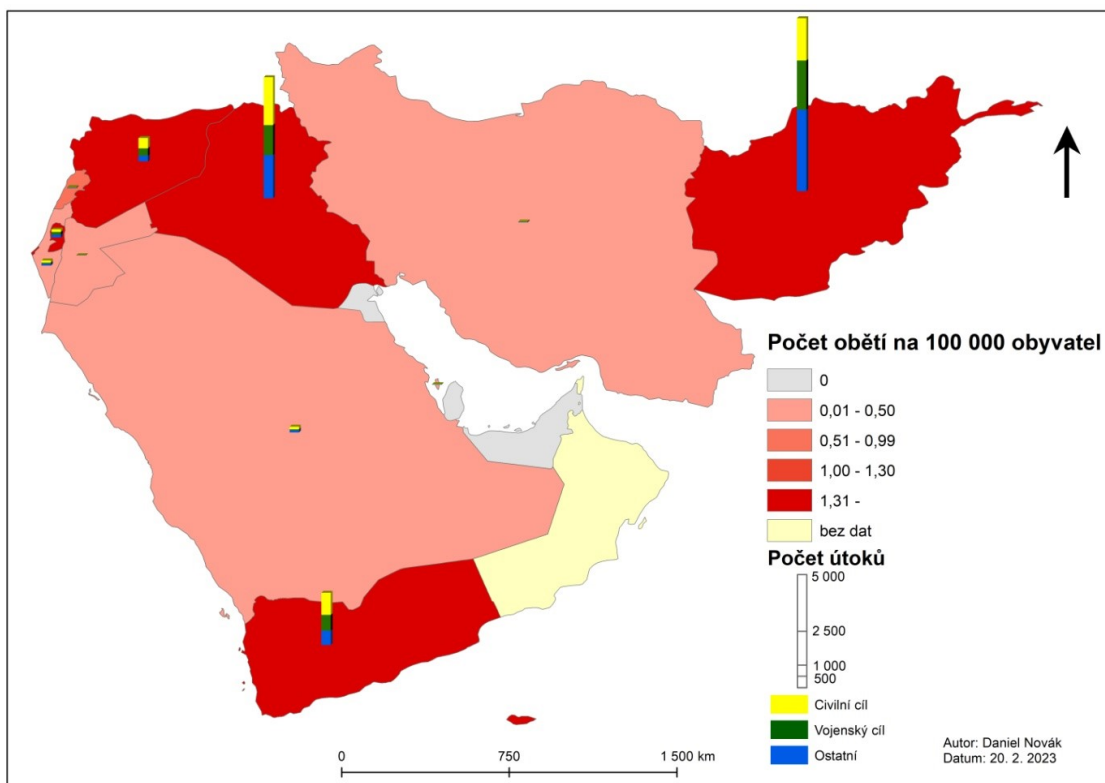
Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Jak lze vidět z tab. 8 v porovnání s předchozí (tab. 7), došlo k výrazným změnám ve vývoji teroristických útoků. Jde hlavně o změnu v jejich počtu a rozložení mezi skupinami. V posledních obdobích měl vždy Tálibán nejvíce útoků, mezi lety 2014 a 2016 byl nahrazen ISIS/ISIL, který během tříletého období spáchal téměř 4 000 útoků. Navíc ISIS/ISIL působil mezi lety 2014 a 2016 na většině území Blízkého východu. Nejvíce působil v Iráku a v Sýrii.

Druhou významnou změnou je fakt, že al-Káida během sledovaného období přestala působit, nebo spíše neprovedla žádný teroristický útok na území Iráku, a plně se soustředila na svou činnost v Jemenu. Z tab. 8 vyplývá, že zeměmi nejvíce postiženými teroristickými útoky jsou nadále Afghánistán, Irák. Zvýšil se počet teroristických útoků v Jemenu a Sýrii. V Sýrii je tento trend dán působením ISIS/ISIL a v Jemenu al-Káidou.

Celkově bylo během tohoto období zaznamenáno 7 903 teroristických útoků způsobených těmito teroristickými skupinami. Jak už bylo zmíněno výše, je to zapříčiněno hlavně zvýšenou aktivitou ISIS/ISIL, který počet teroristických útoků od posledního období zdesetinásobil. Hnutí Tálibán také zvýšilo svou aktivitu, kdy došlo téměř ke zdvojnásobení útoků. Nejmenší počet útoků si držel Hizballáh, u kterého se pohybujeme kolem 20 útoků mezi lety 2014 a 2016.

Obr. 14: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2017 a 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 14 ukazuje, kde byli teroristé nejvíce aktivní mezi lety 2017 a 2020. Nejvíce činí byli opět na území Iráku a Afghánistánu. Během sledovaného období klesl počet teroristických útoků na území Iráku téměř o polovinu, došlo i ke snížení počtu obětí. Zemřelo přes 9 300 lidí, což zřejmě souvisí s porážkou Islámského státu. Za období 2014 – 2016 to činilo přes 35 000 obyvatel. Průměrný roční počet útoků na území Afghánistánu zůstal téměř stejný, ale došlo ke zvýšení v počtu obětí. Za předchozí období zemřelo ročně necelých 6 000 lidí, ve zkoumaném období zemřelo průměrně ročně kolem 10 000 lidí. To představuje velký nárůst v počtu obětí (viz příloha H). Nejvíce útoků během sledovaného období bylo pozorováno v Afghánistánu a Iráku, jak už bylo napsáno výše. Nejméně útoků bylo zaznamenáno v Kataru, Kuvajtu a ve Spojených Arabských Emirátech. V těchto zemích nedošlo k žádnému teroristickému útoku. Byly to rovněž jediné země, ve kterých nikdo nepřišel o život v důsledku teroristické činnosti, což je vzhledem k výše uvedenému logické. Dále lze pozorovat, kde zemřelo nejvíce lidí v přepočtu na 100 000 obyvatel. Bylo to v Afghánistánu, kde zemřelo 100 lidí na 100 000

obyvatel. Následně Sýrie, Irák, Jemen a Palestina. Z obrázku 14 lze ještě vyčíst, ve kterých zemích převládaly civilní nebo vojenské cíle. Můžeme sledovat, že to bylo téměř ve všech zemích vyrovnané. Jediný stát, kde pozorujeme větší rozdíl, je Irák. Celkově mezi lety 2017 a 2020 bylo provedeno více než 17 000 teroristických útoků (viz příloha H).

Ze všech sledovaných období bylo nejvíce teroristických útoků mezi lety 2014 a 2017. V letech 2014 a 2017 došlo přesně ke 20 798 útokům a zároveň došlo k největšímu množství úmrtí způsobených teroristickou činností. Zemřelo přesně 67 011 (viz příloha G). Země nejvíce napadené teroristickou činností byly hlavně Irák a Afghánistán. V Afghánistánu došlo mezi lety 2001 a 2020 k 18 782 teroristickým útokům. V Iráku se setkáváme s ještě větším množstvím teroristických útoků, konkrétně s 27 350.

Tab. 9: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2017 a 2020

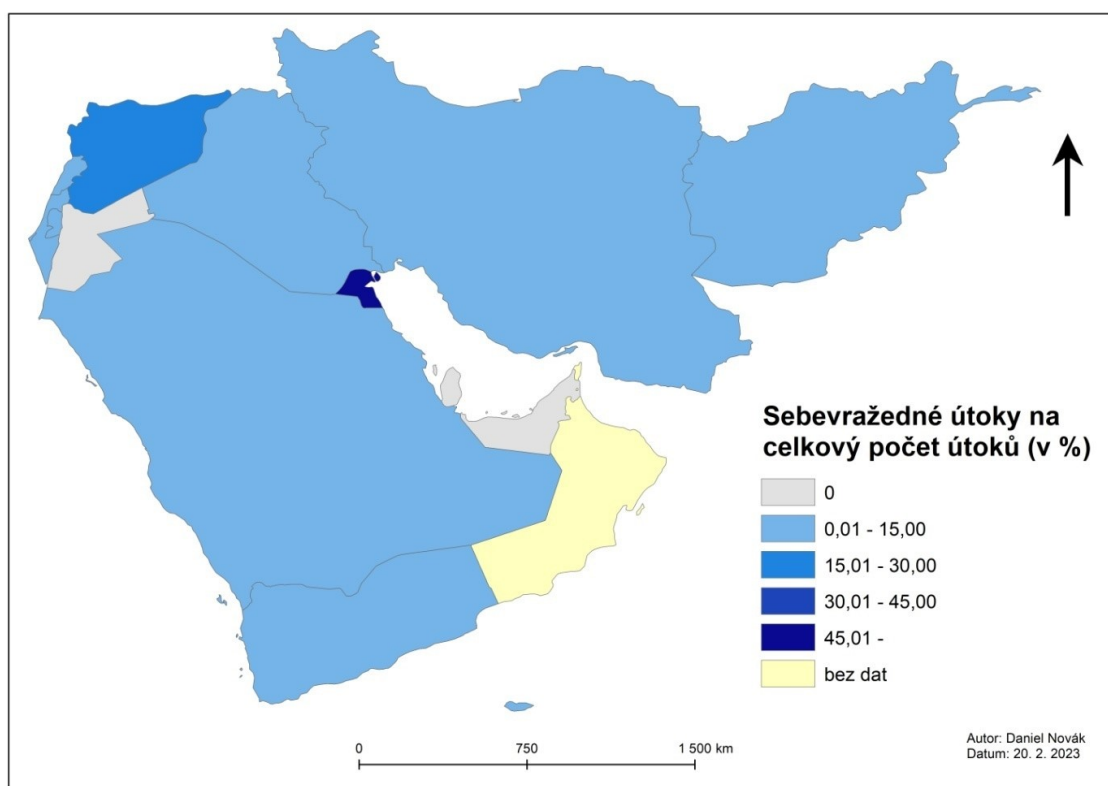
Stát	Počet útoků teroristické skupiny				
	Al-káida	Hamás	Hizballáh	ISIS/ISIL	Tálibán
Afghánistán	0	0	0	0	5 448
Bahrajn	0	0	0	0	0
Irák	0	0	1	2 527	0
Írán	0	0	0	0	0
Izrael	0	64	4	0	0
Jemen	121	0	0	1	0
Jordánsko	0	0	0	0	0
Katar	0	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	0	0	0
Libanon	0	0	5	12	0
Omán	-	-	-	-	-
Palestina	0	24	1	4	0
Saudská Arábie	1	0	0	0	0
Sýrie	0	0	0	349	0
Spojené Arabské Emiráty	0	0	0	0	0
Celkem	122	88	11	2 893	5 448

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Tab. 9 zjišťuje, že celkový průměrný roční počet útoků na území Afghánistánu vzrostl. Za minulé období to představovalo průměrně okolo 1 120 útoků/rok. Ve sledovaném období byl průměrný roční počet útoků na hodnotě 1 362 útoků. Dále lze pozorovat, že klesla teroristická činnost ze strany ISIS/ISIL na území Iráku a Sýrie. I když to byla stále vysoká čísla, tak celkový počet teroristických útoků ze strany ISIS/ISIL za sledované období klesl. Během zkoumaného čtyřletého období to činilo necelé 3 tisíce útoků.

Činnost al-Káidy klesla. Od roku 2017 do roku 2020 spáchala al-Káida na území Blízkého východu na 122 útoků, z toho bylo ovšem 121 na území Jemenu. Celkový počet teroristických útoků spáchaných hlavními teroristickými skupinami byl během sledovaného období nejvyšší ze všech zkoumaných období, a to 8 562. Ovšem toto bylo čtyřleté období, a roční průměr byl 2 140 útoků/rok. Předchozí období, tedy mezi lety 2014 a 2016 zaznamenalo 7 903 útoků, průměrný roční počet útoků byl vyšší a to přesně 2 634 teroristických útoků/rok.

Obr. 15: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2015

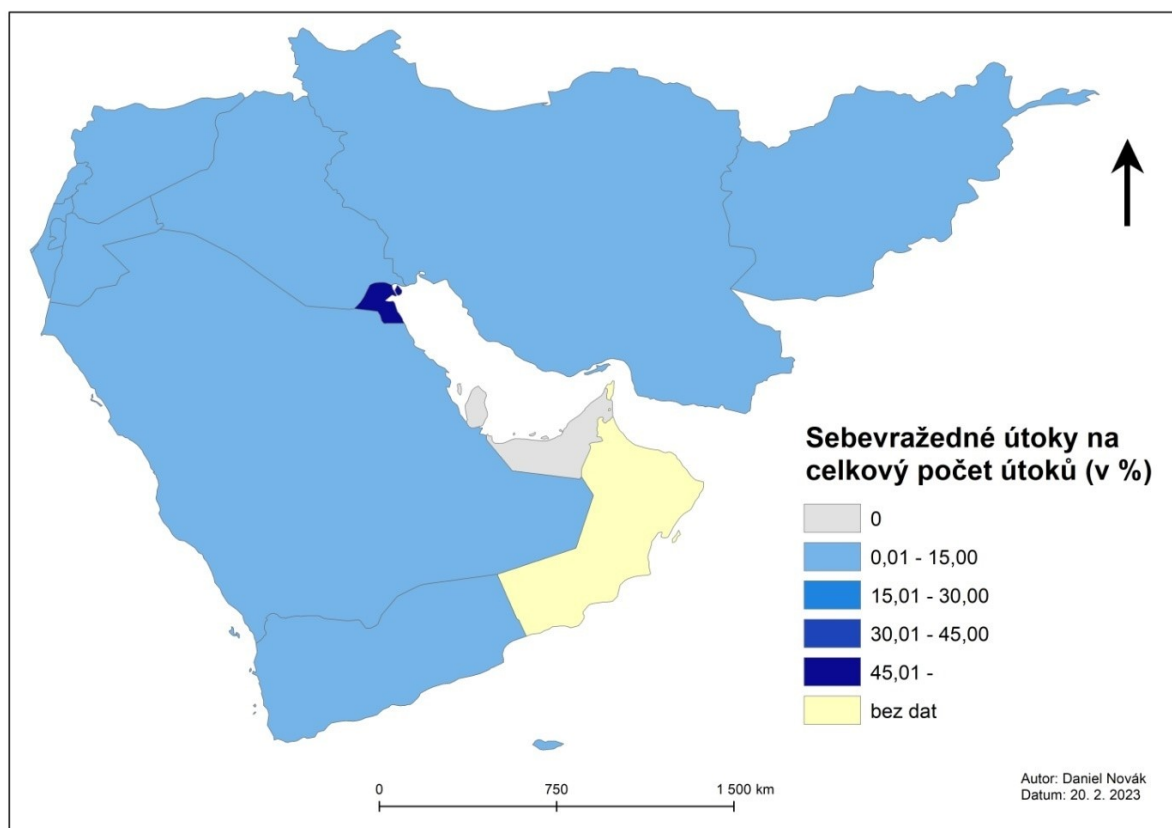
Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Obr. 15 znázorňuje, že za období mezi lety 2011 a 2015 byl spáchán alespoň jeden teroristický útok v každé zemi na Blízkém východě (Omán bez dostupných dat). Pouze v zemích jako je Bahrajn, Jordánsko, Katar a Spojené Arabské Emiráty nebyl spáchán žádný sebevražedný útok. (viz příloha I).

Největší podíl sebevražedných útoků byl v Kuvajtu, kde to bylo 50 %. Nutno ovšem dodat, že zde byly spáchány pouze 2 teroristické útoky. Více relevantní je v tomto ohledu hodnota u Sýrie, kde bylo spácháno přes 1 340 teroristických útoků a z toho bylo více než 15 % sebevražedných (viz příloha I).

Dobře si v tomto ohledu vedly země jako Bahrajn, kde ze 139 teroristických útoků nebyl žádný sebevražedný, Izrael, kde byly 2 sebevražedné útoky z celkových 498 a Palestina, kde jich bylo 6 z celkových 485 teroristických útoků. Největší množství sebevražedných útoků bylo zaznamenáno v Iráku s hodnotou 1 039 (viz příloha I).

Obr. 16: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2016 a 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle Global Terrorism Database, 2023

Podle obr. 16 lze zkoumat, že mezi lety 2016 a 2020 nebyl spáchán žádný sebevražedný útok pouze v zemích jako Bahrajn, Katar a Spojené Arabské Emiráty. Největší procento sebevražedných útoků bylo zaznamenáno v Kuvajtu, kde to činilo 50 %. Ovšem opět jako za minulé období byly provedeny pouze 2 teroristické útoky (viz příloha J).

Nejlépe si v tomto ohledu vedl Bahrajn, kde z 25 teroristických útoků nebyl žádný sebevražedný. Dalšími zeměmi, které měly malé procento sebevražedných útoků, byly Izrael s jedním sebevražedným útokem z celkových 279 útoků a Palestina se 7 sebevražednými útoky z celkových 517 teroristických útoků. Největší množství bylo opět zaznamenáno v Iráku s hodnotou 893 (viz příloha J).

8 Analýza možných faktorů ovlivňujících bezpečnostní situaci ve vybraných zemích Blízkého východu

Tato kapitola se věnuje statistickým metodám, konkrétně korelační matici. Je nutné vysvětlit užívání korelace, pokud se v některých proměnných vyskytne extrémní hodnota, využívá se Spearmanův korelační koeficient. Metodou krabicových grafů zjistila, že v proměnných se vyskytují odlehle a extrémní hodnoty. Z tohoto důvodu byl použit právě Spearmanův korelační koeficient, který je oproti klasické korelaci více odolný vůči odlehlym a extrémním hodnotám. Pro přijetí statisticky významného vztahu byla určena hladina významnosti, která musela splňovat, že $p\text{-value} < 0,05$. Program označil červeně poté výsledky za signifikantní.

Tab. 10: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Afghánistán mezi lety 2001 a 2020

	OKV	OSC	OKS	OS	PP	PTÚ	Uprchlíci
OKV	1,00	0,67	0,29	0,17	-0,16	0,89	0,31
OSC	0,67	1,00	0,15	0,23	-0,11	0,49	0,37
OKS	0,29	0,15	1,00	0,10	0,00	0,23	-0,20
OS	0,17	0,23	0,10	1,00	0,58	0,10	0,35
PP	-0,16	-0,11	0,00	0,58	1,00	-0,08	0,14
PTÚ	0,89	0,49	0,23	0,10	-0,08	1,00	0,15
Uprchlíci	0,31	0,37	-0,20	0,35	0,14	0,15	1,00

Zdroj: Vlastní zpracování dle UCDP (n.d.), Global Terrorism Database (2023), Freedom House (n.d.), Gapminder (2023)

Poznámka – platné pro následující tabulky č. 9,10,11 a 12:

OKV – Počet obětí ozbrojeného konfliktu mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí strana

OSC – Záměrné použití ozbrojené síly vlády nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům (počet obětí)

OKS – Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu dvou a více skupin, z nichž ani jedna není vládnoucí

OS – Občanské svobody (hodnoty mezi 1 a 7), čím vyšší číslo tím horší hodnocení

PP – Politická práva (hodnoty mezi 1 a 7), čím vyšší číslo tím horší hodnocení

PTÚ – Počet teroristických útoků

Tab. 10 zkoumá, které proměnné jsou na území Afghánistánu mezi lety 2001 a 2020 na sobě více či méně závislé. Lze sledovat, že největší závislost na sobě mají proměnné OKV a PTÚ, zde se dokonce jedná o velmi silnou korelaci, jelikož je hodnota vyšší než 0,8.

Dále z tabulky 10 lze vypožorovat, proměnné Uprchlíci a OKS nemají žádný závislý vztah s dalšími proměnnými a jsou statisticky nedůležité. Nejvíce nezávislý vztah je mezi politickým právem a OKS, kdy hodnota dosáhla čísla 0.00.

Tab. 11: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Irák mezi lety 2001 a 2020

	OKV	OSC	OKS	OS	PP	PTÚ	Uprchlíci
OKV	1,00	0,57	0,24	-0,53	-0,04	0,45	-0,38
OSC	0,57	1,00	-0,05	-0,13	-0,39	0,80	-0,01
OKS	0,24	-0,05	1,00	-0,10	0,69	-0,34	-0,10
OS	-0,53	-0,13	-0,10	1,00	-0,08	0,04	0,42
PP	-0,04	-0,39	0,69	-0,08	1,00	-0,63	0,08
PTÚ	0,45	0,80	-0,34	0,04	-0,63	1,00	-0,02
Uprchlíci	-0,38	-0,01	-0,10	0,42	0,08	-0,02	1,00

Zdroj: Vlastní zpracování dle UCDP (n.d.), Global Terrorism Database (2023), Freedom House (n.d.), Gapminder (2023)

Tab. 11 poukazuje, které proměnné jsou na území Iráku mezi lety 2001 a 2020 na sobě více či méně závislé. Signifikantní závislost má červenou barvu a nesignifikantní černou. Je možné vidět, že největší závislost na sobě mají proměnné OSC a PTÚ, zde se dokonce jedná o velmi silnou závislost, jelikož je hodnota větší než 0,8.

Dále lze z tabulky 11 vyčíst, že největší množství závislostí má ukazatel PTÚ a OKV, které mají 3 související proměnné. Naopak nejhůře si v tomto vede hodnota Uprchlíci, která nemá mezi žádnou jinou proměnnou vztah.

Zajímavé je, že se zde vyskytují i záporné závislosti. Například pokud rostou teroristické útoky, klesají hodnoty politických práv, tudíž se zlepšuje jejich hodnota. V Iráku byla v roce 2001 politická práva na nejhorší možné úrovni, tato hodnota se začala od roku 2003 zlepšovat (Freedomhouse, n.d.). Naopak od roku 2001 stoupal počet teroristických útoků v zemi v souvislosti s konfliktem. Nejslabší vztah je mezi Uprchlíky a OSC.

Při srovnání tabulek 10 a 11 (srovnání mezi Irákem a Afghánistánem), si lze povšimnout, že mají přibližně stejný počet závislostí (červená barva). U obou je statisticky nevýznamná proměnná Uprchlíci.

Tab. 12: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Jemen mezi lety 2001 a 2020

	OKV	OSC	OKS	OS	PP	PTÚ	Uprchlíci
OKV	1,00	0,74	0,77	0,77	0,87	0,92	0,90
OSC	0,74	1,00	0,61	0,65	0,75	0,66	0,71
OKS	0,77	0,61	1,00	0,59	0,68	0,76	0,73
OS	0,77	0,65	0,59	1,00	0,78	0,78	0,85
PP	0,87	0,75	0,68	0,78	1,00	0,85	0,91
PTÚ	0,92	0,66	0,76	0,78	0,85	1,00	0,89
Uprchlíci	0,90	0,71	0,73	0,85	0,91	0,89	1,00

Zdroj: Vlastní zpracování dle UCDP (n.d.), Global Terrorism Database (2023), Freedom House (n.d.), Gapminder (2023)

Tab. 12 sleduje, které proměnné jsou na území Jemenu mezi lety 2001 a 2020 na sobě více či méně závislé. Závislost má červenou barvu. Lze vyčíst, že největší závislost na sobě mají proměnné OKV a PTÚ, zde se dokonce jedná o velmi silnou závislost, jelikož je hodnota větší než 0,8.

Není zde žádná závislá záporná hodnota, tudíž lze konstatovat, že pokud roste jedna proměnná, zvyšuje se druhá a naopak. Je zde rozdíl oproti Iráku a hodnotám PTÚ a PP, v Iráku, když rostl počet teroristických útoků, tak se zlepšovala úroveň politického práva, či naopak. Zde je to obráceně, pokud roste počet teroristických útoků, zhoršují se politická práva v Jemenu, a to výrazně.

Nejmenší vztah byl mezi proměnnými OKS a OSC, kde hodnota dosáhla čísla 0,61, ale i tato hodnota mezi těmito proměnnými znamená závislý vztah.

Tab. 13: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Sýrie mezi lety 2001 a 2020

	OKV	OSC	OKS	CS	PP	PTÚ	Uprchlíci
OKV	1,00	0,92	0,88	0,52		0,92	0,74
OSC	0,92	1,00	0,80	0,58		0,81	0,66
OKS	0,88	0,80	1,00	0,53		0,89	0,84
CS	0,52	0,58	0,53	1,00		0,46	0,61
PP					1,00		
PTÚ	0,92	0,81	0,89	0,46		1,00	0,78
Uprchlíci	0,74	0,66	0,84	0,61		0,78	1,00

Zdroj: Vlastní zpracování dle UCDP (n.d.), Global Terrorism Database (2023), Freedom House (n.d.), Gapminder (2023)

Tab. 13 znázorňuje, které proměnné jsou na území Sýrie mezi lety 2001 a 2020 na sobě více či méně závislé. Signifikantní vzájemná korelace má červenou barvu. Lze sledovat, že největší závislost mezi sebou mají proměnné OKV a PTÚ; OSC a OKV zde se dokonce jedná o velmi silnou závislost, jelikož je hodnota vyšší než 0,8.

Statisticky významné proměnné také nalezneme u OKS s OKV, s hodnotou 0,88. Nejméně statisticky významný vztah byl mezi PTÚ a CS, s hodnotou 0,46 ale i tato hodnota mezi těmito proměnnými znamená závislý vztah.

Není zde žádná závislá záporná hodnota, tudíž lze konstatovat, že pokud roste jedna proměnná, zvyšuje se druhá a naopak. Dalším faktem je, že zde není žádná nesignifikantní vzájemná korelace (černá barva). V Sýrii za dobu 20 let se nezlepšila ani nezhoršila politická práva, tudíž nemá žádnou závislost na jiné proměnné. Politická práva byla na nejhorší možné úrovni, hodnota 7.

Závěr

Diplomová práce byla zaměřena na geografické aspekty vývoje bezpečnostní situace na Blízkém východě od roku 2001. Cílem práce bylo zhodnotit, jak se vyvíjela bezpečnostní situace na území Blízkého východu. Od roku 2001 si území Blízkého východu prošlo několika válkami. První velkou byla válka v Afghánistánu, která trvala od roku 2001 do roku 2021. Druhá probíhala v Iráku a trvala 8 let (2003 – 2011). V důsledku těchto válek zemřely statisíce lidí. Blízký východ je také v dnešní době svědkem dvou občanských válek, a to v Sýrii, kde vypukla v roce 2011, a Jemenu (začátek v roce 2014). V Sýrii zemřelo oficiálně v důsledku této občanské války přes 400 tisíc lidí, v Jemenu podle zkoumaných dat přes 50 tisíc lidí. Podle některých odhadů, to mohou být i statisíce.

Pokud jde o první výzkumnou otázku, která se týkala spojenecké intervence na území Blízkého východu, konkrétně pak na území Afghánistánu a Iráku, se projevila i v počtu teroristických útoků. V roce 2001 byly v Afghánistánu zaznamenány teroristické útoky v rámci jednotek. Od doby, co zde Američané začali působit, se počet teroristických útoků každoročně zvedal. Největší počet útoků byl zaznamenán v roce 2021, kdy přesáhl hranici 2,5 tisíc. V případě Iráku je to složitější. Před americkou intervencí, zde nebyly téměř žádné teroristické útoky, poté co sem Američané přišli, se počet útoků zvedal. Počet teroristických útoků se však zvedal i po stažení amerických vojsk z Iráku v roce 2011. A co více, počet teroristických útoků se v roce 2013 a 2014 zdvojnásobil oproti roku 2011. Ale to může být stále důsledek americké intervence v podobě přetrvávajícího odporu některých skupinek, byť menší či nevojenské americké přítomnosti, popřípadě politickému systému nastolenému pod vlivem Američanů. V čem můžeme s jistotou odpovědět, je fakt, že poté co se Američané vrátili v roce 2014 do Iráku za účelem eliminování Islámského státu, se počet teroristických útoků každoročně snižoval.

Pokud jde o druhou výzkumnou otázku, která se týkala vlivu ozbrojených konfliktů na počet teroristických útoků. Statistické testy ukázaly, že mezi počty obětí ozbrojených konfliktů a počty teroristických útoků existuje silný statistický vztah, který se prokázal v případě všech sledovaných zemí. Nejsilnější vztah mezi těmito proměnnými byl sledován v Sýrii, kde síla tohoto vztahu mohla být ovlivněna občanskou válkou, která trvá do dnešních dnů.

Pokud jde o třetí výzkumnou otázku, která se týkala nárůstu počtu teroristických útoků důsledkem arabského jara. Arabské jaro mělo rovněž vliv na počet teroristických útoků na území Blízkého východu. Zejména Sýrie je příkladem tohoto vlivu. Před arabským jarem, mezi lety 2001 a 2010, byly spáchány na území Sýrie tři teroristické útoky. Po protestech během Arabského jara se počet teroristických útoků zvedal. Důsledkem Arabského jara v Sýrii byla občanská válka, která není v dnešní době tak intenzivní jako na jejím začátku.

Jemen je také příkladem zvyšující se teroristické aktivity v důsledku Arabského jara. V roce 2011 kvůli protestům odstoupil prezident Jemenu, poté se situace v zemi nadále zhoršovala. Od roku 2011 do roku 2016, se počet teroristických útoků neustále zvedal. Od té doby počet teroristických útoků klesl, ale nikdy se nedostal na hodnoty před rokem 2011.

Lze tvrdit, že bezpečnostní situace se oproti historii na území Blízkého východu nezlepšila. Území je stále provázáno válkami. V současné době jsou na území Blízkého východu aktivní dvě občanské války. Počet teroristických útoků se od roku 2001 každoročně zvedal, s výjimkou posledních let, kdy došlo k vojenské porážce Islámského státu. Americká válka proti terorismu na území Blízkého východu skončila bez větších výsledků. Teroristé vymýceni nebyli, počet útoků v Afghánistánu vzrostl. K moci se zde opět dostal Tálibán. Z těchto důvodů lze považovat americkou intervenci proti terorismu za fiasko.

Do Iráku Američané šli pod falešnými důkazy o zbraních hromadného ničení. Výsledkem bylo svržení Saddáma Husajna, 100 tisíc mrtvých civilistů, podle některých odhadů i větší statisíce. Stejně jako v Afghánistánu, tak i zde došlo k zvýšení počtu teroristických útoků v době, kdy Američané intervenovali na území Blízkého východu. Jen s rozdílem, že zde útočí zejména al-Káida a Islámský stát, zatímco v Afghánistánu mluvíme o Tálibánu.

Nabízí se otázka možného dalšího vývoje na Blízkém východě. Afghánistán je nyní pod vládou Tálibánu, takže by měl počet teroristických útoků v zemi klesat. Občanská válka v Sýrii bude každým rokem ubývat na intenzitě. Naopak občanská válka v Jemenu teprve svého vrcholu dosáhne, následkem toho bude umírat více lidí. Blízký východ je nestabilní oblastí, tak se lze domnívat, že v budoucnu dojde opět k nějakému novému konfliktu.

Seznam použitých zdrojů

- 911memorial.org (n.d.). *Commemoration*. 911memorial.org.
<https://www.911memorial.org/connect/commemoration>
- ABC News (n.d.). *Is Bush's Iraq Stance Rooted in Revenge?* ABC News.
<https://abcnews.go.com/US/story?id=90764&page=1>
- Afghanaid (n.d.). *Is Afghanistan in the Middle-east?* Afghanaid Explains! Afghanaid
<https://www.afghanaid.org.uk/is-afghanistan-in-the-middle-east-afghanaid-explains>
- Anděl, J., Bičík, I., & Bláha, J. D. (2018). Concepts and delimitation of the world's macro-regions. *Miscellanea Geographica*, 22(1), 16-21. DOI: [10.2478/mgrsd-2018-0001](https://doi.org/10.2478/mgrsd-2018-0001)
- AP News (2023). *Iran president vows vengeance 3 years after general's death*. AP News.
- Baldor, L. C., & Copp, T. (2023). *Why U.S. forces remain in Iraq 20 years after 'shock and awe'*. PBS. <https://www.pbs.org/newshour/world/why-u-s-forces-remain-in-iraq-20-years-after-shock-and-awe>
- Barron, R. (2019). *Palestinian Politics Timeline: Since the 2006 Election*. United States Institute of Peace. <https://www.usip.org/palestinian-politics-timeline-2006-election>
- Bassil, Y. (2011). The 2003 Iraq War: Operations, Causes, and Consequences. *Journal Of Humanities And Social Science*, 4(5), 29-47 DOI: [10.9790/0837-0452947](https://doi.org/10.9790/0837-0452947)
- BBC (2013). *Iraq study estimates war-related deaths at 461,000*. BBC.
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-24547256>
- BBC (2022). *Yemen: Why is the war there getting more violent?* BBC.
<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29319423>
- Bezpečnostní Informační služba (2023). *Terorismus*. Bezpečnostní Informační služba.
<https://www.bis.cz/terorismus/>
- Borger, J. (2021). *Colin Powell's UN speech: a decisive moment in undermining US credibility*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/us-news/2021/oct/18/colin-powell-un-security-council-iraq>
- Brzezinski, Z. (2007). *Terrorized by „War on Terror“*. *Washingtonpost.com*.
<http://www.aldeilis.net/terror/1393.pdf>

- Bubeníčková, V. (2010). *Střet civilizací po 11. září 2001* [Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze]. Digitální repozitář Univerzity Karlovy. <http://hdl.handle.net/20.500.11956/27808>
- Butt, A. I. (2019). *Why did Bush go to war in Iraq?* AlJazeera. <https://www.aljazeera.com/opinions/2019/3/20/why-did-bush-go-to-war-in-iraq>
- Cartwright, M. (2019). *Ilkhanate*. World History. <https://www.worldhistory.org/Ilkhanate/>
- Cambridge University (2023). *War*. Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/war>
- CBS News (2003). *Powell's Photos*. CBS News. <https://www.cbsnews.com/pictures/powells-photos/>
- CNN (2023). *Saddam Hussein Trial Fast Facts*. CNN. <https://edition.cnn.com/2013/10/30/world/meast/saddam-hussein-trial-fast-facts/index.html>
- Collins, S. (2019). *Desert Storm: A Look Back*. U.S. Department of Defense. <https://www.defense.gov/News/Feature-Stories/story/article/1728715/desert-storm-a-look-back/>
- Council on Foreign Relations (2023a). *The Iraq War*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/timeline/iraq-war>
- Council on Foreign Relations (2023b). *The U.S. War in Afghanistan*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan>
- Council on Foreign Relations (2023c). *Conflict Between Turkey and Armed Kurdish Groups*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-between-turkey-and-armed-kurdish-groups>
- ČT24 (2019a). *Před 40 lety vpadli Sověti do Afghánistánu, invaze se ale nakonec obrátila proti nim*. ČT24. <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3010235-pred-40-lety-vpadli-soveti-do-afghanistanu-invaze-se-ale-nakonec-obratila-proti-nim>

ČT24 (2019b). *Před 40 lety vypukla Irácko-iránská válka. Krvavý konflikt si vyžádal miliony obětí, skončil bezvýsledně.* ČT24. <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3189573-pred-40-lety-vypukla-iracko-iranska-valka-krvavy-konflikt-si-vyzadal-miliony-obeti>

DeYoung, K. (2014). *Is it a 'war'? An 'armed conflict'? Why words matter in the U.S. fight vs. the Islamic State.* The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/world/national-security/is-it-a-war-an-armed-conflict-why-words-matter-in-the-us-fight-vs-the-islamic-state/2014/10/06/f4528a6c-49a1-11e4-891d-713f052086a0_story.html

Dolejší, K. (2008). *Operace Iraqi Freedom: Vojenské vítězství, politická prohra.* Britské listy. <https://legacy.blisty.cz/art/39480.html>

Donno, D., & Russett, B. (2004). Islam, authoritarianism, and female empowerment: What are the linkages? *World politics*, 56(4), 582-607 <https://www.jstor.org/stable/25054276>

Dunn, D. H. (2005). Bush, 11 September and the Conflicting Strategies of War on Terrorism. *Irish Studies in International Affairs*, 16, 11-33 <https://www.jstor.org/stable/30001932>

Eichler, J. (2006). *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace.* Portál.

Eichler, J. (2007). *Terorismus a války na počátku 21. století.* Karolinum

Fatima, Q. (2014). The Rise and Fall of Taliban Regime (1994-2001) In Afghanistan: The Internal Dynamics. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*, 19(1), 35-46. DOI:[10.9790/0837-19113546](https://doi.org/10.9790/0837-19113546)

FBI (2023). *Terrorism.* FBI. <https://www.fbi.gov/investigate/terrorism>

Fish, M. S. (2004). Islam and authoritarianism. *World Politics*, 55(1), 4-37 <https://www.jstor.org/stable/25054276>

FreedomHouse(2023). *Tracking Democracy and Freedom Around the World.* FreedomHouse <https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2023>

FreedomHouse (n.d.). *Country and Territory Ratings and Statuses, 1973-2023.* FreedomHouse

- Friedman, G. (2016). *The Problem with Fighting Islamist Terrorism*. Geopolitical Futures. <https://geopoliticalfutures.com/the-problem-with-fighting-islamist-terrorism/>
- Gapminder.org (2023). *Animating data*. Gapminder.org. [https://www.gapminder.org/tools/#\\$chart-type=bubbles&url=v1](https://www.gapminder.org/tools/#$chart-type=bubbles&url=v1)
- Global Terrorism Database (2023). *Advanced search*. University of Maryland. <https://www.start.umd.edu/gtd/search/>
- Gross, E. (2010). *Self-defense against Terrorism--What Does it Mean? The Israeli Perspective*. Taylor & Francis Online. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/150275702320231307?journalCode=smil20>
- Grossman, L. (2003). *Did the U.S. betray Iraqis in 1991?* CNN International Edition. <https://edition.cnn.com/2003/ALLPOLITICS/04/07/timep.betray.tm/>
- Halabi, F. (2019). *From "Overthrowing the Regime" to "All Means All": An Analysis of the Lebanonisation of Arab Spring Rhetoric*. Arab Reform Initiative. <https://www.arab-reform.net/publication/from-overthrowing-the-regime-to-all-means-all-an-analysis-of-the-lebanonisation-of-arab-spring-rhetoric/>
- Harvey, F. P. (2012). President Al Gore and the 2003 Iraq War: A Counterfactual Test of Conventional "W"isdom. *Canadian Journal of Political Science*, 45(1), 1-32
- History.com (2020). *Arab Spring*. History.com. <https://www.history.com/topics/middle-east/arab-spring>
- History.com (2022). *Persian Gulf War*. History.com. <https://www.history.com/topics/middle-east/persian-gulf-war#background-of-the-persian-gulf-war>
- Homer-Dixon, T. F. (1999). *Environment, Scarcity, and Violence*. Princeton University Press
- Huntington, P. S. (1991). *The third wave: Democratization in the late twentieth century*. University of Oklahoma Press
- Huntington, P. S. (1996). *Clash of Civilizations*. Simon & Schuster.

- Ingram, A. (2014). The Ottoman Siege Of Vienna, English Ballads, And The Exclusion Crisis. *The Historical Journal*, 57(1), 53-80 <https://www.jstor.org/stable/24528910>
- International Committee of The Red Cross (2008). *How is the term "Armed Conflict" defined in international humanitarian law?* International Committee of The Red Cross. <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/article/other/armed-conflict-article-170308.htm>
- Jackson, p. (2021). *September 11 attacks: What happened on 9/11?* BBC. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-57698668>
- Justice.gov (2005). *A Review of the FBI's Handling of Intelligence Information Prior to the September 11 Attacks.* Justice.gov. <https://oig.justice.gov/sites/default/files/archive/special/0506/chapter2.htm>
- Katzman, K., & Thomas, L. (2017). Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy (Updated). *Current Politisc and Economics of the Middle East.*, 8 (4), 531-643. <https://sgp.fas.org/crs/row/RL30588.pdf>
- Kissinger, H. (2014). *World Order.* Penguin Books.
- Law Insider (2023). *Armed conflict definitiv.* Law Insider. <https://www.lawinsider.com/dictionary/armed-conflict>
- Le Billon, P. (2001). The political ecology of war: Natural resources and armed conflicts. *Political Geography*, 20(5), 561-584 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629801000154>
- Lee, E. Y. J. (2022). Rethinking Twenty Years of American Unilateralism in the Middle East: A Critical Evaluation of the War on Terror. *Journal of East Asia & International Law*15(1), 133-154 <https://www.kci.go.kr/kciportal/ci/sereArticleSearch/ciSereArtiView.kci?sereArticleSearchBean.artiId=ART002859492>
- Mahel, J. (2021). *Postsálihovský Jemen: Následky arabského jara a intervence Rijádu.* Security Outlines. <https://www.securityoutlines.cz/postsalihovsky-jemen-nasledky-arabskeho-jara-a-intervence-rijadu/>
- Michael, M., Wilson, T., & Keath L. (2018). *AP Investigation: US allies, al-Qaida battle rebels in Yemen.* AP News. <https://apnews.com/article/saudi-arabia-united-states-ap-top->

[news-middle-east-international-news-f38788a561d74ca78c77cb43612d50da?utm_source=Twitter&utm_medium=AP&utm_campaign=SocialFlow](https://www.middle-east-international-news-f38788a561d74ca78c77cb43612d50da?utm_source=Twitter&utm_medium=AP&utm_campaign=SocialFlow)

Migiro, G. (2019). *Is Afghanistan in The Middle East?* World Atlas. <https://www.worldatlas.com/articles/is-afghanistan-in-the-middle-east.html>

Mendel, M. (2015). *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě.* Academia.

MUNI (n.d.a). *Konflikty, a smlouvy a organizace/Afghánistán.* MUNI. <https://polgeo.geogr.muni.cz/konflikty-smlouvy-a-organizace/afghanistan/>

MUNI (n.d.b). *Konflikty, a smlouvy a organizace/Irácko-iránská válka.* MUNI. <https://polgeo.geogr.muni.cz/konflikty-smlouvy-a-organizace/iracko-iranska-valka/>

MUNI (n.d.c). *Konflikty, a smlouvy a organizace/První válka v Zálivu.* MUNI. <https://polgeo.geogr.muni.cz/konflikty-smlouvy-a-organizace/prvni-valka-v-zalivu/>

MVČR (n.d.). Definice pojmu terorismus. MVČR. <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>

Naor, M. (2008). Israel's 1948 War of Independence as a Total War. *Journal of Contemporary History*, 43(2), 241-257. <https://www.jstor.org/stable/30036505>

National Archives (n.d.). *Global War on Terror.* National Archives. <https://www.georgewbushlibrary.gov/research/topic-guides/global-war-terror>

National Geographic (2023). *War.* National Geographic. <https://education.nationalgeographic.org/resource/war/>

NATO (2022a). *Operation Active Endeavour (2001-2016).* NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_7932.htm

NATO (2022b). *Resolute Support Mission in Afghanistan (2015-2021).* NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_113694.htm

Natural Earth (2023). *1:50m Cultural Vectors.* Natural Earth. <https://www.naturalearthdata.com/downloads/50m-cultural-vectors/>

Ondráčková, T. (2022). *Ze Sýrie se po 11 letech války stal ruský satelit. Hrozí nasazení tamních žoldnéřů na Ukrajině*. ČT24. <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3455496-ze-syrie-se-po-11-letech-valky-stal-rusky-satelit-hrozi-nasazeni-tamnich-zoldneru-na>

Osisanya, S. (n.d.). *National Security versus Global Security*. United Nations. <https://www.un.org/en/chronicle/article/national-security-versus-global-security>

Patrovský, O. (2020). *Válka o ropu, která zamořila poušť i záliv. Uplynulo 30 let od vpádu iráckých vojsk do Kuvajtu*. ČT24. <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3151719-valka-o-ropu-ktera-zamorila-poust-i-zaliv-uplynulo-30-let-od-vpadu-irackych-vojsk-do>

Postol, T. A. (1992). Lessons of the Gulf War Experience with Patriot, *International Security*, 16(3), 119-171 <https://www.jstor.org/stable/2539090>

Qiblawi, T. (2021). *The Taliban's return has plunged the Middle East into uncharted waters*. CNN. <https://edition.cnn.com/2021/09/01/middleeast/taliban-afghanistan-middle-east-us-cmd-intl/index.html>

Rauch, J. (2001). *Why Bush (Senior) Didn't Blow It in the Gulf War*. The Atlantic <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2001/10/why-bush-senior-didnt-blow-it-in-the-gulf-war/377568/>

Rentoul, J. (2018). *George HW Bush should be remembered for the Iraq war his son started, revealing the pitfalls of political dynasties*. Independent.co.uk <https://www.independent.co.uk/voices/george-hw-bush-death-iraq-war-kuwait-foreign-policy-president-legacy-saddam-hussein-a8662666.html>

Reuters (2021). *Timeline: The 2011 uprising in Bahrain and what's happened since*. Reuters.

<https://www.reuters.com/article/us-bahrain-uprising-timeline-idUSKBN2AG1K6>

Salamey, I. (2009). Middle Eastern Exceptionalism: Globalization and the Balance of Power. *Democracy and Security*, 5, 249-260 <https://www.jstor.org/stable/48602648>

Save the Children.org (n.d.). *What is Conflict & War?* Save the Children.org. <https://www.savethechildren.org.uk/what-we-do/conflict-war>

Schnabel, E. (2011). *Srovnání přístupů americké administrativy k Iráku a Afghánistánu po 11. září 2001* [Diplomová práce, Masarykova Univerzita v Brně]. Archiv Masarykovy

Univerzity.

<https://is.muni.cz/th/itsnx/>

Serafin, C. L. (2021). *The Legacy of Charles Martel & the Battle of Tours*. World History. <https://www.worldhistory.org/article/1809/the-legacy-of-charles-martel--the-battle-of-tours/>

Shindelar, J. D. (2013). *Hunting for Huntington's Evidence: An Empirical Reassessment of The Clash of Civilizations Theory*. Bemidji State University. <https://www.bemidjistate.edu/academics/departments/political-science/wp-content/uploads/sites/40/2022/03/bsu-student-journal-thesis-final-cut.pdf>

Sørli, M. E., Gleditsch, N. P., & Strand, H. (2005). Why Is There So Much Conflict in the Middle East? *Journal of Conflict Resolution*, 49(1), 141-165. <https://doi.org/10.1177/0022002704270824>

Souleimanov, E., & Abbasov, N. (2020). Why Russia Has Not (Yet) Won Over Syria And Libya. *Middle East Policy*, 27(2), 81-93. <https://doi.org/10.1111/mepo.12496>

Ščurek, R. (2021). *Základy bezpečnostní politiky*. VŠB – Technická univerzita Ostrava. https://www.fbi.vsb.cz/export/sites/fbi/060/.content/galerie-souboru/studijni-materialy/Zaklady_bezpecnostni_politiky_2021.pdf

Taylor, A. (2014). *The Soviet War in Afghanistan 1979 – 1989*. The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/photo/2014/08/the-soviet-war-in-afghanistan-1979-1989/100786/>

Tichý, L., Eichler, R., & Odintsov, N. (2017). *Terorismus a energetika na Blízkém východě a v severní Africe, dopady pro EU a ČR. Ústav mezinárodních vztahů*.

Tomek, P. (2022). *Lednové zahájení operace „Pouštní bouře“ v roce 1991 a tehdejší nasazení čs. Vojáků*. Vojenský Historický Ústav Praha. <https://www.vhu.cz/zahajeni-operace-poustni-boure-a-tehdejsi-angazma-cs-vojaku/>

Uppsala Universitet (n.d.). *Armed conflict*. Uppsala Universitet. https://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/#tocjump_8028992370386403_2

Uppsala Conflict Data Program (2023a). *Syria*. Uppsala Universitet <https://ucdp.uu.se/country/652>

Uppsala Conflict Data Program (2023b). *Yemen (North Yemen)*. Uppsala Universitet. <https://ucdp.uu.se/country/678>

Uppsala Conflict Data Program (n.d.). *UCDP*. Uppsala Universitet. <https://ucdp.uu.se/>

Urban, P. (2018). Henry Kissinger, Uspořádání světa: Státní zájmy, konflikty a mocenská rovnováha. *AUC Studia Territoria*, 18(1), 99-101
<https://doi.org/10.14712/23363231.2019.6>

Valka.cz (2004). *Válka v Afghánistánu 1979–1989*. Valka.cz.
<https://www.valka.cz/10679-Valka-v-Afghanistanu-1979-1989>

Van der Dennen, J. M. G. (1980). *On War: Concepts, Definitions, Research Data – A Short Literature Review And Bibliography*. CORE.ac.uk.
<https://core.ac.uk/download/pdf/12857871.pdf>

Warikoo, K. (2007). *Afghanistan the Challenge*. Pentagon Press

Weinbaum, M. G. (1991). War and Peace in Afghanistan: The Pakistani Role. *The Middle East Journal*, 45(1), 71-85 <http://www.jstor.org/stable/4328240>

World Population Review (2023). *Where is Afghanistan in the World?* World Population Review.

<https://worldpopulationreview.com/countries/afghanistan/location>

Seznam tabulek

Tab. 1: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu nebo použití ozbrojené síly proti civilistům na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2021	30
Tab. 2: Tréninkové tábory pro teroristy v Afghánistánu do roku 2001	33
Tab. 3: Počet padlých zahraničních vojáků v Iráku za období mezi lety 2003 a 2011	44
Tab. 4: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2001 a 2003	59
Tab. 5: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2004 a 2006	61
Tab. 6: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2007 a 2010	64
Tab. 7: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2011 a 2013	68
Tab. 8: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2014 a 2016	71
Tab. 9: Působení hlavních teroristických skupin na Blízkém východě mezi lety 2017 a 2020	74
Tab. 10: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Afghánistán mezi lety 2001 a 2020	78
Tab. 11: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Irák mezi lety 2001 a 2020	79
Tab. 12: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Jemen mezi lety 2001 a 2020	80
Tab. 13: Korelační matice vybraných proměnných k bezpečnostní a politické situaci za stát Sýrie mezi lety 2001 a 2020	81

Seznam obrázků

Obr. 1: Civilizační dělení světa podle Huntingtona (1996).....	13
Obr. 2: Civilizační dělení světa podle Bláhy a et al. na základě Huntingtona (1996)....	13
Obr. 3: Operace Pouštní bouře.....	22
Obr. 4: Vymezení Blízkého východu.....	29
Obr. 5: Satelitní snímek, který předložil Colin Powell Radě bezpečnosti OSN.....	38
Obr. 6: Invaze do Iráku v roce 2003.....	40
Obr. 7: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2003.	58
Obr. 8: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2004 a 2006.....	60
Obr. 9: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2007 a 2010.	62
Obr. 10: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2005.....	65
Obr. 11: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2006 a 2010.....	66
Obr. 12: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2013.....	67
Obr. 13: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2014 a 2016.....	69
Obr. 14: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2017 a 2020.....	73
Obr. 15: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2015.....	75
Obr. 16: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2016 a 2020.....	76

Seznam grafů

Graf 1: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Afghánistánu mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí, mezi lety 2001 a 2021	35
Graf 2: Zabití po záměrném použití ozbrojené síly vlády Afghánistánu nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům, mezi lety 2001 a 2021	36
Graf 3: Vývoj počtu teroristických útoků v Afghánistánu mezi lety 2001 a 2020.....	37
Graf 4: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Iráku mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí, mezi lety 2001 a 2021	45
Graf 5: Zabití po záměrném použití ozbrojené síly vlády Iráku nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům.....	46
Graf 6: Vývoj počtu teroristických útoků v Iráku mezi lety 2001 a 2020.....	47
Graf 7: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Sýrie mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí, mezi lety 2001 a 2021	50
Graf 8: Zabití po záměrném použití ozbrojené síly vlády Sýrie nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům.....	51
Graf 9: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu skupin, z nichž ani jedna není vládnoucí na území Sýrie mezi lety 2001 a 2021	52
Graf 10: Vývoj počtu teroristických útoků v Sýrii mezi lety 2001 a 2020.....	53
Graf 11: Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu na území Jemenu mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí, mezi lety 2001 a 2021	55
Graf 12: Vývoj počtu teroristických útoků v Jemenu mezi lety 2001 a 2020.....	56

Seznam použitých zkratk

AQAP – al-Káida na Arabském poloostrově

BIS – Bezpečnostní informační služba

EU – Evropská unie

ISI – Islámský stát v Iráku

ISIS – Islámský stát v Sýrii

ISIL – Islámský stát v Iráku a Levantě

KIA – Killed in Action (zabit v boji)

OKV – Počet obětí ozbrojeného konfliktu mezi dvěma stranami, z nichž jedna je vládnoucí strana

OKS – Počet obětí v důsledku ozbrojeného konfliktu dvou a více skupin, z nichž ani jedna není vládnoucí

OS – Občanské svobody

OSC – Záměrné použití ozbrojené síly vlády nebo formálně organizované skupiny přímo proti civilistům (počet obětí)

OSN – Organizace Spojených národů

PP – Politická práva

PTÚ – Počet teroristických útoků

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

Seznam příloh

Příloha A: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2003

Příloha B: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2004 a 2006

Příloha C: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2007 a 2010

Příloha D: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2005

Příloha E: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2006 a 2010

Příloha F: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2013

Příloha G: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2014 a 2016

Příloha H: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2017 a 2020

Příloha I: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2015

Příloha J: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2016 a 20

Příloha A: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2003

Území	Počet obětí	Počet útoků	Počet obyvatel v roce 2003	Počet obětí/100 000 ob.	Civilní cíl	Vojenský cíl	Ostatní cíle
Afghánistán	411	152	22 650 000	1,81	34	47	71
Bahrajn	0	1	778 256	0,00	0	1	0
Irák	410	111	27 070 000	1,51	17	40	54
Írán	0	6	67 950 000	0,00	0	2	4
Izrael	611	175	6 690 000	9,13	88	22	65
Jemen	22	21	20 190 000	0,11	5	1	15
Jordánsko	4	4	5 396 000	0,07	1	0	3
Katar	1	1	748 525	0,13	0	1	0
Kuvajt	7	6	2 102 000	0,33	1	2	3
Libanon	5	18	4 505 000	0,11	6	0	12
Omán ²	-	-	-	-	-	-	-
Palestina	349	268	3 155 000	11,06	163	56	49
Saúdská Arábie	58	13	23 150 000	0,25	5	0	8
Sýrie	0	0	17 610 000	0,00	0	0	0
Spojené arabské emiráty	0	0	3 813 000	0,00	0	0	0

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha B: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2004 a 2006

Území	Počet obětí	Počet útoků	Počet obyvatel v roce 2006	Počet obětí/100 000 ob.	Civilní cíl	Vojenský cíl	Ostatní cíle
Afghánistán	1380	526	25 440 000	5,42	132	77	317
Bahrajn	0	0	970 981	0	0	0	0
Irák	10188	1777	28 910 000	35,24	572	244	961
Írán	61	19	71 280 000	0,09	5	2	12
Izrael	154	125	7 054 000	2,18	94	19	12
Jemen	26	12	21 970 000	0,12	2	2	8
Jordánsko	63	5	6 076 000	1,04	1	1	3
Katar	2	1	1 015 000	0,20	1	0	0
Kuvajt	2	2	2 363 000	0,08	1	0	1
Libanon	24	26	4 720 000	0,51	9	4	13
Omán	-	-	-	-	-	-	-
Palestina	78	125	3 406 000	2,29	60	26	39
Saúdská Arábie	69	21	25 380 000	0,27	5	2	14
Sýrie	9	2	19 430 000	0,05	1	0	1
Spojené Arabské Emiráty	0	0	4 899 000	0	0	0	0

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

² Global Terrorism Database nepokrývá Omán, platné pro všechny přílohy

Příloha C: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2007 a 2010

Území	Počet obětí	Počet útoků	Počet obyvatel v roce 2010	Počet obětí/100 000 ob.	Civilní cíl	Vojenský cíl	Ostatní cíle
Afghánistán	4526	1801	28 190 000	16,06	576	94	1131
Bahrajn	1	3	1 214 000	0,08	0	0	3
Irák	14198	4467	31 260 000	45,42	1993	156	2318
Írán	262	46	75 370 000	0,35	9	7	30
Izrael	46	228	7 624 000	0,60	189	24	15
Jemen	490	164	24 740 000	1,98	19	53	92
Jordánsko	1	2	6 931 000	0,01	1	0	1
Katar	0	0	1 714 000	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	2 943 000	0	0	0	0
Libanon	201	95	4 996 000	4,02	37	14	44
Omán	-	-	-	-	-	-	-
Palestina	146	181	3 786 000	3,86	68	15	98
Saudská Arábie	8	4	29 410 000	0,03	0	1	3
Sýrie	18	1	22 340 000	0,08	1	0	0
Spojené Arabské Emiráty	0	2	8 482 000	0	0	0	2

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha D: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2001 a 2005

Území	Počet sebevražedných útoků	Celkový počet teroristický útoků	Procentuální podíl sebevražedných na celkový počet útoků
Afghánistán	20	395	5,06
Bahrajn	0	1	0
Irák	259	1051	24,64
Írán	0	11	0
Izrael	96	221	43,44
Jemen	0	28	0
Jordánsko	3	8	37,50
Katar	1	2	50,00
Kuvajt	0	8	0
Libanon	0	36	0
Omán	-	-	-
Palestina	45	356	12,64
Saudská Arábie	6	31	19,35
Sýrie	0	1	0
Spojené Arabské Emiráty	0	0	0

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha E: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2006 a 2010

Území	Počet sebevražedných útoků	Celkový počet teroristický útoků	Procentuální podíl sebevražedných na celkový počet útoků
Afghánistán	283	2084	13,58
Bahrajn	0	4	0
Irák	517	5304	9,75
Írán	6	60	10
Izrael	8	307	2,61
Jemen	13	169	7,69
Jordánsko	0	3	0
Katar	0	0	0
Kuvajt	0	0	0
Libanon	3	103	2,91
Omán	-	-	-
Palestina	3	218	1,38
Saúdská Arábie	2	7	28,57
Sýrie	1	2	50
Spojené Arabské Emiráty	1	2	50

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha F: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2013

Území	Počet obětí	Počet útoků	Počet obyvatel v roce 2013	Počet obětí/100 000 ob.	Civilní cíl	Vojenský cíl	Ostatní cíle
Afghánistán	8755	3333	31 540 000	27,76	806	937	1590
Bahrajn	7	79	1 262 000	0,55	21	0	58
Irák	11591	5595	35 480 000	32,67	2030	740	2825
Írán	69	29	78 460 000	0,09	4	8	17
Izrael	37	147	8 060 000	0,46	99	20	28
Jemen	2411	866	26 980 000	8,94	109	312	445
Jordánsko	1	3	7 695 000	0,01	1	0	2
Katar	0	0	2 036 000	0	0	0	0
Kuvajt	0	1	3 647 000	0	0	0	1
Libanon	200	146	5 679 000	3,52	61	22	63
Omán	-	-	-	-	-	-	-
Palestina	39	107	4 077 000	0,96	40	22	45
Saúdská Arábie	8	14	31 480 000	0,03	0	2	12
Sýrie	2610	516	21 500 000	12,14	176	112	228
Spojené Arabské Emiráty	0	1	8 752 000	0	0	0	1

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha G: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2014 a 2016

Území	Počet obětí	Počet útoků	Počet obyvatel v roce 2016	Počet obětí/100 000 ob.	Civilní cíl	Vojenský cíl	Ostatní cíle
Afghánistán	17771	5368	34 640 000	51,30	1598	912	2858
Bahrain	15	63	1 410 000	1,06	15	0	48
Irák	35256	10080	38 700 000	91,10	4230	1745	4105
Írán	63	28	83 310 000	0,08	0	8	20
Izrael	85	401	8 546 000	0,99	196	71	134
Jemen	5757	2549	29 270 000	19,67	848	733	968
Jordánsko	43	18	9 965 000	0,43	3	4	11
Katar	0	1	2 595 000	0	0	0	1
Kuvajt	29	3	4 048 000	0,72	0	1	2
Libanon	271	290	6 259 000	4,33	118	87	85
Omán	-	-	-	-	-	-	-
Palestina	274	535	4 367 000	6,27	160	199	176
Saúdská Arábie	399	252	33 420 000	1,19	99	64	89
Sýrie	10047	1298	18 960 000	52,99	730	365	203
Spojené Arabské Emiráty	1	2	8 994 000	0,01	1	0	1

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha H: Počet, oběti a struktura teroristických útoků na území Blízkého východu mezi lety 2017 a 2020

Území	Počet obětí	Počet útoků	Počet obyvatel v roce 2016	Počet obětí/100 000 ob.	Civilní cíl	Vojenský cíl	Ostatní cíle
Afghánistán	39245	7602	38 970 000	100,71	1861	2162	3579
Bahrain	6	22	1 477 000	0,41	6	3	13
Irák	9375	5320	42 560 000	22,03	2104	1312	1904
Írán	148	39	87 290 000	0,17	5	16	18
Izrael	31	229	9 215 000	0,34	105	39	85
Jemen	4311	2298	32 280 000	13,36	977	688	633
Jordánsko	11	14	10 930 000	0,10	1	1	12
Katar	0	0	2 760 000	0	0	0	0
Kuvajt	0	0	4 360 000	0	0	0	0
Libanon	37	49	5 663 000	0,65	9	15	25
Omán	-	-	-	-	-	-	-
Palestina	136	360	4 803 000	2,83	111	119	130
Saúdská Arábie	60	254	36 000 000	0,17	120	34	100
Sýrie	5654	1034	20 770 000	27,22	458	323	253
Spojené Arabské Emiráty	0	0	9 287 000	0	0	0	0

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha I: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2011 a 2015

Území	Počet sebevražedných útoků	Celkový počet teroristický útoků	Procentuální podíl sebevražedných na celkový počet útoků
Afghánistán	685	7085	9,67
Bahrajn	0	139	0
Irák	1039	12280	8,46
Írán	2	47	4,26
Izrael	2	498	0,40
Jemen	137	2498	5,48
Jordánsko	0	10	0
Katar	0	1	0
Kuvajt	1	2	50,00
Libanon	23	395	5,82
Omán	-	-	-
Palestina	6	485	1,24
Saudská Arábie	9	132	6,82
Sýrie	205	1340	15,30
Spojené Arabské Emiráty	0	3	0

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Příloha J: Procentuální podíl sebevražedných útoků na celkovém počtu útoků na území Blízkého východu mezi lety 2016 a 2020

Území	Počet sebevražedných útoků	Celkový počet teroristický útoků	Procentuální podíl sebevražedných na celkový počet útoků
Afghánistán	499	9218	5,41
Bahrajn	0	25	0
Irák	893	8715	10,25
Írán	5	49	10,20
Izrael	1	279	0,36
Jemen	80	3215	2,49
Jordánsko	2	25	8,00
Katar	0	0	0
Kuvajt	1	2	50,00
Libanon	6	90	6,67
Omán	-	-	-
Palestina	7	517	1,35
Saudská Arábie	9	388	2,32
Sýrie	204	1508	13,53
Spojené Arabské Emiráty	0	0	0

Zdroj: Global Terrorism Database, 2023

Abstrakt

Novák, D. (2022). *Geografické aspekty vývoje bezpečnostní situace na Blízkém východě od roku 2001* [Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: Válka, terorismus, ozbrojený konflikt, Blízký východ, oběti

Diplomová práce zkoumá vývoj bezpečnosti na území Blízkého východu od roku 2001. V úvodu práce se řeší vymezení Blízkého východu. Poté se práce zaměřuje na důležité historické události po druhé světové válce, které se v oblasti Blízkého východu odehrály. Dále je v práci řešena válka proti terorismu a její důsledky. Z období po roce 2001 je zkoumána americká intervence do Afghánistánu a Iráku. Konkrétně, jaké byly důvody, průběh intervence a důsledky tohoto vpádu. Práce sleduje vývoj počtu obětí důsledkem ozbrojených konfliktů a válek. Detailněji se věnuje teroristickým útokům, konkrétně jejich počtu, obětím. Tyto informace jsou zpracovány v mapových výstupech. V závěru práce jsou zodpovězeny všechny stanovené výzkumné otázky, které se týkaly dané problematiky.

Abstract

Novák, D. (2022). *Geographical aspects of the development of the security situation in the Middle East since 2001* [Master's Thesis, University of West Bohemia].

Key words: War, terrorism, armed conflict, Middle East, victims

The master's thesis examines the development of security in the territory of the Middle East since 2001. In the introduction of the thesis, the delimitation of the Middle East is addressed. Then the thesis focuses on important historical events after the Second World War that took place in the region of the Middle East. In addition, the thesis deals with the war against terrorism and its consequences. From the period after 2001, the US intervention in Afghanistan and Iraq is examined. Specifically, what were the reasons, intervention process and the consequences of this invasion. The thesis follows the development of the number of victims due to armed conflicts and wars. It deals in more detail with terrorist attacks, specifically their number, victims. This information is processed in map outputs. At the end of the thesis, all research questions related to the given issue are answered.